

Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell

Memòria de l'any 2012

Presentació.....	4
Govern i direcció.....	4
Grau d'assoliment d'objectius	15
Museu d'Art de Sabadell.....	17
Fons.....	17
1. Objectius.....	17
2. Actuacions.....	18
Recerca	40
1.Objectius.....	40
2.Actuacions.....	40
Difusió	44
1.Objectius.....	44
2.Actuacions.....	46
Museu d'Història de Sabadell.....	66
Fons.....	66
1. Objectius.....	66
2. Actuacions.....	67
Recerca	80
1. Objectius.....	80
2. Actuacions.....	80
Difusió	83
1. Objectius.....	83
2. Actuacions.....	85
Gestió de l'arqueologia i del patrimoni al territori	99

Arxiu Històric de Sabadell	103
Fons	103
1. Objectiu.....	103
2. Actuacions.....	103
Difusió.....	119
1. Objectius.....	119
2. Actuacions.....	119
Projectes transversals	131

PRESENTACIÓ

Les actuacions realitzades durant el 2012 han permès aconseguir els objectius essencials previstos en el programa d'actuació 2012 de l'organisme, de preservació i custòdia del nostre patrimoni, però també de difusió i divulgació del mateix, per tal de seguir configurant l'arxiu i museus de la ciutat com a centres culturals oberts i relacionats amb tota la ciutadania i amb la resta d'entitats i institucions que també treballen per preservar i divulgar el patrimoni.

Les actuacions han estat moltes, importants i des de tots els àmbits, fons, recerca i difusió, tal i com reflexa aquest informe de gestió.

GOVERN I DIRECCIÓ

Òrgans de govern

El Consell Rector assumeix el govern i la gestió superior de l'organisme autònom i està integrat per membres amb veu i vot, així com d'altres amb veu però sense vot.

Els membres amb veu i vot són el president; el vice-president i els vocals designats pel Ple de l'Ajuntament de Sabadell que seran un regidor/a de la corporació en representació de cada grup municipal; representants d'institucions i/o entitats públiques o privades, així com persones a títol individual que hagin destacat en activitats i actuacions relacionades amb les finalitats pròpies de l'Organisme.

Els membres amb veu i sense vot són la gerent de l'organisme, els directors dels museus i arxiu, així com el secretari i l'interventor de l'organisme.

Per a l'any 2012

- President

Sr. Juan Carlos Sánchez Salinas, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

- Vice-president

Sr. Joaquim Carné Jordana, regidor de l'Ajuntament de Sabadell, des del 28 de juny.

Vocals:

1. En representació dels grups municipals:

1.1 Grup Municipal Socialista

Sr. Lluís Monge Presència, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Joan Manau Valor, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

1.2 Grup Municipal de Convergència i Unió

Sr. Carles Rossinyol Vidal, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Rosa Roig Vidal.

1.3 Grup Municipal del Partido Popular

Sr. Antonio Vega Reina, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Nicole Pans Bremer, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.

1.4 Grup Municipal d'Entesa per Sabadell (ES-CAV)

Sra. Virgínia Domínguez Álvarez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Juli Moltó Sierra, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

1.5 Grup Municipal d'Iniciativa per Catalunya Verds

Sra. Carme Garcia Suárez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Carles Marlés Tortosa.

1.6 Grup Municipal d'Esquerra Unida i Alternativa (EuiA)

Sr. Juan Miguel Mena Arca, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Maria Sol Martínez Torres.

2. Representants d'institucions i/o entitats públiques o privades

2.1 Acadèmia de Belles Arts

Sr. Ricard Calvo Duran i suplent la Sra. Montserrat Senserrich Comajuncosa.

2.2 Caixa d'Estalvis de Sabadell- UNNIM

Sr. Salvador Fité Borguñó i suplent el Sr. Joan Carles Sunyer.

2.3 Col·legi Notarial de Catalunya

Sr. Joan Bosch Boada i suplent la Sra. Marta Navarro Redondo.

2.4 Delegació del Vallès del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya

Sr. Rafael Izard Badia i suplent el Sr. Joan Vega Castellví.

Sra. Maria Assumpta Mas Llobet i suplent el Sr. Joan Vega Castellví. Des de la reunió del 23 d'octubre.

2.5 Fundació Bosch i Cardellach.

Sr. Ramon Ten Carné i suplent la Sra. Àngels Casanovas Romeu, suplent.

2.6 Fundació La Mirada

Sr. Miquel Bach Nuñez i suplent el Sr. Joaquim Góngora García, suplent.

2.7 Gremi de Fabricants de Sabadell

Sr. Joan Gorina Vanrell i suplent la Sra. Elena Díaz Pérez.

2.8 Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Sr. Enric Cobo Barri.

2.9 Unió Excursionista de Sabadell

Sr. Josep Maria Massagué Torner.

3. A títol individual

Sr. Simón Saura Conesa
Sr. Oriol Civil Desveus

▪ Gerent:

Sra. Maria Vilasó Fariña, gerent de l'Organisme Autònom i Cap del Servei del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.

▪ Director/a:

Sr. Joan Comasòlivas Font, director de l'Arxiu Històric de Sabadell i del Museu d'Història de Sabadell.

Sra. Engràcia Torrella Suñé, directora del Museu d'Art de Sabadell.

▪ Secretaria delegada: Sr. Josep Manel Colell Voltas

▪ Intervenció: Sr. Joan Romagosa Rebulà.

Els estatuts de l'organisme autònom estableixen que el Consell es reunirà dues vegades a l'any amb caràcter ordinari, i amb caràcter extraordinari sempre que el president ho consideri necessari, a iniciativa pròpia o a sol·licitud de la quarta part dels membres. Durant l'any 2012 el Consell rector s'ha reunit en cinc ocasions: el 28 de febrer; el 23 de maig; el 17 de juliol; el 23 d'octubre i el 21 de desembre.

Personal

L'Organisme autònom a 31 de desembre té el següent personal:

- Propi de l'organisme: 7 tècnics/ques superiors d'arxiu (2 amb dedicació parcial); 6 tècnics/ques superiors de museus; 1 tècnica superior en dret; 2 tècniques mitjanes d'arxiu; 3 tècniques auxiliars; 1 auxiliar d'arxiu; 5 subalterns/es (3 amb dedicació parcial)
- De l'Ajuntament: 1 gerent (que és la cap de servei de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell); 1 auxiliar administrativa i una operària de neteja.

Formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques

Arxiu Històric

Joan Reglà Pubill desenvolupa la XI Beca de perfeccionament professional Guillem Mateu i Domingo.

Museu d'Art

Les alumnes Gabriela Galileo i Cintia del Pozo Fernández, a través d'un conveni de col·laboració per a la formació pràctica amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya, han realitzat pràctiques diàries de conservació preventiva del 8 a l'11 de març de 2011.

A banda de la tutorització del personal tècnic del Museu d'Art, s'ha comptat amb l'ajuda de la restauradora Conxa Armengol, de l'empresa El Taller. La seva feina ha consistit en garantir que els procediments i materials emprats fossin adients per a la conservació preventiva de les obres.

Les pràctiques han consistit en la revisió i neteja de més d'una seixantena d'obres conservades en la reserva del Museu d'Art. Les tasques s'han assignat en funció de la seva formació acadèmica en l'especialitat de pintura i han contemplat feines com ara neteja superficial, marcatge, diagnòsi del seu estat de conservació o fotografia. A més, han revisat l'estat de conservació i presentació de les obres de l'exposició permanent i han col·laborat en la neteja interior de vitrines i recol·locació de les obres exposades. També han iniciat el desemmarcament de dibuixos de Lluís Bagaria i la nova ubicació en planera.

Aquesta proposta de col·laboració amb la tutela d'alumnes en pràctiques amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Mobles es va iniciar el curs 2009-2010 i,

des del museu, es veu com una magnífica oportunitat per millorar l'estat de conservació de les obres i els objectes conservats a les col·leccions i, alhora, contribuir a la formació d'aquests futurs especialistes

L'alumne Òscar Riverola, estudiant del CFGS d'Administració i Finances a l'Institut Agustí Serra, va realitzar les seves pràctiques al Museu d'Art de Sabadell, coordinades pel departament de promoció econòmica i comerç de l'Ajuntament de Sabadell.

Museu d'Història

Desirée Alcaraz Padilla i Xavier Germà, alumnes d'Història de la UAB van realitzar les pràctiques al MHS de l'assignatura *Pràctiques d'arqueologia i museologia*. Van realitzar un total de 90 hores cada un.

Lluïsa Anna Ruiz Pérez, alumna d'Història de l'Art de la UAB va realitzar les seves pràctiques al MHS de l'assignatura *Museologia i Patrimoni*. Va realitzar un total de 60 hores

David Cordero Tobella, alumne de l'Institut Agustí Serra i Fontanet de Sabadell va realitzar les pràctiques d'Administració i Finances. Va iniciar l'estada l'11 de gener i va finalitzar l'1 de juny, fent un total de 352h

Formació, participació i docència

Formació

Treballar al núvol: eyes cloud computing

Organitza: Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes

Barcelona, 23 de febrer de 2012

Assistent: Josefina Molinero

XV Jornades de Museus i Educació. Recursos per generar idees i materials

Lloc i dates: Museu Marítim de Barcelona, 23 i 24 de febrer de 2012

Assistent: Isabel Argany

Converses d'estació 2012. Museus locals + Viquipèdia = Èxit educatiu

Lloc i dates: Museu del ferrocarril de Catalunya de Vilanova i la Geltrú, 29 de febrer de 2012

Assistent: Isabel Argany

Taller de redacció de documents: informes

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Sabadell, 5, 7, 12 i 14 de març de 2012

Assistents: Isabel Argany i Montse Mañosa

Nova Intranet municipal

Lloc i dates: Casal Pere Quart, Sabadell, 22 de març

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Assistents: Genís Ribé, Laura Pascual, Roser Enrich, Isabel Argany

Premis AMC de Museologia-quarta edició

Lloc i dates: Museu Marítim de Barcelona, 23 de març
Organitza: Associació de Museòlegs de Catalunya
Assistent: Genís Ribé

L'exposició *Xarxes. Els primers intercanvis fa 6.000 anys*, coproduïda pel Museu de Gavà, el Museu d'Història de Sabadell i la Diputació de Barcelona entre els anys 2010 i 2011, va ser candidata a aquests premis en la categoria d'Exposicions, experiències i activitats.

Curs sobre el moble històric: claus per a l'estudi, la conservació i la restauració

Organització: Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya
Lloc i dates: Centre de Restauració de Béns Mobles, 12,17 i 26 d'abril / Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, 19 i 24 d'abril
Assistents: Meritxell Casadesús

Jornada ISO 30301: Una nova oportunitat per a la gestió documental

Organitza: Grup de Treball de Gestió Documental del COBDC
Barcelona, 18 d'abril de 2012
Assistent: Josefina Molinero

Els estàndards aplicats a la gestió documental

Associació d'Arxivers de Catalunya
Barcelona, 18 d'abril de 2012
Assistent: Olga Tàpias Sánchez

7è Laboratori d'Arxius Municipals. Els arxius municipals a la xarxa

Subdirecció General d'Arxius i Museus de la Generalitat de Catalunya, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, l'Arxiu Municipal de Barcelona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya.
CCCB- Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 19 d'abril de 2012
Assistents: David González, Isabel Pardo, Olga Tàpias Sánchez, Joan Reglà Pubill

Curs d'excel·lència bàsic presencial

Ajuntament de Sabadell
Sabadell, del 15 al 26 d'abril de 2012
Assistent: Montse Mañosa

Curs GIMP

Ajuntament de Sabadell
ESEC, del 7 al 21 de maig de 2012
Assistent: Gisela Figueras, Aurora Garcia

Acte públic de presentació d'Arqueoxarxa / Taula rodona "Inspiracions. Patrimoni i creativitat"

Lloc i dates: Palau Marc, Barcelona, 15 de maig
Moderador: Jordi Puntí (periodista)
Participants: Miquel Badosa (La Fura dels Baus); Oriol Ivern (cuiner / Marta Marco (actriu) / Sol Picó (coreògrafa i ballarina) / Xavier Llovera (director del MAC) / Joan Pluma (director general de Patrimoni Cultural)

Organitza: Museu d'Arqueologia de Catalunya
Assistent: Genís Ribé

Curs sobre criteris generals de conservació
Arxiu Nacional de Catalunya
Sant Cugat, 22 de maig de 2012
Assistent: Gisela Figueras, Isabel Pardo

Curs sobre l'aplicació de la Nodac
Subdirecció General d'Arxius i Museus de la Generalitat
Aula virtual, del 28 de maig al 17 de juny de 2012
Assistent: Jordi Torruella

Taller pràctic de digitalització.
Organitzat per l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPTAL)
(Arxiu Nacional d'Andorra. Associació d'Arxivers de Catalunya. Ajuntament de Girona)
Barcelona, TV del Clot, 1 de juny de 2012
Assistent: Isabel Pardo i David González

Curs d'internet i sistema operatiu
Ajuntament de Sabadell
ESEC, del 5 al 28 de juny de 2012
Assistent: Isabel Pardo

Procediment administratiu
Organització: Ajuntament de Sabadell
Lloc i dates: Casal Pere Quart, Sabadell, 8, 15, 22 i 29 de juny i 6 de juliol
Docent: David Cabezuelo
Assistent: Laura Pascual

Seminari "Conèixer i estalviar en consums ocults als edificis públics"
Ajuntament de Sabadell
Casal Pere Quart, 19 i 22 de juny de 2012
Assistent: Laura Fernández

Jornada "La planificació cultural en els municipis"
Diputació de Barcelona
Barcelona, 20 de juny de 2012
Assistent: Joan Comasòlivas

Curs de Power Point
Organització: Servei de Recursos Humans. Formació
Lloc i dates: Centre ESEC, 27 de setembre i 4, 9 d'octubre
Assistent: Meritxell Casadesús

Presentació de la revista Rubricatum, número 5 (2012) / Actes del Congrés Internacional Xarxes al neolític
Organització: Museu de Gavà / UAB
Lloc i dates: Parc Arqueològic Mines Prehistòriques de Gavà, 30 de setembre
Assistent: Genís Ribé

En aquesta publicació es recull l'article "*La exposición 'Xarxes. Els primers intercanvis fa 6.000 anys'. Un punto de partida para una síntesis en el neolítico catalán*", cosignat per Josep Bosch, Genís Ribé, Mònica Oliva i Xavier Clop (p. 459-466).

Presentació de la jornada '*La web social: noves possibilitats per a les institucions culturals*' Jornada impartida per Evandro Oliveira, consultor internacional en comunicació, mitjans i relacions públiques.

Lloc i dates: Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC), Terrassa, 8 d'octubre

Assistent: Isabel Argany

Tutors i tutores d'estudiants en pràctiques

Ajuntament de Sabadell

Casal Pere Quart, setembre i octubre de 2012

Assistent: Gisela Figueras

GT Gestió Tributària

Ajuntament de Sabadell

Casal Pere Quart, 2 i 3 d'octubre de 2012

Assistents: Olga Tàpias Sánchez

Tècniques de creativitat i innovació

Diputació de Barcelona

Sabadell, de 15 d'octubre al 24 d'octubre de 2012

Assistent: Montse Mañosa

5a Jornada de l'Observatori d'Arxius i Televisions Locals: "Els arxius de les televisions a debat"

Arxiu Nacional d'Andorra. Associació d'Arxiviers de Catalunya. Ajuntament de Girona

Andorra la Vella, 22 d'octubre de 2012

Assistent: Joan Comasòlivas, David González.

VI Jornades d'Arxiviers sense Fronteres: "Arxius, identitat i exili"

Arxiviers sense Fronteres

Barcelona, 16 i 17 de novembre de 2012

Assistent: Joan Comasòlivas

12es Jornades d'Imatge i Recerca Antoni Varés

Centre de Recerca i Difusió de la Imatge. Ajuntament de Girona

Girona, 22 i 23 de novembre de 2012

Assistents: Isabel Pardo, David González

Taller de recursos lingüístics a la xarxa

Organització: Consorci de Normalització Lingüística

Lloc i dates: Biblioteca Vapor Badia, 28 de novembre

Assistent: Meritxell Casadesús

Recursos lingüístics a la xarxa

Organització: Ajuntament de Sabadell

Lloc i dates: 28 de novembre a la Biblioteca Vapor Badia

Docent: CNL

Assistent: Laura Pascual

Sessió de recursos lingüístics a la xarxa (Optimot)
Consorti per a la Normalització Lingüística
Biblioteca Vapor Badia, 28 de novembre de 2012
Assistent: Aurora Garcia

XXV Jornada de la Xarxa de Museus Locals: "El finançament als museus locals: cooperació, eficiència i diversificació"

Organització: Diputació de Barcelona

Lloc i dates: Museu Industrial del Ter, Manlleu, 29 de novembre

Docents: Xavier Greffe (Universitat Paris I-Sorbonne); Cristina Riera (consultora independent); Manel Palencia-Lefler (Universitat Pompeu Fabra); Antonio Espinosa (Ajuntament de Vila Joiosa); Jakoba Errekondo (Fundació Zerain Dezagun); Marta Sancho (Universitat de Barcelona)

Assistents: Meritxell Casadesús; Joan Comasòlivas; Genís Ribé i Engràcia Torrella.

Curs Llenguatge no sexista

Ajuntament de Sabadell

Casal Pere Quart, 10 de desembre de 2012

Assistent: Laura Fernández

Pràctica presencial d'una activitat educativa plantejada des d'un punt de vista competencial.

Organització: Programa Ciutat i Escola de l'Ajuntament de Sabadell

Lloc i dates: 13 de desembre a la Biblioteca Vapor Badia

Docent: Genina Calafell

Assistents: Laura Pascual i Isabel Argany

Estratègies i solucions per a la preservació dels documents electrònics – Els serveis DESA'L, S-PERDURA, i Arxiu del Consorci Administració Oberta de Catalunya

Consell Comarcal del Vallès Occidental i Consorci Administració Oberta de Catalunya

Terrassa. 18 de desembre de 2012

Assistents: Olga Tàpias Sánchez, Yolanda Lozano

Participació i docència

Gisela Figueras i Josefina Molinero participen a l'article-ponència "Anton Bosch i Cardellach (Sabadell, 1758 - 1829)" dins el Congrés Internacional "Construcció i projecció de la memòria personal a l'Europa moderna"

Joan Comasòlivas i Font és co-autor, junt a Ramon Ten i Carné, Àngels Casanovas, Mercè Renom i Montse Sauquet del pòster sobre Bosch i Cardellach presentat en aquest mateix congrés.

Gisela Figueras i Josefina Molinero elaboren la Bibliografia d'Anton Bosch i Cardellach, dins *Arraona: revista d'història*, núm. 33 (2012).

Gisela Figueras i Olga Tàpias redacten l'article "Els nous canals de comunicació de l'AHS", dins *Arraona: revista d'història*, núm. 33 (2012).

David González i Isabel Pardo presenten a les *12es Jornades d'Imatge i Recerca Antoni Varés* l'experiència "creació d'un àlbum virtual de fotografies del fons Francesc Casañas Riera". Del 20 al 23 de novembre de 2012 [Girona].

David González i Isabel Pardo conjuntament amb Patricia Álvarez presenten a les *12es Jornades d'Imatge i Recerca Antoni Varés* la comunicació "l'avaluació i tria de fons fotogràfics digitals. Estudi de cas del fons del fotògraf Efrén Montoya a l'Arxiu Històric de Sabadell". Del 20 al 23 de novembre de 2012 [Girona].

Roser Enrich, "Els mostraris. Creacions i història del tèxtil sabadellenc". A *Arraona*, 33, 2012

Joan Comasòlivas i Font forma part del Consell de Redacció de *Arxius*, Butlletí de la Subdirecció General d'Arxius i Documents de la Generalitat de Catalunya

Joan Comasòlivas i Font va presentar el llibre d'Oriol Dueñas i Queralt Solé *El jutge dels cementires clandestins, Josep M. Bertran de Quintana (1884-1960)*. 20 de novembre de 2012 [Sabadell].

Col·laboracions institucionals

Els Museus de Terrassa, Rubí, Cerdanyola, Ripollet, Sabadell, i Centre d'interpretació patrimonial de can Rata (Ripollet), amb la col·laboració del Museu d'Història de Catalunya, organitzen el programa *La Nit Tràgica*, en commemoració del 50 aniversari dels Aiguats de 1962. A l'apartat de difusió es desenvolupen els continguts d'aquesta col·laboració.

La direcció de l'AHS forma part de la *Comissió 250 aniversari del naixement d'Anton Bosch i Cardellach*. Des de la Secció d'hemeroteca i biblioteca, es col·labora tècnicament amb la comissió per a la realització d'una base de dades sobre l'obra completa d'Antoni Bosch i Cardellach.

Recursos materials, equipaments i infraestructura

Durant el mes de juliol del 2012 les oficines del personal tècnic i administratiu del Museu d'Història de Sabadell (MHS) han estat traslladades a la Casa Ponsà (AHS) amb les adequacions pertinents de l'espai, tot instal·lant noves connexions telefòniques, informàtiques, etc. També s'han traslladat les oficines del personal tècnic i administratiu del MAS al Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.

A més a més, a la Casa Ponsà (AHS), a la Casa Casanovas (MHS) i a la Casa Turull (MAS) s'han realitzat diferents actuacions encaminades al manteniment i millora dels tres equipaments, inclosos els edificis de magatzem (c. Cellers i c. Agricultura). Així mateix, s'ha vetllat pel manteniment dels espais patrimonials, com ara el Vapor Buxeda Vell, la Torre de l'Aigua, el Campanar de Sant Fèlix, el Santuari de la Salut, la Casa Duran del Pedregar, Arsenal i Polvorí de l'Aeroport, Pou del Glaç de Sant Oleguer, Coves de Sant Oleguer, Sant Vicenç de Jonqueres, Sant Nicolau, Sant Pau de Riusec, Sant Iscle i Santa Victòria, Safareigs de la Font Nova. Aquestes operacions han estat assumides pressupostàriament pel propi organisme autònom, així com pels departaments de Cultura i Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell.

Destaquem les següents actuacions: Reparar el despreniment de la base del parallamps de la Torre de l'Aigua; l'adequació del comptador d'electricitat del Museu d'Història i Instal·lar el cablejat elèctric que van robar a l'Ermita de Sant Nicolau.

Recursos econòmics i liquidació del pressupost

El 24 de novembre de 2011 el Consell Rector de l'Organisme autònom va aprovar el projecte de pressupost de l'Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell per a l'exercici 2012, per un import total d'1.327.599,40 €; el programa d'actuació i la proposta de plantilla i relació de llocs de treball de l'organisme.

El 5 de gener de 2012 es va aprovar definitivament el Pressupost General de l'Ajuntament de Sabadell.

El 28 de febrer de 2013, el Consell Rector de l'Organisme Autònom va aprovar la proposta de liquidació del pressupost corresponent a l'exercici 2012, el resum de la qual és el següent:

DRETS PENDENTS DE COBRAMENT. EXERCICI CORRENT	138.433,28 €
DRETS PENDENTS DE COBRAMENT. EXERCICIS TANCATS	12.799,30 €
OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT. EXERCICI CORRENT	46.701,78 €
OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT. EXERCICIS TANCATS	0,00 €
RESULTAT PRESSUPOSTARI	22.938,58 €
RESULTAT PRESSUPOSTARI AJUSTAT	83.402,41 €
ROMANENTS DE CRÈDIT	179.512,15 €
ROMANENT DE TRESORERIA TOTAL	88.627,86 €
ROMANENT DE TRESORERIA PER DESPESES GENERALS	88.627,86 €

GRAU D'ASSOLIMENT D'OBJECTIUS

Museu d'Art

El Museu d'Art de Sabadell ha desenvolupant durant l'any totes aquelles tasques que li són pròpies i que responen a la seva missió, explicitades al programa d'actuació aprovat per a l'any 2012 en els àmbits de fons, recerca i difusió, per la preservació, difusió i acreixement del nostre patrimoni artístic, de les nostres col·leccions i de la nostra història.

La conjuntura de crisi econòmica actual ens ha obligat a replantejar-nos les prioritats en els treballs així com el processos per a portar-los a terme.

Hem seguit intentant que el nostre patrimoni sigui un bé comú per a totes les persones, actuals i futures, i que el Museu d'Art de Sabadell s'entengui com un centre cultural que el custodia i el difon, obert a tothom, un espai més de coneixement i de gaudiment cultural.

Així s'ha intentat mantenir un nivell d'accions continuada, capaç de generar i impulsar l'activitat de reflexió estètica, on tant els artistes com el públic hi hagin trobat un punt de gaudiment i d'estudi.

S'ha prioritzat la vinculació amb l'art actual de la nostra ciutat des del mateix moment de la seva concepció i que abraça el trajecte sencer de la creació, col·laborant amb els artistes, produint i divulgant la seva obra més recent, per mitjà de la col·laboració amb l'Estruch, fabrica de les arts de Sabadell.

S'han promogut les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes de treball conjunt d'interès.

S'ha facilitat la comunicació amb el màxim de tipologies de públic, atenent les diferents edats, i sobretot potenciant la rendibilitat pedagògica, i les afinitats culturals o les ubicacions geogràfiques.

Així com cal destacar la recerca de la creació artística i del treball intern com a línies generadores de tota la dinàmica del museu. Promovent temes i línies d'investigació que són la base per a generar exposicions i qualsevol altra tipus d'activitats.

Museu d'Història

La memòria de 2012 mostra que els objectius plantejats al pla de treball corresponent s'han acomplert, tant en allò referit a l'apartat dels fons com a la recerca i la difusió. Si bé, han descendit significativament el nombre de visites respecte 2011 (de 25884 a 20720), resultat de la disminució de la rotació de les exposicions permanents i la generació d'activitats complementàries. La davallada afecta sobretot al públic individual. Cada nova exposició temporal, fa que un determinat nombre de persones visitin el museu, en primer lloc per la inauguració, després ho fa el públic afí en funció del tema de cada exposició, i finalment el públic fidel que visita el museu cada cop que es fa una

nova exposició independentment de la seva temàtica. El públic que visita el museu en grup és majoritàriament públic escolar i la resta són grups d'altres tipologies (associacions, estudiants de català,...). Des de fa anys les visites guiades i els itineraris que s'ofereixen per les escoles d'ensenyament reglat de la ciutat són gratuïtes. Aquest fet explica que en un context de crisi aquest públic no hagi disminuït, si bé sí que ho han fet el nombre de grups que fan activitats de pagament. D'aquest diferent comportament en resulta que el públic que visita el museu en grup ha disminuït una mica, sobretot el darrer any, però ho ha en menor mesura del que es podria esperar en un context de crisi com l'actual.

Per a l'any 2012, la memòria ens presenta aspectes especialment destacables: el grau de col·laboració que s'ha establert amb d'altres Museus i centres d'interpretació del patrimoni entorn el projecte La Nit tràgica, de commemoració dels aiguats de 1962; el nivell dels treballs d'investigació, ja sigui interns (estudi de les obsidianes), ja d'investigadors que s'adrecen al MHS per a consultar els seus fons; la complexitat i el nombre dels afers tractats en matèria de patrimoni arqueològic i arquitectònic, en bona part en coordinació amb el departament d'urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell; i els avenços que s'han produït en la difusió del Museu a través de les tecnologies 2.0, d'entre els quals la difusió del mapa arqueològic a través dels Smartphones n'és potser el més destacable, per bé que actualment hi ha nous projectes en curs igualment interessants.

Arxiu Històric de Sabadell

De la mateixa manera els objectius plantejats al pla de treball de l'Arxiu Històric de Sabadell s'han acomplert absolutament. S'han ingressat diversos fons privats fruit de donacions, s'ha processat documentació d'interès significatiu i s'han rebut totes les transferències que l'AHS podia assumir des del punt de vista tècnic o de l'espai. El mateix podem dir respecte els expedients de destrucció de documents, que són un instrument molt important per a la gestió de l'espai de dipòsits. El nombre i la qualitat dels instruments de descripció de l'AHS, vistos de manera acumulada, permeten oferir un servei d'atenció al públic amb una diversitat de fons processats veritablement encomiable. Fruit d'aquest treball i del servei de sala, el nombre de consultes s'ha mantingut força, i val a dir que les xifres reflecteixen sobretot la caiguda de les consultes per a la realització de publicacions, cosa que veiem com un reflex més de la incidència de la conjuntura econòmica. No obstant, els treballs d'investigació s'han mantingut força en nombre, diversitat i qualitat.

MUSEU D'ART DE SABADELL

Fons

1. Objectius

Els fons són la columna vertebral de tota institució museística, són la base per construir tots aquells continguts que s'estudien i es donen a conèixer a través de publicacions, exposicions, visites, didàctiques, etc., en definitiva gran part dels programes de recerca i de difusió.

Com a fons patrimonial entenem tots aquells béns que es guarden als magatzems dels museus municipals, i tots aquells altres que es poden trobar en el territori, estem parlant , en aquest cas, per exemple del patrimoni escultòric, així com també els immaterials.

- Els nous ingressos.

El MAS ha de vetllar per incrementar la quantitat i la qualitat dels seus fons, definint uns criteris d'adquisició adequats als objectius que com a museu municipal té plantejats, i que, en definitiva, es resumeixen en la història de l'art de la nostra ciutat i del seu abast territorial.

Els nous ingressos són, majoritàriament, en forma de: donació, dipòsit, comodat, compra i recol·lecció.

És fonamental el treball en coordinació amb l'Oficina de patrimoni i l'Àrea d'Urbanisme, Habitatge i Patrimoni de l'Ajuntament, pel que fa al seguiment tècnic de les escultures ubicades a la Via Pública. Aquest seguiment tècnic ha de permetre incrementar i millorar els fons del MAS.

- La conservació dels fons. Comprèn:

L'ordenació i correcte emmagatzematge de les col·leccions.

La col·lecció d'art es guarda quasi bé tota a la Casa Turull, menys la col·lecció d'arts decoratives que es guarda al magatzem del MHS al carrer d'Agricultura.

La conservació preventiva i els manteniments.

Consisteix en crear, controlar i mantenir les condicions ambientals necessàries, tant als magatzems, les sales d'exposició com als elements patrimonials dispersos per la ciutat per què el bé material o immaterial perduri en el temps el màxim possible.

La restauració.

Diferenciant dues tipologies bàsiques, en relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i en relació a les actuacions de conservació preventiva i manteniments.

- La documentació

Els fons dels museus han d'estar, com a mínim, ben registrats i documentats.

Pel que fa a les col·leccions, cal seguir els criteris marcats per la llei de museus, a partir del programari informàtic, Museum Plus, recomanat per la Generalitat de Catalunya.

- El moviment dels béns

Les col·leccions estan subjectes a un continu moviment, la intensitat del qual varia i és d'impossible previsió. Cal gestionar aquests moviments siguin producte d'iniciatives internes com de consultes, préstecs temporals o permisos de reproducció externs.

- La biblioteca i el CDMAS

Cal continuar el manteniment i la gestió de la biblioteca i del centre de documentació del MAS, per què arribi a ser una autèntica font bibliogràfica especialitzada en temàtica local.

2. Actuacions

2.1 Els nous ingressos

La col·lecció d'art. Fase 2: política d'adquisicions

Perquè la gestió de les col·leccions sigui eficaç, necessita d'una eina que l'ajudi a determinar quins han de ser els paràmetres de la col·lecció, quina extensió ha de tenir (en número, però també en aspectes de tipus disciplinar, com per exemple la cronologia, la tipologia o la funció), quins seran els seus límits i quin camp ha d'abastar. Així mateix, aquest instrument haurà de precisar aspectes relacionats amb l'adquisició dels objectes, la documentació, la preservació i la seguretat, i haurà d'establir uns criteris de gestió mínims.

Per tant, els museus hem de dissenyar polítiques de col·lecció que determinin els objectius de cada entitat pel que fa als objectes que adquireix i conserva, i estableixin uns nivells de qualitat amb els que es compromet.

L'anàlisi quantitativa i qualitativa de la col·lecció d'art que es va fer l'any 2011 va suposar un primer pas en la definició d'una política de col·leccions del MAS. En tant que

ha servit per conèixer millor quina és la composició d'aquesta col·lecció, ha estat el punt de partida necessari per poder definir una política d'adquisicions.

Aquesta anàlisi va demostrar que la col·lecció del MAS ha arribat a un punt de saturació pel que fa als espais de magatzem i mitjans, és per això que la segona fase de la política de col·leccions del museu s'ha centrat en aquells aspectes relacionats amb l'ingrés de nous objectes.

El document que s'està acabant d'elaborar té com a objectiu esdevenir una eina de treball per als tècnics del Museu a mitjà-llarg termini, és a dir, durant els propers 15-20 anys. Les reflexions, els criteris i els objectius que s'hi plantegen han de facilitar la presa de decisions a l'hora d'acceptar o no una proposta d'ingrés. Alhora, esdevindrà un valuós document de consulta per a totes aquelles persones que puguin intervenir en el procés d'adquisició d'un objecte, però també per a qualsevol ciutadà.

Té un primer capítol dedicat a les formes d'adquisició d'objectes en el qual, de manera concisa, es descriuen les diferents maneres en què una obra d'art pot ingressar a la col·lecció del Museu i les implicacions que cada forma d'ingrés comporta, tant per la institució com per la societat i l'antic propietari, si s'escau.

A continuació, dedica un segon apartat a plantejar aquells criteris que han de permetre acceptar o rebutjar un oferiment d'ingrés, sigui en la forma que sigui. És precisament aquesta part la que ofereix els arguments per a la presa de decisions.

Tot seguit, detalla el procediment que el MAS ha de seguir per adquirir i ingressar nous objectes a la seva col·lecció, des del mateix oferiment fins a les primeres tasques de registre i documentació dels objectes. És un apartat també fonamental perquè, si bé el procés d'ingrés estava més o menys establert, mai no s'havia posat per escrit i aquest fet ha demanat d'una certa reflexió sobre els passos que tradicionalment s'estava fent i una posada al dia en certs aspectes del procediment administratiu i legal.

El darrer capítol es dedica a un aspecte poc present a la majoria de museus però que pot arribar a ser molt important: la baixa d'objectes de la col·lecció. Tot i no ser un fet habitual, el cert és que, pels motius que sigui, tard o d'hora un museu es veu obligat a donar de baixa un objecte de la seva col·lecció i hem cregut necessari reflexionar sobre quins són els motius que ens poden portar a aquest punt i escriure'ls.

Donacions

Han estat les següents:

- 10.797. Procedència: Lluís Giralt. Autor: Camil Fàbregas. Tema: Retrat de Josep Fàbregas Dalmau. Tècnica: relleu de guix. Mides: 23,5 x 23,5 x 5 cm. Data: s.d.
- 10.798. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 116 x 89 cm. Data: 1992.
- 10.799. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: tècnica mixta sobre cartró. Mides: 105,5 x 75 cm. Data: 1996.
- 10.800. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fusta. Mides: 70 x 100 cm. Data: 1994.

- 10.801. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 114 x 146 cm. Data: 1993.
- 10.802. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: tècnica mixta sobre tela. Mides: 81 x 130 cm. Data: s.d.
- 10.803. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: 1991.
- 10.804. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fullola. Data: s.d.
- 10.805. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fusta. Mides: 100 x 100 cm. Data: s.d.
- 10.806. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 65 x 81,5 cm. Data: s.d.
- 10.807. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 46 x 55 cm. Data: c. 1989.
- 10.808. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: s.d.
- 10.809. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fusta. Mides: 70 x 99 cm. Data: c. 2000.
- 10.810. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 65 x 81 cm. Data: 1994.
- 10.811. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 73 x 91,5 cm. Data: 1990.
- 10.812. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 101,5 x 83 cm. Data: s.d.
- 10.813. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 73 x 91,5 cm. Data: 1991.
- 10.814. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fusta. Mides: 118,5 x 90 cm. Data: c. 1989.
- 10.815. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fusta. Mides: 100,5 x 120 cm. Data: c. 1999.
- 10.816. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre fusta. Mides: 100 x 100 cm. Data: s.d.
- 10.817. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 73,5 x 60 cm. Data: 1992.
- 10.818. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Data: c. 1995.
- 10.819. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 114 x 146 cm. Data: 1993.
- 10.820. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 98 x 117 cm. Data: 1991.
- 10.821. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: c. 1989.
- 10.822. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: s.d.
- 10.823. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: s.d.
- 10.824. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: tècnica mixta sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: s.d.

- 10.825. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: c. 1994.
- 10.826. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 116 x 89 cm. Data: s.d.
- 10.827. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: s.d.
- 10.828. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre tela. Mides: 89 x 116 cm. Data: s.d.
- 10.829. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: tècnica mixta sobre tela. Mides: 60,5 x 74,5 cm. Data: 1991.
- 10.830. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: tècnica mixta sobre cartolina. Mides: 70 x 100 cm. Data: s.d.
- 10.831. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 20 x 29 cm. Data: s.d.
- 10.832. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 20 x 29 cm. Data: s.d.
- 10.833. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 29,5 cm. Data: s.d.
- 10.834. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 29,5 cm. Data: s.d.
- 10.835. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 20 x 29 cm. Data: s.d.
- 10.836. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 20 x 29 cm. Data: s.d.
- 10.837. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix i tela sobre cartolina. Mides: 29 x 20 cm. Data: s.d.
- 10.838. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 15 cm. Data: s.d.
- 10.839. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 15 cm. Data: s.d.
- 10.840. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 15 cm. Data: s.d.
- 10.841. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 15 cm. Data: s.d.
- 10.842. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 15 cm. Data: s.d.
- 10.843. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: guaix sobre cartolina. Mides: 21,5 x 15 cm. Data: s.d.
- 10.844. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Conjunt de nades. Tècnica: impressió. Mides: diverses. Data: diverses.
- 10.845. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Natura morta. Tècnica: cera sobre paper. Mides: 31,7 x 43.6 cm. Data: 1966.
- 10.846. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura plàstica sobre cartró ondulat. Mides: 25,5 x 26,8 cm. Data: 1991.
- 10.847. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Carrer. Tècnica: cera fosa sobre paper. Mides: 62,3 x 45 cm. Data: s.d.
- 10.848. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura plàstica sobre cartolina. Mides: 51 x 70,2 cm. Data: s.d.

- 10.849. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura plàstica sobre cartolina. Mides: 50,2 x 70,2 cm. Data: s.d.
- 10.850. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: cera sobre paper. Mides: 50 x 64,8 cm. Data: s.d.
- 10.851. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: cera sobre paper. Mides: 50 x 64,8 cm. Data: s.d.
- 10.852. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: cera sobre paper. Mides: 50,3 x 70 cm. Data: s.d.
- 10.853. Procedència: Teresa Sanpere. Autor: Llorenç Roviras. Tema: Sense títol. Tècnica: pintura sobre paper. Mides: 50 x 73,5 cm. Data: s.d.
- 10.854. Procedència: Fina Miralles / Meritxell Casadesús. Autor: Fina Miralles. Tema: El retorn. Tècnica: fotografia color. Mides: 43,2 x 30,2 cm. Data: 03/12/2011.

A banda, el Museu d'Art de Sabadell ha rebut la proposta de donació de Televisió de Catalunya SA de la còpia al carbó de l'obra "En quin punt del cel et trobaré? (versió)" de Joan Vilatobà, núm. de registre 9889-935, que va fer el fotògraf Carlos Barrantes per al programa "Fotografies" dedicat a la fotografia artística, emès el dia 17 de febrer de 2012.

Traspassos:

- 10.791. Procedència: Gabinet de l'Alcaldia. Autor: Jordi Roca. Tema: Sense títol / Centenari Miquel Crusafont. Tècnica: litografia sobre paper. Mides: 48,5 x 34 cm. Data: 2010.
- 10.792. Procedència: Gabinet de l'Alcaldia. Autor: Xalest. Tema: Sense títol. Tècnica: serigrafia sobre paper de fabricació manual. Mides: 24 x 32 cm. Data: 2006?.
- 10.793. Procedència: Gabinet de l'Alcaldia. Autor: Jordi Orriols. Tema: Sense títol / Inauguració de la nova seu del COAC. Tècnica: litografia sobre paper. Mides: 39,5 x 29,5 cm. Data: 2010.
- 10.794. Procedència: Gabinet de l'Alcaldia. Autor: Raúl Garcia. Tema: Sense títol. Tècnica: linòleum sobre paper. Mides: 41,5 x 29 cm. Data: 2010.

Comodats:

Autometria 600 de Joan Vila Casas

S'ha prorrogat el dipòsit per part de M. Christine Vila de l'obra *Autometria 600*, que és un automòbil Seat sis-cents amb intervenció pictòrica de l'artista, de voltants de l'any 1975.

El sis –cents de Joan Vila Casas és una obra insòlita, però ben representativa de la seva personalitat i proposta artística; la seva ubicació a l'entrada de la Biblioteca Vapor Badia de Sabadell des de la seva inauguració l'ha convertit en un objecte de referència i d'ampli gaudiment pel nombrós públic usuari de la biblioteca.

El mes d'abril de l'any 2002 Joan Vila Casas, a través de la seva representant legal en aquell moment la Sra. Manuela Torrens Bordas, va cedir en forma de dipòsit al Museu d'Art de Sabadell l'obra/objecte *Autometria Sis-cents*, per un període de 10 anys; per la qual cosa es signà un contracte a l'efecte.

Gràcies a la important cessió de M. Christine Vila l'any 2005, en forma de donació, comodat i venda, el Museu d'Art de Sabadell conserva una molt representativa col·lecció de la trajectòria de Joan Vila Casas; les vint-i-dues obres que la col·lecció del Museu d'Art de Sabadell conservava fins aquell moment de diversa procedència – destaquem les donades per Sílvia Oliver, filla de Joan Oliver–, es van veure incrementades amb més de cent setanta obres, entre pintures, dibuixos, obra gràfica, estructures, poliestirè, naus i ceràmica, i també amb objectes diversos que ens ajuden a reconstruir el que anomenem el “món Vila Casas”, un món molt especial, abigarrat i complexe, fruit de la seva gran afecció pel col·leccionisme i els artefactes que l'artista va recollir al llarg de més de quaranta anys i amb els quals convivia al seu estudi del carrer Consell de Cent de Barcelona.

El Museu d'Art de Sabadell és avui un punt de referència per a l'estudi de Joan Vila Casas, sens dubte un dels artistes sabadellencs més significatius en l'art d'avantguarda, amb una aportació indiscutible a la pintura contemporània i amb una important projecció internacional.

2.2 La conservació preventiva i els manteniments

Emmagatzematge, conservació preventiva i manteniment de les col·leccions

S'han continuat les tasques habituals de manteniment de les col·leccions ja emmagatzemades així com dels nous ingressos.

Els tècnics del MAS han dut a terme un control periòdic de les condicions d'emmagatzematge de les col·leccions, tant les que es conserven en els espais de reserva de la Casa Turull i del magatzem del carrer de l'Agricultura, com de les que s'han exposat, tant a l'exposició permanent com a les diferents exposicions temporals.

Pel que fa al control climàtic, s'ha continuat amb la dinàmica d'emetre un informe anual en el qual, a més de les dades recollides pels aparells de mesura (de la temperatura i de la humitat relativa), es fa un resum de les incidències i es proposen les actuacions necessàries per adequar al màxim possible les condicions dels espais d'exposició i magatzem a les directrius recomanades per a la conservació preventiva de les obres d'art.

Pel que fa a les tasques de manteniment de les escultures a la via pública, que es gestionen des del MAS, durant l'any 2012 no hi ha hagut cap intervenció.

- La col·lecció d'arts decoratives

L'any 2012 estava previst iniciar una línia d'actuacions anuals per a la millora de les condicions de conservació i d'emmagatzematge de la col·lecció d'arts decoratives que es conserva en el magatzem del carrer de l'Agricultura. El volum de feina i les característiques d'aquests objectes (es tracta bàsicament de mobiliari) va fer que es plantegés aprofitar la presència d'alumnes en pràctiques de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de la Generalitat de Catalunya per dur a terme aquesta acció.

Durant el curs 2011-12, però, no va ser possible comptar amb cap alumne en pràctiques, motiu pel qual no es va poder iniciar la feina prevista. Ara bé, per al curs actual sí que es compta amb l'ajuda d'una alumna de l'Escola que iniciarà les pràctiques

el dia 20 de febrer de 2013. Per tant, la primera fase d'aquesta actuació es farà al llarg del primer semestre de 2013.

- Ampliació de les mampares de graella a la Casa Turull

Al 2012 s'han acabat les tasques de reubicació de les col·leccions a les noves mampares de graella que l'any 2010 es van instal·lar al magatzem de la Casa Turull, i que van permetre guardar en òptimes condicions totes les obres de gran format de la col·lecció del MAS.

- La col·lecció Vilatobà

Les tasques de revisió de l'estat de conservació, neteja, embalatge i correcte emmagatzematge de tota la col·lecció Vilatobà estan actualment en diferents estadis, en funció del tipus d'objecte.

Així, tota l'obra pictòrica (més de 170 objectes) actualment ja està correctament emmagatzemada al magatzem de la Casa Turull. Un cop acabades les feines de diagnosi i neteja, les obres amb bastidor es guarden a les mampares de graella corresponents i l'obra plana (teles sense bastidor i obra sobre fusta, cartró o paper) s'ha disposat en carpetes confeccionades especialment amb cartolina de conservació lliure d'àcid i dins de planeres.

El mobiliari s'ha ubicat als espais corresponents del magatzem que els Museus Municipals de Sabadell tenen al carrer de l'Agricultura.

La col·lecció de fotografia, en canvi, en aquest moment està en fase de neteja de tot el material, tant positius com negatius en placa de vidre. Aquestes tasques són responsabilitat dels tècnics de la secció d'imatge i so de l'Arxiu Històric de Sabadell, que estan especialitzats en la manipulació i la conservació d'aquest tipus de material, i que s'encarreguen de netejar, instal·lar, inventariar, establir signatures i preparar tot el material perquè sigui digitalitzat i es pugui conservar en dipòsits. Posteriorment, els tècnics del MAS iniciaran les tasques de registre i documentació del fons seguint el sistema habitual de documentació del Museu.

La restauració

1. Restauració d'obres d'exposicions temporals

Al llarg de l'any 2012 s'ha revisat l'estat de conservació de tots aquells objectes de la col·lecció que durant l'any han participat en el programa d'activitats i d'exposicions, tant produïdes pel propi MAS com per d'altres entitats. En el cas que ha estat necessari s'ha procedit a la seva restauració.

Les obres restaurades són les següents:

Per a l'exposició *Josep Madaula, pintura i experiència*, del 5 de setembre al 16 de desembre de 2012, l'obra següent:

- Josep Madaula, *Cadira*, 1984. Acrílic sobre tela, 116 x 53 cm. Propietat d'Agustí Estadella.

2. Restauració preventiva i sistemàtica

El MAS ha seguit adherint-se al Programa de restauracions de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Dins d'aquest programa d'ajuts per al 2012, s'ha completat la restauració de les obres següents:

- Josep Espinalt, *Al·legoria de l'Arquitectura*, finals del segle XIX. Oli sobre tela. Aprox. 138,5 x 52,2 cm. MAS, 3111.
- Josep Espinalt, *Al·legoria de la Música*, finals del segle XIX. Oli sobre tela. Aprox. 138 x 54,3 cm. MAS, 3112.

Amb aquestes intervencions es completa la restauració del conjunt de sis figures femenines al·legòriques a les arts i les ciències que formaven part de la decoració mural que Josep Espinalt va fer per a la Casa Barata de Sabadell, avui desapareguda.

L'objectiu final d'aquestes restauracions era exposar el conjunt al mes de maig, amb motiu del Dia Internacional dels Museus, i dins de l'activitat Descobreix una joia del museu. Malauradament, l'avaria d'una màquina del laboratori de restauració de la Diputació de Barcelona va impedir que el procés s'acabés a temps, motiu pel qual l'exhibició d'aquestes obres es va haver d'ajornar.

Així mateix, el MAS ha seguit col·laborant amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya. Durant el curs 2011-2012, s'ha completat la restauració de 9 de les 14 obres que s'havien ofert l'any 2010. La resta d'obres es restauraran al llarg del curs 2012-2013. Són les següents:

- Angélica Kauyjinan, *Paris and Oenone*, 1784. Gravat calcogràfic, 31 x 23 cm. MAS, 108.
- Gérard Dau; C.H. Van Meurs, *Al·lusió a Diògen*, segle XVIII. Estampa gravada amb punta seca i acolorida amb tècnica aquosa, 33 x 27 cm. MAS, 109.
- Blaizot, Renard, *La nuit on le Coucher*, segle XVIII. Gravat calcogràfic de tècnica mixta (aiguatinta al sucre i aiguafort), acolorit, 33 x 25 cm. MAS, 112.
- W. Hamilton, *Escena galant*, c. 1793. Gravat calcogràfic en aiguafort, 34,8 x 25,5 cm. MAS, 113.
- Gustave Janet (disseny) i William Measom (gravador), *La prise de Malakoff d'après le tableau de M. Yvon*, 1857. Fotogravat entelat, 64,5 x 84 cm. MAS, 1766.

- *Tauromàquia. Barrera toreando por naturales con la izquierda*, entre 1920-1950. Litografia, 47,5 x 54,4 cm. MAS, 196.
- Dietrici, Fn. Pedro, *Et vedit ad nihilum, quod fuit ante nihil*, finals s. XVIII – principis s. XIX. Litografia, 37,2 x 47,7 cm. MAS, 9790.
- Régnier, J. Désandré, *Bonsoir petit père*, mitjans segle XIX. Cromolitografia acolorida amb aquarel·la, 44,5 x 57 cm. MAS, 9813.
- Marc Farell Jorba, *Sense títol*, anterior a 1942. Grafit, tinta i aquarel·la sobre paper, 42,5 x 31 cm. MAS, 485.

La resta d'obres es restauraran al llarg del curs 2012-2013.

2.3. La documentació

El 2012 el MAS ha donat per acabat tot el procés de revisió de les incidències generades durant el procés de migració que l'any 2006 es va fer de les dades de l'antic programa de documentació de col·leccions (DAC) al programa Museum Plus, que és el que actualment utilitzem tots els museus catalans.

Al llarg d'aquests sis anys no tant sols s'ha revisat a fons que no s'hagués generat cap error en les dades que consten a les fitxes de documentació, sinó que s'han millorat tots els diccionaris (autors, ubicacions, fonts d'ingrés, etc.) per tal que la gestió de les dades de la col·lecció sigui al més àgil i fàcil possible.

D'altra banda, s'ha seguit fent el manteniment de les dades que recullen les fitxes de documentació, fent especial esment a les relatives a la història de l'objecte, als expedients vinculats i a les imatges documentals dels objectes.

Igualment, s'ha seguit mantenint al dia la documentació dels nous ingressos, registrant, documentant i fotografiant totes les noves obres que al llarg de l'any han ingressat a la col·lecció.

Destaquem les accions següents :

Col·lecció Vilatobà

Tota la documentació relativa a la col·lecció Vilatobà que va ingressar al MAS a finals de 2011 s'ha fet paral·lelament a les tasques de neteja, acondicionament i emmagatzematge que s'han descrit.

Així, actualment tota l'obra pictòrica i el conjunt de mobiliari està inventariat, registrat i s'ha fet una primera recollida de les dades bàsiques a les corresponents fitxes de documentació, incloent la fotografia de cada objecte.

Només resta pendent el registre i la documentació de la col·lecció de fotografia, seguint el sistema habitual de documentació del Museu, que s'iniciaran tant bon punt es finalitzi la fase de neteja, actualment en procés.

Els testimonis orals

La col·lecció de testimonis orals del museu s'ha incrementat amb la gravació d'una taula rodona al voltant del pintor Josep Madaula, que va ser una acció que es va fer al mes de novembre com a activitat paral·lela a l'exposició temporal *Josep Madaula, pintura i experiència*, en el marc del cicle *Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*.

Llistat d'obres de la col·lecció a la pàgina web de l'Ajuntament de Sabadell

Al setembre el MAS va rebre l'encàrrec de publicar al lloc web de l'Ajuntament de Sabadell un llistat amb totes les obres d'art que formen part de la seva col·lecció, així com també de totes les escultures ubicades a la via pública. Es tractava de confeccionar un llistat amb les dades més bàsiques i posar-lo a l'abast de tots els ciutadans.

Aquest encàrrec va necessitar d'una intensa revisió de les dades que calia publicar (autor, títol, datació, material i tècnica, dimensions i número de registre), per tal que aquestes se citessin sempre igual. També era important procurar que no hi haguessin buits importants en alguns dels camps.

Finalment, a principis d'octubre l'Ajuntament de Sabadell va poder publicar al seu lloc web el llistat amb les més de 10.800 obres de la col·lecció del Museu i les escultures a la via pública.

Millora de l'arxiu i la documentació dels informes de restauració

Un dels objectius anuals de les feines de documentació que duen a terme els tècnics del MAS és actualitzar la informació que contenen les fitxes de documentació del programa Museum Plus, per tal de millorar la gestió de la base de dades. A banda de la introducció de les dades que genera la gestió diària de les col·leccions (relatives a moviments, préstecs, permisos de reproducció, actuacions de conservació i restauració, noves publicacions, etc.), periòdicament s'intenta anar avançant en d'altres aspectes.

En la línia de millorar l'ordenació i facilitar l'accés a la informació de l'arxiu i la documentació, el desembre de 2012 s'ha iniciat l'organització de tots els informes de restauració del Museu, amb les accions següents:

- Ordenar els informes de restauració a partir del número de registre de cada obra, que és el principal identificador d'un objecte de museu. Així, per a cada peça s'ha obert una carpeta i tota la documentació s'ha anat guardant al despatx de documentació de la reserva situada al segon pis de la Casa Turull.
- Destriar tota aquella documentació relativa a la gestió de les restauracions que hagués pogut quedar barrejada amb els informes, crear els expedients corresponents i desar-los a l'arxiu administratiu del MAS.
- Introduir la informació bàsica sobre les intervencions de restauració a les fitxes de documentació de les obres del programa de gestió de col·leccions Museum Plus: moviment de les obres, estat de conservació previ i posterior, existència de l'informe i determinació de l'obra com a exposible.

Es preveu que aquestes tasques es perllongaran al llarg de l'any 2013. Un cop acabat aquest procés, el pas següent seria millorar la informació relativa a les condicions d'exposició de cada obra.

Joan Vila Cinca

Durant l'elaboració dels continguts del Mòdul tàctil dedicat a la figura de Joan Vila Cinca (vegeu l'apartat corresponent del capítol de difusió), es va consultar tota la informació de què disposa el Museu, així com diverses fonts bibliogràfiques. Tota aquesta documentació, que ja havia estat compilada, referenciada i organitzada anys enrere, ara s'ha introduït al programa de gestió de col·leccions Museum Plus. Així, s'han introduït totes les fitxes dins del mòdul de bibliografia i s'han fet tots els lligams necessaris amb la fitxa de l'autor i de les obres referenciades per cada font.

Museus en línia

El desembre de 2012 el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va contactar amb el Museu d'Art de Sabadell per comunicar que, un cop finalitzada l'experiència pilot del lloc web "Museus en línia", que es va iniciar l'any 2008, es proposava publicar els fons dels tots els museus de Catalunya, donant compliment a la Llei de Museus i a la Llei del Patrimoni Cultural.

El web es va presentar l'estiu de 2008 amb una experiència pilot i, des de llavors, la informació es va anar millorant, actualitzant i, en una segona fase, s'hi han anat afegint nous museus. Museus en línia té com a objectiu posar a l'abast del públic la informació que han anat generant els museus en la seva tasca de documentació, conservació i investigació al llarg de la seva existència. Aquesta informació, multiforme i heterogènia, fins fa poc no podia consultar-se si no era en el mateix museu o, en el millor dels casos, en publicacions impreses. Ara veu ampliades les seves possibilitats de difusió amb la presència a Internet.

El Museu d'Art ha decidit fer un primer pas incloent les obres que formen part de l'exposició permanent. S'ha aprofitat l'ocasió per fer una revisió de la documentació que se'n tenia i s'ha millorat la informació que es va publicar en el catàleg *La col·lecció 1875-1936* de l'any 2002, afegint alguna obra més, com ara el *Sant Sopar* d'Antoni Estruch que es va presentar per la Festa Major de 2012. La informació que s'hi pot trobar és només una part del coneixement que en tenim i ofereix un primer pas cap a la descoberta de la col·lecció d'art de Sabadell.

Durant l'any 2013, doncs, la col·lecció permanent del Museu d'Art de Sabadell es podrà consultar íntegrament en línia a la web Museus en línia del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, que possibilita l'accés a una selecció dels objectes que conserven els museus catalans.

De cara als propers anys, hi ha previst preparar la informació de les col·leccions que en els darrers anys han estat documentades, per tal que periòdicament es puguin anar afegint al web. És el cas, per exemple, dels fons de Joan Vila Cinca, Joan Vilatobà, Joan Vila Casas o de Fina Miralles, especialment del seu període conceptual.

2.4 El moviment dels béns

Durant l'any 2012 s'han continuat atenent les consultes d'estudiosos i del públic en general, així com les demandes de préstec temporal i els permisos de reproducció que s'han considerat adequats per a l'estudi, conservació i difusió de les col·leccions.

Préstecs concedits

- Al Cross Links e.V, per participar a la itinerància de la segona edició del projecte "Re.Act.Feminism#2 – A Performing Archive", del 23 de març de 2012 a l'1 de setembre de 2013.
- Fina Miralles, *Translacions. Dona-arbre*, gener de 1976. 3 Reproduccions modernes sobre cartró ploma, 40x30cm i 30,5x45,5cm. MAS, 10.608.
- Fina Miralles, *Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals: cobriment del cos amb palla*, gener de 1975. 5 Reproduccions modernes sobre cartró ploma, 30x23cm. MAS, 10.539.
- Fina Miralles, *Emmascarats*, desembre de 1976. 5 imatges digitals, per a reproducció. MAS, 10.453.
- Fina Miralles, *Petjades*, gener de 1976. Còpia del film en DVD. MAS, 5.241.
- A l'Ajuntament de Castellar del Vallès, per participar a l'exposició temporal sobre el pintor Raimon Roca, del 20 d'abril al 13 de maig de 2012.
  - Raimon Roca, *El meu fill Josep Maria*, 1970. Oli sobre tela, 100 x 50 cm. Núm. de registre 102.
- A l'Ajuntament de Morella, per participar a l'exposició temporal sobre artistes visuals morellans, de l'11 al 31 d'agost de 2012.
  - Manuel Rallo, *Fiestas Sexenales*, 1952. Cartell (impressió), 100 x 67 cm. Núm. reg. 10.282.
  - Manuel Rallo, *Ex-libris de Manuel Rallo*, 1950. Litografia, 8,7 x 6 cm. Núm. reg. 10.094.
  - Manuel Rallo, *Pasturant davant l'ermita*, s.d. Litografia, 32 x 21 cm. Núm. reg. 10.266.
  - Manuel Rallo, *Ex-libris de Manuel Rallo inacabat*, s.d. Planxa xilogràfica, 17 x 5 cm. Núm. reg. 10.144.
  - Manuel Rallo, *Esbós per a cartell: festes sexenals de Morella*, 1946. Aquarel·la sobre paper, 22,5 x 17,5 cm. Núm. reg. 10.254.
- A l'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès, per a l'exposició temporal itinerant sobre Manuel Cano de Castro, dins del programa Coincidències Insòlites de la Diputació de Barcelona, del 4 d'octubre al 4 de novembre de 2012.
  - Manuel Cano, *Dues dones*, ca. 1918. Oli sobre tela, 37,5 x 35 cm (50 x 48,5 cm, amb marc). Núm. reg. 224.

- Al Museu Thermalia de Caldes de Montbui, per a l'exposició temporal itinerant sobre l'exposició temporal sobre els frescos que Antoni Vila Arrufat va fer a l'església de Sant Sebastià de Montmajor, de l'11 d'octubre de 2012 al 13 de gener de 2013.
  - Antoni Vila Arrufat, *Àngel*, ca. 1945-1950. Carbonet i pastel/guix sobre paper, 163,4 x 76 cm.
  - Antoni Vila Arrufat, *Conjunt de figures*, ca. 1945-1950. Carbonet i pastel/guix sobre paper, 185 x 105 cm.
  - Antoni Vila Arrufat, *Conjunt de figures*, ca. 1945-1950. Carbonet i pastel/guix sobre paper, 183 x 65 cm.
  - Antoni Vila Arrufat, *Conjunt de figures. Santa Zoe*, ca. 1945-1950. Carbonet i pastel/guix sobre paper, 183 x 60,5 cm.
  - Antoni Vila Arrufat, *Dibuix a color de tota la nau pintada*, ca. 1945-1950. Carbonet, pastel i pintura daurada sobre cartró i paper d'estrassa, 71 x 116 cm.
- A la Fundació Municipal Joan Abelló de Mollet del Vallès, per a l'exposició temporal itinerant sobre Manuel Cano de Castro, dins del programa Coincidències Insòlites de la Diputació de Barcelona, del 13 de novembre de 2012 al 14 de gener de 2013.
  - Manuel Cano, *Dues dones*, ca. 1918. Oli sobre tela, 37,5 x 35 cm (50 x 48,5 cm, amb marc). Núm. reg. 224.
- Al centre Arts Santa Mònica de Barcelona i a la Fundació Palau de Caldes d'Estrac, per a l'exposició temporal itinerant "La Revolta Poètica", del 29 de novembre de 2012 al 15 de juny de 2013.
  - Fina Miralles, *Petjades*, 1976. Acció: còpia en DVD de la filmació de l'acció en super 8, sabates-tampó i fotografia en blanc i negre. Núm. reg. 5241.

Préstecs d'altri

- Per a formar part de l'exposició "Togores, Manolo, Prats de Molló, 1927.COINCIDÈNCIES INSÒLITES. CERDANYOLA / SABADELL ", dues obres del Museu d'Art de Cerdanyola.
  - Manolo Hugué, *Cap de nena, Titi*, 1927, modelat i motlle, 21x14x18 cm.
  - Josep de Togores, *Cartell per a l'exposició Togores i Manolo a Zuric*, 1928.
- Per a formar part de la mostra " Sant Sopar XX – XXI. Antoni Estruch i Jesús Led, dues versions sabadellenques. Descobreix una joia del museu", l'obra següent,
  - Jesús Led, *Sant Sopar*, 2012, oli sobre tela.

- Per a formar part de l'exposició "Josep Madaula, pintura i experiència", dins del cicle "Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis", 115 obres.
  - Manel Gili
    - Josep Madaula, *Xemeneia / xiprer*, 2005. Oli sobre tela, 56 x 100 cm.
  - Manel Larrosa
    - Josep Madaula, *Xemeneia / xiprer*, 2003. Tècnica mixta sobre paper, 47 x 37 cm.
    - Josep Madaula, *Bassa Can Moragas*, 1993. Carbonet sobre paper, 24 x 32 cm (2 dibuixos).
  - Pilar Calvo
    - Josep Madaula, *Parc Catalunya*, 2002. Carbonet sobre paper, 38 x 58 cm.
  - Joaquim Clusa
    - Josep Madaula, *Xemeneia Bosser*, 2004-2005. Oli sobre tela, 60 x 65 cm.
  - Joan Maria Rubió
    - Josep Madaula, *Xemeneia Montllor*, 2004-2005. Oli sobre tela, 56 x 100 cm.
  - Carina Colomer
    - Josep Madaula, *Casa Fèlix – Mercè*, 2007. Guaix sobre paper, 40 x 64 cm.
  - Banc de Sabadell
    - Josep Madaula, *Tulipes*, 1993. Oli sobre tela, 54 x 73 cm. Núm. de reg. 3719.
    - Josep Madaula, *Lliris*, 1991. Oli sobre tela, 73 x 60 cm. Núm. de reg. 3265.
    - Josep Madaula, *Deures*, 1991. Oli sobre tela, 50 x 65 cm. Núm. de reg. 3149.
    - Josep Madaula, *Eixides*, 1991. Oli sobre tela, 97 x 130 cm. Núm. de reg. 3278.
  - Francesc Sánchez
    - Josep Madaula, *Sant Quirze*, 1991. Oli sobre tela, 72 x 92 cm.
    - Josep Madaula, *Empúries*, 2003-2004. Tècnica mixta sobre paper, 28 x 64 cm.
    - Josep Madaula, *Eixides*, 1996-1997. Oli sobre tela, 114 x 61 cm.
  - Alfons Sastre
    - Josep Madaula, *De Blanes a Lloret*, 2004. Carbonet i creta sobre paper, 60 x 45 cm.

- Joan Madaula
  - Josep Madaula, *Ginesta*, 1991. Oli sobre tela, 54 x 81 cm.
  - Josep Madaula, *Catifes Ventura*, 2010. Oli sobre tela, 60 x 64 cm.
- Unnim Caixa. Obra Social Sabadell
  - Josep Madaula, *Carretera de Castellar*, 1991. Oli sobre tela, 60 x 93 cm. Núm. de reg. 00790.
  - Josep Madaula, *Xemeneia Montllor*, 1994. Oli sobre tela, 60 x 92 cm. Núm. de reg. 00824.
  - Josep Madaula, *Eixida Jordi - Lola*, c.1996. Aquarel·la sobre paper, 39 x 57 cm. Núm. de reg. 00732.
  - Josep Madaula, *Eixida - pruner*, 1996. Oli sobre tela, 73 x 60 cm. Núm. de reg. 00826.
  - Josep Madaula, *Montserrat, 74*, 1991. Oli sobre tela, 73 x 92 cm. Núm. de reg. 00127.
- Agustí Estadella
  - Josep Madaula, *Cadira*, 1984. Tècnica mixta sobre paper, 33 x 22 cm.
  - Josep Madaula, *Cadira*, 1984. Acrílic sobre tela, 116 x 53 cm.
- Salvador Morilla
  - Josep Madaula, *Cala Canyelles (Lloret)*, 2002-2004. Oli sobre tela, 61 x 55 cm.
- Roc Costa
  - Josep Madaula, *Bassa Mata de Mura*, 1993. Oli sobre tela, 65 x 92 cm.
- Florenci Almunia
  - Josep Madaula, *Bassa Caldes*, 1993. Oli sobre tela, 73 x 92 cm.
- Marià Martin
  - Josep Madaula, *Bassa Castellar*, 1999-2000-2001. Oli sobre tela, 100 x 100 cm.
- Ferran Giménez
  - Josep Madaula, *Bassa Mata de Mura*, 1993. Carbonet sobre paper, 24 x 32 cm.
- Jesús Prieto
  - Josep Madaula, *Nedadora*, 1994-1995. Pastel sobre paper, 30 x 65 cm (aprox.).
- Plàcid Garcia Planas
  - Josep Madaula, *Casa Plàcid*, 2001. Oli sobre tela, 110 x 73 cm.

- Miquel Izquierdo / Dolors Ustrell
  - Josep Madaula, *Sant Agustí*, 2002. Tècnica mixta sobre paper, 76 x 49 cm.
- Silvia González
  - Josep Madaula, *Joc*, 1989. Tècnica mixta sobre paper, 77 x 56 cm.
- Isidre Manils
  - Josep Madaula, *Ramona*, 1990. Oli sobre tela, 57 x 72 cm.
- Montserrat Alicart
  - Josep Madaula, *Magranes – Can Puigjaner*, 1999. Oli sobre tela, 100 x 100 cm.
- Pere Urpí
  - Josep Madaula, *Parella*, 1985-1986. Oli sobre tela, 97 x 130 cm.
- Pep Trujillo
  - Josep Madaula, *Fer costat*, 1985. Tècnica mixta sobre tela, 33 x 46 cm.
- Alfons Llobet
  - Josep Madaula, *Cooperativa*, 1990. Oli sobre tela, 54 x 65 cm (aprox.).
  - Josep Madaula, *Marquet de les Roques*, 2008. Guaix sobre paper, 35 x 48 cm.
- Tona Sallent
  - Josep Madaula, *Caqui i terrat Tona - Tomàs*, 2011. Oli sobre tela, 70 x 140 cm.
- Rafael Soler
  - Josep Madaula, *Ramona / Jaume*, 1988-1989. Tècnica mixta sobre paper, 70 x 100 cm.
- Montserrat Senserrich
  - Josep Madaula, *Casa Emili – Maria*, 1990. Oli sobre tela, 75 x 81 cm.
- Juan Capellas
  - Josep Madaula, *Eixample*, 2000. Oli sobre tela, 65 x 100 cm.
- Joan Sánchez
  - Josep Madaula, *Eixida Montse - Hen*, 1991. Oli sobre tela, 65 x 92 cm.
- Eduard Massó
  - Josep Madaula, *Eixides*, 1991. Oli sobre tela, 47 x 61 cm.

- Teresa Roca Vidal
  - Josep Madaula, *Vapor Sampere*, 2002. Carbonet sobre paper, 45 x 90 cm.
- Egarsat
  - Josep Madaula, *La Torre Blanca de Sant Cugat*, 1994. Oli sobre tela, 81 x 116 cm.
- Andreu Massagué
  - Josep Madaula, *Torre Menna Claramunt*, 2001. Tècnica mixta sobre paper, 43 x 70 cm.
- Corporació Sanitària Parc Taulí
  - Josep Madaula, *Riu Ripoll*, 1996. Oli sobre tela, 97 x 114 cm.
- Josep Madaula
  - Josep Madaula, *Gos amb reixa*, 1984. Acrílic sobre tela, 27 x 46 cm.
  - Josep Madaula, *Figura*, 1985. Tècnica mixta sobre paper, 18 x 25 cm.
  - Josep Madaula, *Banyista*, 1987. Oli sobre tela, 41 x 33 cm.
  - Josep Madaula, *Retrat d'un autoretrat*, 1987. Oli sobre tela, 38 x 46 cm.
  - Josep Madaula, *Reflexionant*, 1988. Tècnica mixta sobre cartró, 65 x 55 cm.
  - Josep Madaula, *Casa Ramona – Josep*, 2009. Oli sobre tela, 81 x 100 cm.
  - Josep Madaula, *Casa Beatriu – Eduard*, 2010. Oli sobre tela, 58 x 92 cm.
  - Josep Madaula, *Marquet de les Roques*, 2008. Carbonet sobre paper, 35 x 50 cm.
  - Josep Madaula, *Retrat*, 1984. Oli sobre tela, 27 x 46 cm.
  - Josep Madaula, *Gos amb reixa*, 1984. Acrílic sobre tela, 46 x 34 cm.
  - Josep Madaula, *Figura / cadira*, 1984. Tècnica mixta sobre paper, 27 x 19 i 17 x 12 cm (3 obres).
  - Josep Madaula, *Xicranda*, 2010. Tècnica mixta sobre paper, 32 x 48 cm.
  - Josep Madaula, *Marquet de les Roques*, 2008. Carbonet sobre paper, 44 x 38 cm.
  - Josep Madaula, *Ametller*, 1991-2001. Pastel sobre paper, 29 x 41 cm.
  - Josep Madaula, *Arbre / nit*, 2011. Carbonet sobre paper, 24 x 32 cm.
  - Josep Madaula, *Ritmes*, 2011. Carbonet sobre paper, 23 x 27 cm.
  - Josep Madaula, *Casa Rogeli - Victòria*, 2010. Grafit sobre paper, 40 x 50 cm.
  - Josep Madaula, *Arbre / vent*, 2011. Carbonet sobre paper, 21 x 28 cm.
  - Josep Madaula, *Retrat*, 1984. Oli sobre tela, 46 x 38 cm.
  - Josep Madaula, *Punts amb línies*, 1985. Tècnica mixta sobre paper, 19 x 24,5 / 21,5 x 16,5 / 15 x 18 cm (3 obres).
  - Josep Madaula, *Albert / Esther*, 1988. Acrílic sobre tela, 81 x 100 cm.

- Josep Madaula, *Albert / Esther*, 1988. Acrílic sobre tela, 60 x 80 cm.
- Josep Madaula, *Albert*, 1990. Oli sobre tela, 46 x 27 cm.
- Josep Madaula, *Albert*, 1990. Oli sobre tela, 27 x 46 cm.
- Josep Madaula, *Maternitat*, 2007-2011. Oli sobre tela, 65 x 33 cm.
- Josep Madaula, *Maternitat*, 1996-1998. Carbonet sobre paper, 100 x 63 cm.
- Josep Madaula, *Mar*, 2007. Oli sobre paper, 43 x 31 cm.
- Josep Madaula, *Eduard*, 2008-2009. Carbonet sobre paper, 43 x 31 cm.
- Josep Madaula, *Antonieta*, 2009. Guaix sobre paper, 27 x 23,5 cm.
- Josep Madaula, *Antonieta*, 2011. Oli sobre tela, 41 x 41 cm.
- Josep Madaula, *Ramona*, 2009. Guaix sobre paper, 28 x 20 cm.
- Josep Madaula, *Tractament oncològic*, 2010. Llapis sobre paper, 40 x 40 cm (3 obres).
- Josep Madaula, *Comunicació*, 1993. Oli sobre tela, 73 x 92 cm.
- Josep Madaula, *Casa Fèlix – Mercè*, 2007. Guaix sobre paper, 40 x 64 cm.
- Josep Madaula, *Comunicació*, 1990-1995-1996. Oli sobre tela, 89 x 116 cm.
- Josep Madaula, *Moni*, 1990. Oli sobre tela, 73 x 92 cm.
- Josep Madaula, *Comunicació*, 1991. Pastel sobre paper, 34 x 45 cm.
- Josep Madaula, *Albert*, 1989-1990. Oli sobre tela, 100 x 81 cm.
- Josep Madaula, *Somiant*, 1992-1993-1994. Oli sobre tela, 89 x 116 cm.
- Josep Madaula, *Dormitori Ramona – Josep*, 2008-2010. Oli sobre tela, 65 x 46 cm.
- Josep Madaula, *Casa*, 2010. Oli sobre tela, 81 x 92 cm.
- Josep Madaula, *Moni / Trufa*, 2010-2011. Grafit sobre paper, 58 x 40 cm.
- Josep Madaula, *Casa Marc – Montse*, 2009-2010. Oli sobre tela, 65 x 100 cm.
- Josep Madaula, *Casa Ramona - Josep*, 1989. Acrílic sobre tela, 97 x 130 cm.
- Josep Madaula, *Carretera Matadepera*, 2011. Oli sobre tela, 70 x 140 cm.
- Josep Madaula, *Creu Alta*, 1993. Oli sobre tela, 81 x 73 cm.
- Josep Madaula, *Pont de Castellar*, 1991. Oli sobre tela, 65 x 81 cm.
- Josep Madaula, *Caqui*, 2010-2011. Oli sobre tela, 70 x 90 cm.
- Josep Madaula, *Cirerer florit*, 2010-2011. Oli sobre tela, 65 x 81 cm.
- Josep Madaula, *Cirerer amb cireres*, 2010-2011-2012. Oli sobre tela, 65 x 81 cm.
- Josep Madaula, *Cala Sant Francesc*, 2004. Oli sobre tela, 50 x 60 cm.
- Josep Madaula, *Sant Llorenç del Munt / Vallès*, 2003-2004. Oli sobre tela, 55 x 60 cm.
- Josep Madaula, *Port Olímpic*, 1994. Oli sobre tela, 50 x 73 cm.
- Josep Madaula, *Menorca*, 2004. Tècnica mixta sobre paper, 37 x 37 cm.
- Josep Madaula, *Menorca*, 2004. Tècnica mixta sobre paper, 37 x 37 cm.

- Josep Madaula, *Bassa can Moragas*, 1993. Oli sobre tela, 65 x 81 cm.
  - Josep Madaula, *Eixida Ramona - Josep*, 1989. Oli sobre tela, 54 x 65 cm.
  - Josep Madaula, *Estiu*, 1993. Oli sobre tela, 60 x 60 cm.
  - Josep Madaula, *Capella multiconfessional del Tanatori de Terrassa*, 2011-2012. Carbonet sobre paper, 64 x 64 cm.
  - Josep Madaula, *Capella multiconfessional del Tanatori de Terrassa*, 2011-2012. Oli sobre tela, 65 x 73 cm.
  - Josep Madaula, *Capella multiconfessional del Tanatori de Terrassa*, 2011-2012. Oli sobre tela, 65 x 92 cm.
  - Josep Madaula, *Capella multiconfessional del Tanatori de Terrassa*, 2011-2012. Llapis sobre paper, 28 x 38 cm.
  - Josep Madaula, *Cúpula Venus*, 2012. Guaix sobre paper, 55 x 50 cm.
  - Josep Madaula, *Capella Fonda Cadaqués*, 2012. Oli sobre tela, 65 x 54 cm.
  - Josep Madaula, *Els Padres*, 2012. Oli sobre tela, 81 x 65 cm.
  - Josep Madaula, *Alcocebre*, 1987. Oli sobre tela, 27 x 46 cm.
- Per a formar part de l'exposició "Brossa – Rovira. Art I Ofici"
- Pepita Brossa

Escultures

- *Mireia*, 2005, 49x36x45 cm. Terracota
- *Nuesa*, 2001, 52x27x17 cm. Terracota
- *Yaiza*, 2003, 39x43x27 cm. Terracota
- *Reposant, 2003 (53) – 785 €.*
- *David*, 2002, 39x59x36 cm. Terracota
- *Gimnàstica*, 2001, 48x32x28 cm. Terracota
- *Noia llegint*, 2012, 24x20x12 cm. Terracota
- *Laura*, 2002, 38x29x30 cm. Terracota
- *Almoïna*, 2006, 37x17x20 cm. Terracota
- *Engràcia*, 2011, 63x14x24 cm. Terracota (
- *La força de la senzillesa*, 2010, 44x39x35 cm. Terracota
- *Ruth*, 2005, 50x30x19 Terracota
- *Rosa*, 1999, 30x11x21 cm. Terracota
- *Marta*, 2011, 35x22x24 cm. Terracota
- *Maria*, 2003, 36x16x29 cm. Terracota
- *Repòs*, 2009, 24x53x25 cm. Bronze
- *Bust Minerva*, 2009, 43x20x8 cm. Terracota
- *Petita Minerva*, 2009, 36x12x13 cm. Terracota
- *Mònica*, 2007, 28x29x21 cm. Terracota
- *Intimitat*, 2008, 48x38x30 cm. Terracota
- *Amanda*, 2010, (53x17x29 cm. Terracota
- *Minerva*, 2009, 82x24x16 cm. Bronze
- *Esbossos: Petita Laura*, 2000 i *Petita ballarina*, 2000, bronze, 17x12x10 cm. –
- *Imatge femenina*, 2004, 70x70x55 cm. Terracota
- *Maternal*, 2003, 85x53x70 cm. Bronze

- *Júlia*, 2001, 32x41x22 cm. Terracota
- *Aïda*, 2008, 18'5x54x31 cm. Terracota
- *Somni*, 2005, 152x23x25 (amb peu). Bronze
- *Amada*, 2011, 49x19x29 cm. Terracota
- *L'avi*, 2000 35x19x17 cm. Terracota
- *Elenika*, 2012, Terracota
- *Neret*, 2012, Terracota, 33x33x52 cm
- *Mercè*, 2011, Terracota, 31x17x50 cm
- *La model*, 2011. Terracota, 60x17x13 cm.
- *Sílvia*, 1999. Terracota, 15x37'5 x17 cm.
- *Amelie*, 2010. Terracota, 53x23x37 cm.
- *La filadora*, 2012. Terracota, 42x48x24 cm

Ceràmiques

- Engalba marró i esmalt negre, 1993
  - Engalba marró i esmalt negre, 1993
  - Engalba marró i esmalt negre, 1993
  - Negre metal·litzat rodó, 1994
  - Negre metal·litzat rodó, 1994
  - L'Alcorà, 1994
  - Engalba blanc i negre, 1994
  - Engalba blanc i negre, 1995
  - Negre metal·litzat quadrat, 1994
  - Negre metal·litzat quadrat, 1994
  - Blau Metal·litzat, 1993
  - Blau Metal·litzat, 1993
  - Blau Metal·litzat, 1993
  - Beix, 1993
  - Beix, 1993
  - Família, 1995
  - Petit monument marró, 1997
  - Conjunt negre, 1994
  - Formes en clar, 1994
- Família Pedragosa, Sabadell, *Dolça mare*, 2005, Terracota
  - Família Buxó, Sabadell, *Nur*, 2006, Terracota
  - Rosa Bescompte, *La parella*, 2006, Terracota
  - Elvira Martí, *Elvira*, 2002, 36x20x33, Terracota
  - D'Antònia Cano, *Marta*, 2001, Terracota
- Per a formar part de l'exposició "Cartell de la Festa major de Sabadell 2012 ESDI Fundació FUNDIT. Marc Álvarez i Marc"
  - Per a formar part de l'exposició "Col·lecció sbd'art sobre cotó"
  - Pere Almirón
    - Homenatge al *Vell nu al sol* de Marià Fortuny, 1870. 2004. Acrílic s. tela, 33 x 24 cm.
    - Homenatge al *Vell nu al sol* de Marià Fortuny, 1870. 2004. Carbonet s. paper. 54 x 45 cm.

- Ramiro Fernandez Saus
  - *Balena*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
  - *Tigre*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
  - *Finestra*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
  - *Escala*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
  - *Flor*, 2009. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
  - *Negret*, 2009. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
  - *Ocell*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
  - *Nicanora i Tilda*, 2010. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
  - *Autoretrat*, 2010. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
  - *La Reina i el Tigre*, 2012. Bronze pintat. 19 x 27 x 9 cm.

- Benet Ferrer
  - *Signes*, 1986/87. Tinta s. paper. 60 x 43 cm.
  - s.t., 2009. Sèrie de 20 originals. Aquarel·la, guaix i llapis s. paper, 12 x 12 cm./ cadascun.
  - *Llibreta d'artista*, 2009-2012. 22 x 16 x 2 cm.

- Josep Madaula
  - *Arbre-vent*, 2011. Carbonet s. paper. 21 x 37 cm.
  - *Ritmes*, 2011. Carbonet s. paper. 22 x 27 cm.
  - *Ametller*, 2010. Oli s. tela. 40 x 72 '5 cm. 900 €.
  - *Ametller*, 2010. Tècnica mixta s. paper. 48 x 36 cm.
  - *Ametller*, 2011. Tècnica mixta s. paper. 46 x 35 cm.

- Isidre Manils
  - *Amazònia 5/7*, 1996. Esmalt. 40 x 60 cm.

- Antoni Marquès
  - *Defecacions*. Projecte, 2012. Excrements d'Isard i plat. 21 O
  - *Defecacions*. Projecte, 2012. Excrements d'Isard i plat. 18 O

- Quim Montserrat
  - *Homenatge a Jackson Pollock*, 2012. Gravat s. fotografia. 72 X 90 cm.
  - *Homenatge a Nicolas de Staël*, 2012. Gravat s. fotografia. 72 X 90 cm.
  - *Homenatge a Giorgio Morandi*, 2012. Gravat s. fotografia. 72 X 90 cm.

- Agustí Puig
  - S.t., 2009. Tècnica mixta s. tela. 130 x 162 cm.

- Pep Sallés .
  - S.t. , 2012. Oli s. fusta. 50 x 200 cm .
  - *Con un seis y un cuatro...* (4 pintures), 2005. Oli s. tela. 30 x 30 cm.
  - *Paisatge inventat*, 2012. Oli s. tela. 30 x 30 cm.

- Montserrat Senserrich
  - *Passes*, 2011. Carbonet sobre tela, 18 x 255 cm.
  - *Passeig*, 2009. Oli s. cartró, 28 x 39'5 cm.
  - *Passeig*, 2012. Gravat 1/10. 12'5 x 16' 5 cm.

- Oriol Vilapuig
  - *Franz Kafka aforismes de Züräw*, 2008. Tinta s. paper. 50 x 70 cm.
  - *L'impalpable*, 2006. Aiguafort. 50 x 65 cm
  - Quatre dibuixos, 2012. Tinta s. paper, 30 x 28 cm.

- Anna Vilarrúbias
  - S.t. Esbossos preparatoris DINA4. Llapis sobre paper. 2 unitats.
  - S.t. Prova d'estat, 2007. 38 x 28 cm.
  - S.t. Prova de Color, 2007. 38 x 28 cm.
  - S.t. Planxes de coure gravades. 20 x 20 cm. 2 unitats
  - Enric Casasses "No hi érem. Sèrie negra de sonets moderns". Llibre de poesia.
  - S.t. / G- 1147, 2007. Gravat, aiguatinta i aiguafort. Planxa:29,7 x 29,7 cm. Paper: 56 x 37'5 cm. Paper: Super alfa (Guarro-Casas). Exemplar: 8/25

- Werens
  - Serigrafia. Edició limitada 2/36. 4 tintes s. cartró. 25x40 cm.
  - Serigrafia. Edició limitada 3/36. 4 tintes s. cartró. 25x40 cm.
  - Serigrafia. Edició limitada 4/36. 4 tintes s. cartró. 25x40 cm.
  - *Piano*. Acrílic i llapis s. impressió Iris de paper. 30x40 cm.
  - *FlowerMan*. Acrílic i llapis s. impressió Iris de paper. 30x40 cm.

- Alfons Borrell Palazón
  - s.t., 2012. Carbonet s. paper. 21 x 30 cm.
  - s.t., 2012. Llapis s. paper. 21 x 30 cm.
  - s.t., 2012. Tècnica mixta s. tela. 26 x 41 cm.

2.5. Consultes

S'han continuat atenent les peticions de consultes d'objectes del fons per part d'investigadors, especialistes i públic general.

2.6. L'arxiu, i la biblioteca / CDMAS

Durant l'any 2012, s'han continuat amb les actuacions habituals d'ampliació, manteniment i consulta de l'arxiu, i la biblioteca del MAS, CDMAS.

Val a dir, que la major part de les publicacions ingressen com a resultat dels intercanvis que el MAS porta a terme a d'altres institucions afins.

Recerca

1. Objectius

- Impulsar i portar a terme la recerca al voltant dels fons del MAS, siguin les col·leccions, els elements o temes generals d'art d'interès local.
- Dinamitzar, promoure i coordinar els comissariats externs, entenent-los com a projectes de recerca per ells mateixos, que poden provocar exposicions, publicacions i activitats diverses.
- Promoure i coordinar les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes d'interès.
- Col·laborar en projectes de recerca portats a terme per d'altres particulars o entitats.
- Coordinar el programa de formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.
- Seguir col·laborant en la promoció dels estudis i l'elaboració de propostes tècniques en relació al desenvolupament d'altres projectes de departaments municipals que impliquin l'assessorament tècnic del MAS per a treballar específicament els aspectes d'història de l'art, així destaquem els departament de Turisme, l'Oficina de Patrimoni, Educació, i més específicament, amb l'Estruch, centre de promoció de la creació contemporània.

2. Actuacions

Com ja és habitual, a través dels historiadors de l'art de l'equip tècnic dels museus o traves d'estudiosos externs, s'han portat a terme totes aquelles recerques programades o que oportunament han tingut interès.

Destaquem aquells projectes específics programats:

2.1. Josep Madaula. Singulars Propis. Artistes sabadellencs contemporanis

El comissariat d'aquesta exposició es va encarregar a Àlex Mitrani, historiador i crític d'art, que ha treballat estretament amb Josep Madaula.

Les recerques per al catàleg de l'exposició *Josep Madaula, pintura i experiència* van anar a càrrec de:

Àlex Mitrani, amb els textos "Madaula. Pintura i experiència" i "Sobre el paper: Madaula il·lustrador"

Pilar Vélez, historiadora de l'art i directora dels museus del DHUB (Disseny Hub Barcelona), amb el text "Josep Madaula, pintor"
Josep M. Ripoll, filòleg i crític literari, amb el text "Omplir el buit"

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

2.2 Fina Miralles i les Matances

Durant l'any, el museu ha treballat amb el grup de recerca format per Maia Creus, Tamara Díaz, Inés Martins i Victoria Sacco, la Fundació Ars i Esdi en l'elaboració d'un documental sobre la sèrie *Matances* de Fina Miralles, conservada al museu d'art de Sabadell.

El documental proposa una lectura de l'obra *Matances* des d'una aproximació al seu valor d'arxiu. Per a fer aquesta sèrie d'obres, Fina Miralles va fer un gran treball de documentació sobre els temes que li interessaven: alguns dels documents i fotografies ja els havia utilitzat en obres anteriors, i d'altres les faria servir més endavant. Així, les *Matances* ara són un valuós arxiu per explicar els temps i els espais creatius de l'artista, però també els temps i els espais dels contextos socials i polítics dels anys setanta al nostre país.

El cicle d'obra *Matances* de Fina Miralles, constitueix un document d'alt valor artístic, estètic, simbòlic i històric, imprescindible per re-escriure i comprendre ja no tan sols la història de l'art contemporani, sinó també el context social i cultural on es desenvolupa la història de l'art i de la cultura a la ciutat de Sabadell.

La riquesa de continguts i significacions d'aquestes obres ha obligat a dur a terme una exhaustiva documentació de tots els seus elements. D'aquesta manera, el patrimoni cultural de la ciutat de Sabadell es posa en valor al mateix temps que es pot inscriure en la constel·lació de microrrelats a través dels quals es va re-configurant la història de l'art i la cultura contemporanis arreu del món.

Els elements d'arxiu dels fotomuntatges del cicle, *Matances*, constitueixen una trama conceptual i visual que, de forma diversa però constant, ens parla de cartografies i desplaçaments corporals, biogràfics, vitals, visuals. Polítiques de la mirada. Polítiques de representació. Polítiques de poder i de mort. Polítiques d'identitat. Relació entre cultura i natura. Projecció ideològica en el paisatge. Configuració d'allò que és col·lectiu i social. Context local i Universal. Estructures de poder. El temps de l'oblit, el temps de la història.

La totalitat del treball de les "matances" va ser presentat a la Galeria G de Barcelona al juny de 1977. La sala on foren presentades desprenia una forta olor de formol i de desinfectant que obligava a utilitzar mascaretes; a més, l'artista, hi afegí, sota el títol de *Diviértase matando*, un múltiple interactiu que consistia en unes dianes de silueta humana iguals que les que la policia fa servir per entrenar-se, així com un "gosset d'automòbil", d'aquelles que movien el cap amb el vaivé del cotxe en una urna de metracrilat i amb un enregistrament sonor de la lectura d'un text en diversos idiomes titulat "El gos era" i que parlava de l'extinció del gos. També *Matances* es va presentar a Ginebra (març de 1977), València (gener de 1978) i Sabadell (maig de 1978)."

2.3. Descobreix les joies dels museus. Els Sant Sopar d'Antoni Estruch i de Jesús Led

En el marc del programa de la Generalitat Descobreix una joia del museu per al Dia Internacional dels museus, el MAS va presentar una petita exposició amb el títol “ Sant Sopar XX – XXI. Antoni Estruch i Jesús Led, dues versions sabadellenques”, el comissariat, la recerca, la documentació i l'elaboració de textos d'aquesta exposició ha anat a càrrec dels tècnics dels MAS. en la qual es proposava un joc entre dos artistes sabadellencs que, amb un segle de diferència, han treballat sobre un mateix tema: el Sant Sopar. Els artistes eren Antoni Estruch (Sabadell, 1872 – Buenos Aires, 1957) i Jesús Led (Sabadell, 1987) i els seus dos Sants Sopars van oferir lectures molt personals i artístiques d'aquest clàssic de la història de l'art.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

2.4. Sobre autors de la història de l'art de Sabadell. Josep Espinalt i les al·legories de la Casa Barata

La impossibilitat de tenir restaurat el conjunt de pintures atribuïdes a Josep Espinalt procedents de la Casa Barata va fer que és posposés el projecte d'exposició que hi havia previst. Tot i així, es va contactar amb la historiadora de l'art Maria de la Gràcia Salvà Picó, que està fent una recerca sobre les al·legories a Catalunya, qui va acceptar la nostra proposta d'introduir aquest conjunt en el seu projecte de recerca. Està previst que al 2013 la senyora M. Gràcia Salvà publiqui un petit article sobre aquestes pintures a la revista *Arraona*.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

2.5. Joies d'art. Reinterpretació i noves mirades

Durant l'any 2012 es proposava iniciar una línia de recerca i de reinterpretació d'objectes artístics a partir de temes o punts de vista renovadors. En aquesta línia, al llarg de l'any s'han treballat els aspectes següents:

En el marc de l'exposició *Sant Sopar XX – XXI. Antoni Estruch i Jesús Led. Dues versions sabadellenques*, presentada amb motiu del Dia Internacional dels Museus, es van confrontar dos Sants Sopars dels dos artistes sabadellencs, establint un diàleg i un joc de mirades i conceptes entre pintors amb cent anys de diferència.

En el marc del programa de commemoració dels 50 anys dels aiguats de 1962, el MAS va emprendre una recerca sobre l'exposició col·lectiva d'artistes proclamatius que es va fer a Sabadell, en la qual l'Ajuntament va adquirir un conjunt d'obres que es conserven a la col·lecció del Museu. Les obres es van exposar conjuntament per primera vegada.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

2.6. Les escultures al territori

Durant l'any 2012 el MAS ha seguit la seva tasca d'actualització i inventari de la documentació de les escultures situades la via pública i s'han inclòs les escultures que

es van instal·lar durant l'any anterior, com *L'home de bronze* d'Agustí Puig. Les tasques de recerca i documentació sobre les escultures a la via pública de la ciutat, per al manteniment del catàleg d'escultures a la via pública de Sabadell les han realitzat els tècnics del Museu.

A més, durant el 2012 s'ha implementat el projecte LAYAR de realitat augmentada. Es tracta d'una aplicació per a telèfons mòbils que, a través de la càmera i la geolocalització, permet obtenir informació del lloc on s'està només enfocant qualsevol punt des d'on s'està. En aquest cas, es tractava d'oferir als ciutadans informació bàsica sobre les escultures que hi ha a Sabadell. Els tècnics del MAS han preparat tota la informació necessària i han redactat els textos per a l'aplicació.

2.7. Borrell Invisible. Documental

Durant l'any 2012 la productora Pirinaigua Audiovisuals va estar produint el llargmetratge documental "Borrell. Invisible", dirigit per Aleix Gallardet, amb la col·laboració, entre d'altres del MAS pel que fa a la recerca de continguts.

Amb una durada prevista de 50 minuts es pretenia un viatge imprescindible per la trajectòria artística del pintor Alfons Borrell que indagues en la seva personalitat i la seva època per donar llum a l'obra i desvetllar la paradoxa de la seva invisibilitat. El discurs el protagonitzen personatges cabdals de la seva vida com poden ser Lluís M. Riera, Manel Guerrero, Perejaume, Yves Michaud, Joaquim Sala Sanahuja, entre d'altres i els seus escenaris i paisatges com són el seu taller, la casa de Sabadell, l'apartament de Lluís M Riera, Son del Pi, la Galeria Joan Prats, Sabadell, per citar-ne alguns.

Es pretenia ser fidel amb la vida de l'artista i amb la seva obra: abstracta, radical i poètica, però amb l'objectiu clar d'arribar al gran públic. Així, en general, es volia que el ritme de la vida del pintor i el lirisme de les formes i els colors amb les que Borrell impregna les seves obres s'imposés en el tempo de la història i en el tractament visual. Es volia tractar amb sobrietat i rigor el contingut històric i argumental i buscar l'abstracció i el concepte dels temes per aplicar-los al llenguatge i al discurs de les diferents escenes. L'estructura narrativa es construïa a partir de tres línies argumentals principals i varis sub-arguments que es anaven alternant i entrelligant en el transcurs de tota la història i són: la realització del quadre de l'Ateneu i obres posteriors, un viatge del present al passat per preguntar i bussejar en els orígens, el context de la seva època i amb la seva ciutat i unes històries compartides amb els seus amics que ens duren a d'altres escenaris

Pirinaigua Audiovisuals finalment signà un conveni de coproducció amb Televisió de Catalunya, per emetre en el marc de la seva programació habitual .

El pressupost total de la producció està finançat per per l'ICIC, TVC i el MAS/Ajuntament de Sabadell en l'àmbit públic, i la Fundació Palau, Fundació Vila Casas, Fundació Banc Sabadell, microfunding i patrocini diversos i la pròpia Pirinaigua Audiovisuals en l'àmbit privat.

Alfons Borrell (Barcelona, 1931) és un dels més destacats representants de la pintura abstracta a Catalunya, un artista, en gran part, ocult. Apreciat i reconegut per la crítica més exigent, com també admirat i seguit per un grup cada vegada més ampli de coneixedors. Al llarg de més de cinquanta anys, Borrell ha treballat silenciosament i en solitari a Sabadell, on viu. Amb humilitat i rigor, ha realitzat una de les obres més singulars i radicals de la pintura contemporània, al

marge de les modes passatgeres i dels nuclis de poder. Una obra extrema, que sempre ha mantingut, en la forma i en el color, una tensió i un fulgor sense parió.

2.8. Consell de redacció de la revista Arraona

El Museu d'Art forma part del consell de redacció de la revista Arraona, revista dels museus i de l'arxiu, per a la recerca i difusió de temes inèdits d'història i d'art local.

Veure capítol de publicacions.

2.9. La Mirada Tàctil. Mòdul multisensorial. Joan Vila Cinca i els inicis de l'art sabadellenc.

És una proposta per facilitar l'accés tàctil als continguts del Museu d'Art de Sabadell.

Presentarà els orígens de l'art a Sabadell, de la mà d'un dels seus protagonistes, Joan Vila Cinca, i d'una de les obres més emblemàtiques de l'exposició permanent del Museu, el paisatge de Sabadell de l'any 1910 que l'inicia.

La presentació es portarà a terme l'any 2013.

El programa de la Mirada Tàctil està produït per la Xarxa de Museus Locals amb la col·laboració de l'ONCE.

2.10. Col·laboracions

S'han continuat les col·laboracions habituals i continuades amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell així com amb entitats locals o nacionals per al desenvolupament de diferents accions.

Difusió

1. Objectius

- Activar el interès del gran públic
Incentivar la presència d'exposicions i activitats d'interès per al gran públic, les quals han de ser d'alta qualitat i d'importància.
- Continuar la línia de difusió de temes d'art local
Continuar l'estudi d'aquells temes artístics locals que han conformat la nostra identitat. Aquestes recerques han de permetre anar configurant renovats discursos sobre el nostre patrimoni artístic i la forma de difondre'l.
- Recuperar i difondre temes artístics d'abast nacional
El context nacional és absolutament necessari per entendre la localitat. És per aquesta raó que des del MAS es potenciaran les exposicions i les

activitats que ajudin a entendre el marc i context on Sabadell es desenvolupava al llarg de la història.

- Els museus i la contemporaneïtat

Es continuarà treballant amb la creació artística contemporània més actual, tant des del punt de vista de suport, adquisició, valoració com difusió. Així volem destacar que es continuarà l'estreta col·laboració amb l'Estruch, Centre de suport a la creació contemporània, pel que fa a la producció conjunta de propostes de treball.

Se seguiran potenciant les relacions del MAS amb els artistes locals, tan a títol particular com a través d'altres entitats existents.

- Esdeveniments locals i nacionals

Es programaran accions afins amb la celebració d'esdeveniments tant locals com nacionals, amb una finalitat clara de participació i de contextualització .

- Les col·laboracions i coorganitzacions

Se seguiran potenciant les relacions del MAS, tan a títol particular com a través de les taules existents a l'efecte, com és per exemple l'Oficina de patrimoni i l'Oficina de difusió artística de la xarxa de museus locals de la diputació de Barcelona, la comissió d'arts visuals de la Generalitat de Catalunya, entre d'altres, amb les principals entitats culturals del nostre país.

- Continuar amb l'estudi i difusió dels fons propis

D'acord amb la definició de fons que hem desenvolupat al programa corresponent, el MAS ha d'incidir especialment en l'estudi dels fons propis (col·leccions, béns patrimonials i no tangibles) . Es continuaran destacant en l'estudi i la difusió d'aquells objectes i disciplines tècniques considerades erròniament com a menors.

- Planificar, coordinar i gestionar les exposicions permanents dels museus.

- Planificar, coordinar i gestionar el desenvolupament dels diferents projectes d'intervenció museística, senyalització i difusió en edificis, elements patrimonials, itineraris temàtics, entre d'altres afins.

- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'exposicions temporals dels museus.

- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'exposicions temporals itinerants de producció pròpia.

- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'activitats de dinamització.

Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals de curta durada, com conferències, cursos, presentacions, petites mostres, etc., que tenen com

objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic als museus i altres punts patrimonials de la ciutat.

- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'activitats didàctiques i per a grups.

A través de visites, tallers didàctics, itineraris i xerrades per a grups escolars i altres col·lectius interessats per tal de difondre l'art de Sabadell.

- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'edicions del MAS, compostat, a grans trets, per diverses col·leccions: els catàlegs de les exposicions de producció pròpia, els catàlegs de les exposicions permanents, la Revista Arraona i les publicacions d'àmplia difusió (Opuscles).
- Planificar, coordinar i gestionar les eines de comunicació del MAS.

A través de materials i mitjans de difusió, publicitat, premsa, pàgina web, etc.

2. Actuacions

2.1. Exposició permanent i Casa Turull

Durant el 2013 els tècnics del MAS han fet una revisió periòdica dels diferents espais d'exposició permanent de la Casa Turull.

S'han substituït els fulls de sala de l'exposició permanent del segon pis de la Casa que estaven en mal estat o que s'havien perdut.

2.2 Exposicions temporals

Les propostes per aquest any per ordre cronològic han estat les que definim a continuació:

- **Made in Sabadell (veure apartat projectes transversals)**
- **Togores, Manolo, Prats de Molló, 1927.COINCIDÈNCIES INSÒLITES. Cerdanyola / Sabadell**

Al MAS

Dates: del 13 de desembre del 2011 al 5 de febrer del 2012

Organització: Museu d'Art de Sabadell, Museu d'Art de Cerdanyola, Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Comissariat: MAS i MAC

Amb activitats de dinamització.

Museus en xarxa, coincidències insòlites és una activitat de la Xarxa de Museus Locals. Els museus participants posen en diàleg dues peces o un esdeveniment que implica una relació simbòlica, estètica o conceptual.

Aquesta proposta permet reflexionar sobre els objectes, els esdeveniments, els museus i els municipis

S'exposaren conjuntament un dibuix de Josep de Togores de Totote, esposa de Manolo Hugué, de l'any 1927 propietat del Museu d'Art de Sabadell i una escultura de Manolo Hugué que és el cap de Titi, filla de Josep de Togores, també de l'any 1927, propietat del Museu d'Art de Cerdanyola, juntament amb d'altres obres.

L'estiu de 1927 Manolo Hugué i Josep de Togores compartiren estada a Prats de Molló, on per aquella època residia l'escultor. Tots dos artistes pertanyien a la galeria Simon de Daniel-Henry Kahnweiler, un dels marxants més importants de l'època i representant també de Picasso i Léger. Kahnweiler va ser el responsable del sobrenom pel que es coneixerien la companya de Manolo, Totote (Jeanne de Rochete), i la filla de Togores, Tití (Roser). Durant aquella temporada, Togores va perfeccionar la tècnica del modelat amb l'ajut de Manolo. Tanmateix, la seva obra pictòrica experimentava importants canvis, per una banda, a partir de la influència endolcida de l'obra de Murillo i els germans Le Nain, i per l'altra, cap a experimentacions surrealitzants. Algunes obres que tots dos artistes van realitzar a Prats de Molló van formar part d'una exposició que Kahnweiler va organitzar a la galeria Wolfsberg, de Zuric, el 1928. Togores es va encarregar de realitzar el cartell litogràfic amb una figura femenina que apuntava el canvi que experimentaria cap a l'abstracció, amb un dens i interessant joc tipogràfic. A la part inferior de la composició hi apareix la silueta d'una peça que Manolo havia realitzat a Prats de Molló: el cap de la filla de Togores, la petita Tití. El pintor cerdanyolenc, per la seva banda, havia fet a la localitat francesa un retrat a l'oli de Manolo i un dibuix de la seva dona, Totote.

El cap de Tití (*Tête de fille*) està modelat en gres i commou pel candor de la peça i la simplificació, entre primitiva i moderna. En una carta que Togores va escriure a Manolo a finals de 1930 li comentava que el cap magistral que havia fet de la seva filla a Prats causava l'admiració de tothom qui anava a casa seva. Picasso va tenir també ocasió de fer un comentari elogiós d'aquest retrat, que va poder veure a la Galerie Simon, de París. El retrat a l'oli de Manolo destaca per la seva intensitat i el de Totote rep un tractament característic dels dibuixos de Togores, pràcticament amb un traç continu, però ja amb la introducció de l'ombrejat. Els dos artistes devien intercanviar-se algunes obres després de la mostra, un fet inusual ja que la producció era propietat del seu marxant. D'aquesta manera el cap de Tití va passar a la col·lecció privada de Togores i els retrats de Totote i Manolo a mans de l'escultor. *Tête de fille* va ser adquirit pel Consorci Urbanístic del Centre Direccional de Cerdanyola que el va dipositar al Museu d'Art cerdanyolenc. Les obres de Togores van ingressar als Museus Municipals de Sabadell per donació de Camil Fàbregas (Moià, 1906 – Sabadell, 2003), escultor que va conèixer Manolo Hugué l'any 1935 a les Galeries Syra, de Barcelona. Després de la Guerra Civil Espanyola, establiren una relació fluida i constant quan Manolo, malalt, es va instal·lar a Caldes de Montbui.

Vuitanta-quatre anys després, els retrats de Tití i Totote han tornat a coincidir en aquesta petita mostra dedicada a la trobada de dos dels artistes catalans més destacats de la històrica Galeria Simon, de Daniel-Henry Kahnweiler

L'exposició també es va poder veure del 6 d'octubre al 27 de novembre al Museu de Cerdanyola.

- **Joan Vilatobà. Fotografies**

Al MAS

Dates: del 17 de febrer al 29 de març

Organització: MAS

Arran del treball de recerca i posterior emissió del capítol, emès el dia 17 de febrer, del programa "Fotografies", dirigit per Antoni Tortajada i dedicat a la fotografia artística i en concret al fotògraf Joan Vilatobà, el museu exposà les còpies realitzades per a l'ocasió així com el programa.

El capítol tenia per objectiu presentar el fotògraf, parlar de la seva obra, de les seves relacions artístiques i de les tècniques fotogràfiques amb què treballà. En aquest sentit, l'element central del programa va ser la reproducció d'una fotografia de Joan Vilatobà seguint el procediment de positiu al carbó, que és una tècnica poc coneguda amb què Vilatobà experimentà puntualment.

Per a això, TV3 va demanar la digitalització d'un negatiu en placa de vidre que es conserva al MAS, per tal de poder treballar sempre amb una còpia del negatiu. Es tractà d'una versió de l'obra "En quin punt del cel et trobaré" i forma part del dipòsit que Armand Vilatobà realitzà l'any 1997 i que aquest 2011 la seva filla ha ampliat (núm. de reg. 9889-395). El procés de digitalització el realitzà Mariano Blanco.

A banda, també es rodaren diverses escenes al MAS, als espais de l'exposició permanent i del magatzem d'obra, en les quals es mostraren diverses obres de l'artista, tant fotografies com pintures.

- **En homenatge. Els Tàpies del Museu d'Art de Sabadell**

Al MAS

Dates: del 6 de març al 9 d'abril

Organització: MAS

Amb activitats de dinamització

El Museu d'Art de Sabadell va voler sumar-se al condol que el món artístic català i internacional expressà d'una forma massiva. Antoni Tàpies ha escrit la història de l'art contemporani de la segona meitat del segle XX i és a la vegada un dels millors ambaixadors que té el nostre país, el seny i la rauxa de la seva obra l'identifica amb Catalunya. Tothom coincideix que ens va deixar un del grans, fins i tot s'afirma que ha desaparegut el darrer gran pintor que Espanya ha ofert al món. Poques vegades una sola persona, una obra artística, pot concentrar aquesta unanimitat. Sortosament va poder gaudir personalment d'aquests merescuts reconeixements.

La trajectòria artística d'Antoni Tapies és llarga i prolífica, i ja des del anys cinquanta, d'una solidesa conceptual ininterrompuda; avui dia no es poden explicar l'art informalista o la pintura matèrica sense citar-lo. Coherent amb el seu

compromís amb la societat amb la qual va conuiu, ens lliga un patrimoni generós, a l'abast de tothom.

El nostre museu conserva tres obres d'Antoni Tàpies: *La Campana*, exposada de forma permanent al pati, i dos cartells. Un és l'obra original i l'altra una litografia; són treballs representatius del compromís i de la col·laboració que l'artista va tenir al llarg de la seva vida amb les entitats catalanes.

La Campana és una escultura fosa en bronze l'any 1994 a la Foneria Barberí d'Olot per encàrrec de l'Ajuntament de Sabadell dins el marc del Pla d'Escultures i Monuments a la via pública, de quasi una tona de pes i de 1,80 x 2'40 x 1'37 m. Sabadell es convertí en una de les poques ciutats fora de Barcelona que en aquells moments gaudien d'una escultura de l'artista a l'espai públic. Antoni Tàpies reinterpreta l'objecte i el carrega de simbolismes, en aquest cas la campana ha perdut les seves connotacions religioses i s'eleva a símbol per ser considerada abríc, aixopluc i recer quan es fa cridar a la població per alertar-la del perill.

La Lliga pels Drets i l'Alliberament dels Pobles va cedir en dipòsit al Museu d'Art de Sabadell l'any 2002 l'original del cartell commemoratiu del Primer Congrés Internacional que l'associació va celebrar a Barcelona, del 8 a l'11 de desembre de 1977. El cartell, que és una pintura sobre cartró, es va restaurar, emmarcar i exposar l'any següent a les sales del museu. A *Papers*, publicació de la Lliga, l'any 2003, Isidre Carné comentava la història d'aquest encàrrec. Antoni Tàpies el va rebre d'alguns dels fundadors de la Lliga amb il·lusió i va cedir l'obra gratuïtament. El cartell, que es va reproduir al butlletí d'Agermanament del novembre de 1977, representa els pobles oprimits, impactats de bales i de sofriments, un món que cal alliberar amb urgència, així com la necessitat de solidaritat de Catalunya.

Finalment, la litografia del cartell que Antoni Tàpies va fer per encàrrec del Futbol Club Barcelona per celebrar el seu centenari, l'any 1999, forma part d'una carpeta d'obra gràfica amb 5 litografies més de Joan Miró, Regina Giménez, Antoni Tàpies, Antoni Vidal, Josep Segrelles i Salvador Dalí. Tàpies, com Miró va fer 25 anys abans, va estar present en la història d'una de les entitats més importants del nostre país.

- **Sant Sopar XX – XXI. Antoni Estruch i Jesús Led, dues versions sabadellenques. Descobreix una joia del museu**

Al MAS

Dates: del 18 de maig al 3 de juliol

Organització: MAS

Amb activitats de dinamització

En el marc del Dia Internacional dels Museus, i dins del programa de la Generalitat Descobreix una joia del museu, en la qual es convida a conèixer una peça excepcional o destacable de la col·lecció, el MAS ha presentat l'exposició Sant Sopar XX – XXI. Antoni Estruch i Jesús Led. Dues versions sabadellenques, que mostra un Sant Sopar d'Antoni Estruch confrontat amb una obra de Jesús Led.

Es tractava d'un joc entre dos artistes sabadellencs que, amb un segle de diferència, van treballar sobre un mateix tema, el Sant Sopar, i van oferir la seva lectura personal i artística d'aquest clàssic de la història de l'art.

A finals de 2010 el Museu d'Art va acceptar el llegat que el senyor Josep Miquel Sanmiquel li havia fet, que consistia en una part de la seva col·lecció personal d'art, la més arrelada a la ciutat. Entre totes les obres cedides, hi havia un esplèndid Sant Sopar de l'Antoni Estruch, de gran format, que havia presidit el menjador de casa seva. Antoni Estruch, un dels representants més destacats de la pintura històrica a Catalunya durant el segle XIX, a Sabadell era més conegut per les seves obres de caràcter religiós, fetes sobretot sota el mecenatge del senyor Francesc de Paula Ponsà. Diuen que les principals famílies de la ciutat li encarregaren Sants Sopars per vestir els seus menjadors.

Aquesta representació de l'última cena que Jesús oferí als seus deixebles constitueix un bon exemple de la gran qualitat artística d'Antoni Estruch. Si la composició, el retrat dels personatges i el traç acurat són els d'un gran pintor, la qualitat de la tècnica pictòrica revela un domini de l'ofici excel·lent.

Jesús Led és un jove artista de Sabadell i un dels més fermes representants de la pintura figurativa contemporània a la nostra ciutat. Procedent d'una família de pintors, la seva formació és autodidacta i s'ha anat construint a base de treballar amb les obres exposades als museus, a col·leccions particulars o als tallers d'altres artistes. La influència dels mestres del Barroc espanyol i italià és molt palesa a les seves obres que, fins i tot, sovint reinterpreten els grans temes per buscar-ne allò més essencial, d'una manera intuïtiva i tenaç. La seva aproximació a l'acte creatiu és, per tant, altament singular i intuïtiva, fruit d'un diàleg sense intermediaris amb el fet artístic.

La celebració del Dia Internacional dels Museus esdevé un bon incentiu per aconseguir acostar al conjunt de la societat una mica més el patrimoni més proper i, més concretament, els museus com a institucions que el vetllen, l'estudien i el difonen. L'exposició és una bona excusa per destacar els elements patrimonials i posar-los en valor, tot fent-ne una nova interpretació.

- **Josep Madaula, pintura i experiència**

Al MAS i a l'Alliance Française de Sabadell

Dates: del 5 de setembre al 16 de desembre de 2012

Organització: Museu d'Art i Alliance Française de Sabadell, amb el suport de la Fundació Banc Sabadell

Comissariat: Àlex Mitrani

Amb publicació.

Amb activitats de dinamització.

En el marc de la Festa Major, l'Alliance Française de Sabadell i el Museu d'Art van presentar la vuitena edició del cicle Singulars propis, que enguany mostrava la trajectòria artística de Josep Madaula, pintor, il·lustrador, dissenyador i professor de l'Escola Massana de Barcelona.

Les dues exposicions, a l'Alliance Française i al Museu d'Art, van permetre conèixer la trajectòria del pintor Josep Madaula i aprofundir en la seva singularitat. Després d'un primer àmbit en el qual es feia una síntesi esclaridora de l'evolució de l'artista des dels seus inicis, es van presentar una sèrie d'àmbits articulats segons la iconografia de Madaula, posant en evidència la seva intensitat poètica: el traç i el seu lloc, el rostre i la humanitat, el misteri de la domesticitat, plegar l'espai, l'aigua i la cúpula. D'altra banda, l'exposició a l'Alliance Française va incidir en el treball de Josep Madaula com a il·lustrador i grafista.

Josep Madaula és un retratista de la realitat, d'una realitat propera i sense artificis, viscuda i humana, sensible i palpable. Tant se val si dibuixa persones, paisatges urbans, arbres o interiors; sempre són retrats tangibles amb els quals tothom pot establir un vincle de proximitat i de quotidianitat. Hi ha qui diria que fa una pintura amable, complaent, a voltes fins i tot austera, però el cert és que l'aparent senzillesa de les seves obres ve precedida d'un procés de reflexió molt personal, pràcticament domèstic.

I Josep Madaula és també un pintor arrelat a la seva ciutat, que la fa seva elegint-la com a tema i com a model. A primer cop d'ull, els seus paisatges urbans podrien semblar realistes, potser amb un cert to impressionista, però una segona observació palesa una visió polièdrica de l'espai, en què se serveix del joc de simetries per mostrar totes les cares del lloc. Llavors s'activa una tercera mirada que traspua una dimensió gairebé onírica.

Com tots els singulars, Madaula ha establert un intens diàleg amb el comissari i junts han preparat l'exposició i el catàleg que l'acompanya, triant amb cura tant les obres com les persones que hi havien de treballar. A la publicació, el text d'Àlex Mitrani, que explica els continguts de la mostra i presenta els àmbits temàtics, es perfila amb dues breus participacions de Josep M. Ripoll i Pilar Vélez.

- **Plats d'art. Alfons Borrell, Lluís Clapés, Fina Miralles, Xavier Oriach i Agustí Puig. Memorial Àlex Seglers.**

Al MAS

Dates: del 5 de setembre al 23 de desembre de 2012

Organització: Ajuntament de Sabadell, Obra Social "la Caixa", Diputació de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Federació de Municipis de Catalunya i Associació Catalana de Municipis.

Amb activitats de dinamització.

El guardó del Memorial Àlex Seglers ha recuperat el fil del treball que inicià el MAS fa uns anys enrere ; *Plats d'Art* recull la idea de fa més de cent anys. A l'exposició permanent del Museu, *La col·lecció 1875-1936*, a l'apartat dels *Academicismes del segle XIX*, es reflecteix l'activitat artística de la nostra ciutat de fa dos segles; en l'espai dedicat al paisatgisme es pot apreciar el treball realitzat pel ceramista Marià Burguès i els pintors Llorenç Lladó i Ramon Quer, un treball acurat i molt significatiu d'un període en què els postulats estètics imperants de l'època seguien els cànons més tradicionals, sempre, però, amb una gran qualitat formal. L'atmosfera i l'elegància descriptiva d'aquell moment captiven l'espectador contemporani per la singularitat de l'objecte.

Ara, recollim aquesta idea de col·laboració que permet perpetuar l'esperit d'una època sota un prisma contemporani i amb una mirada respectuosa cap al passat artístic immediat de la ciutat de Sabadell. *Plats d'art* són unes peces d'inestimable valor i raresa, que simbolitzen la vitalitat artística de la nostra ciutat.

Hem promogut la complicitat entre diversos artistes locals que ens conviden a estimular els nostres sentits per gaudir de les seves obres. Aquestes obres són plats ceràmics elaborats pel ceramista Lluís Clapés, amb acabats i tècniques diverses segons les indicacions i els suggeriments de cada artista. Alfons Borrell, Fina Miralles, Xavier Oriach i Agustí Puig els han pintat a mà i els han signat al revers. En aquestes obres podem veure reflectits els valors que es promouen en el memorial Àlex Seglers. Aquestes obres s'han fet mercès a la contribució desinteressada dels artistes i a la col·laboració de la Fundació Obra Social La Caixa.

Durant els dies de la Festa Major es van poder veure la totalitat del plats d'art, així com un documental del procés de producció.

Memorial Àlex Seglers

L'Ajuntament de Sabadell, al mes de març de 2011, va presentar el Pacte pels Valors de la Convivència elaborat de manera participada amb la ciutadania. S'hi van definir els valors que es van considerar fonamentals per a la convivència. Aquests valors són: *el respecte actiu, la justícia i l'equitat, la llibertat, l'esforç i la disciplina, la confiança, l'amor i l'estima, l'hospitalitat, l'austeritat, la responsabilitat i l'optimisme*. Així es va expressar la voluntat ciutadana de Sabadell que aquests valors esdevinguessin un bé col·lectiu.

Precisament, com a part de l'impuls d'aquest Pacte pels Valors de la Convivència a Sabadell, l'Ajuntament de Sabadell vol impulsar el reconeixement a persones o entitats que desenvolupin programes o accions concordants amb el contingut del Pacte a través del Memorial Àlex Seglers, per la promoció de valors que sustentin la convivència a Catalunya i que prenguin com a base comuna el respecte a la diversitat de cultures que contribueixen al diàleg entre persones de diverses creences i per a la defensa dels drets humans i dels valors del món contemporani.

D'aquesta manera es converteix alhora en un reconeixement a la contribució que va fer al llarg de la seva vida el professor Àlex Seglers, que des de la seva vessant professional i acadèmica, com a expert en el fet religiós, va deixar un gran llegat en l'àmbit de la convivència.

El professor Seglers va estudiar les legislacions estrangeres i nacionals en el camp de la religió i va reflexionar sobre la gestió de la diversitat religiosa conjuntament amb diferents grups i col·lectius. Va fer possible, en innumbrables ocasions, que el fet religiós, evitant confrontacions estèrils, formés part de la convivència amb el compromís de compartir espais i valors.

El Memorial Àlex Seglers es concreta en una convocatòria anual sota el dictamen del jurat que determinarà la persona, entitat o institució que serà la guardonada amb una obra d'art original.

Amb data 21 de maig es va presentar el Memorial al Caixa Forum de Barcelona, i amb data 26 de setembre s'entregaren el premis al Casal Pere Quart.

- **Brossa – Rovira. Art I Ofici**

Al Casal Pere Quart

Dates: del 2 al 27 de setembre

Organització: Museu d'Art de Sabadell i Casal Pere Quart/Ajuntament de Sabadell,

L'escultora sabadellenca Pepita Brossa exposa regularment a la nostra ciutat, aquesta mostra, però, és la més àmplia de les que ha presentat, amb la intenció d'oferir una visió, revisada, de tota la seva trajectòria; es podia gaudir d'una setantena d'obres, majoritàriament escultures però també ceràmiques que ha anat produint al seu estudi de Sabadell des dels anys noranta fins avui. La major part de les obres presentades són propietat de l'artista però també d'altres particulars.

Pepita Brossa sempre parteix d'una profunda base de formació clàssica, on la figura humana protagonitza la major part de les seves escultures, sobre tot de la dona, sigui nua, el seu rostre o la seva actitud com a tema central.

Pepita Brossa es dedica des dels anys vuitanta al món de les arts plàstiques. S'inicià al món de la ceràmica sota el mestratge del ceramista Lluís Clapés. Participa en molts certàmens de ceràmica i l'any 1995 va fer una exposició individual a l'Acadèmia Belles Arts de Sabadell.

A partir de llavors, entra al món de l'escultura, en contínua formació per exemple a l'Escola de Ceràmica de la Bisbal de l'Empordà, al Vapor Universitari de Terrassa amb els mestres Ramon Castells i Alba Cunnè, amb Maite Batalla i Joana Bonan o a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell amb el professor Vergés. A l'actualitat fa escultura al taller Cau d'Art de Barcelona amb els professors Josep Jassans, Rosa G. Ferrándiz i Jorge Egea.

Ha fet diverses exposicions d'escultura a diferents sales d'art. La darrera a l'agost de 2011 a l'Espai Foc de Sabadell. Abans, al Comú d'Encamp d'Andorra a l'agost de 2009; amb el col·lectiu Dones d'Aigua al Pati Llimona de Barcelona el 2009 i 2008 i al Real Cercle Artístic de Barcelona el 2010; a Sant Feliu de Codines i Castellcir el 2007 i a Castellterçol el 2006. A l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell una d'escultura al 2004 i una altra de ceràmica al Febrer de 1995.

Ha participat també en diverses exposicions col·lectives a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, a l'exposició itinerant Minotauromaquia a l'Ajuntament de Barcelona al novembre de 2006, entre d'altres. L'any 1997 participa a l'Exposició en Homenatge a la sardana dels artistes contemporanis de la ciutat de Sabadell. D'aquesta exposició en surt escollida la seva obra per realitzar l'escultura urbana a la Sardana, a la Plaça Marçet de Sabadell, que va ser inaugurat el mes de març de 2009.

Francesc Ventura de l'Espai FOC va escriure un text expressament per l'ocasió que es podia recollir en forma de full de sala.

- **Cartell de la Festa major de Sabadell'2012**
ESDI - Fundació FUNDIT. MARC ÀLVAREZ I MARC VALLS

MAS

Del 5 al 23 de setembre

Organitza: Ajuntament de Sabadell i ESDI – Fundació FUNDIT

Marc Álvarez i Marc Valls són alumnes d'ESDi i els autors del cartell de la Festa Major d'enguany. Durant els dies de Festa Major es va presentar una petita mostra on s'explicava el procés de treball dels creadors per arribar a la proposta final, així com el desenvolupament de totes les aplicacions; tot plegat acompanyat per alguns originals de cartells de festa major antics que es conserven a la col·lecció del Museu d'Art de Sabadell.

- **Col·lectiva d'artistes prodamnificats riudes**

En el marc dels actes programats per commemorar el 50è aniversari de les riudes a Sabadell

Al MAS

Del 28 de setembre, en el marc de les Jornades Europees de Patrimoni, al 18 de novembre

Organització: MAS

El Cercle Sabadellés i l'Acadèmia de Belles Arts, amb el patrocini de l'Ajuntament de Sabadell, van organitzar a les sales del Cercle una exposició, entre el 21 d'octubre al 4 de novembre de 1962, per a la venda d'obres d'art en benefici dels damnificats per les riudes que va patir el territori vallesà aquell mateix any.

El president del Cercle Sabadellés en aquells moments era Ricard Royo, el president i el vice president de l'Acadèmia de Belles Arts eren Antoni Vila Arrufat i Camil Fàbregas respectivament i l'alcalde de Sabadell era Antoni Llonch.

Altres exposicions similars es van organitzar a l'època a tot Espanya, com la del saló Gòtic de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona, organitzada per la Diputació Provincial de Barcelona, amb obres d'artistes de renom com Picasso, Miró, Tàpies, Chagall o Dalí.

Segons la documentació i la premsa de l'època consultada, a l'exposició de Sabadell hi havia més de 200 obres de diversos artistes sabadellencs, catalans i de la resta del país donades gratuïtament, com van ser Antoni Vila Arrufat, Joan Vila Casas, Manuel Rallo, Joaquim Montserrat, Llorenç Artigas, Manolo Hugué, Antoni Cumella, Javier Vilató, Ricard Arenys, Joan Claret, Miquel Ibarz, Josep M. De Sucre, Pere Pruna, Lluís Clapés, Alfons Borrell, Antoni Tàpies, Daniel Vázquez, entre d'altres.

L'Ajuntament de Sabadell adquirí obres per un valor de 35.000 pessetes de l'època d'Antoni Vila Arrufat i d'autors diversos.

La mostra mostrava totes les obres conservades al Museu d'Art de Sabadell i que l'Ajuntament adquirí en el seu moment i una selecció de documentació de l'època.

- **Col·lecció sbd'art sobre cotó**

AI MAS

Dates: del 20 de desembre al 3 de març de 2013

Organització: Anna Moya, Montse Fornells i MAS

Amb activitats de dinamització.

Sbd'art és un projecte que engloba art i roba. Dóna nom a una col·lecció de samarretes de cotó amb l'estampació de diferents dissenys originals d'artistes de la ciutat produïdes per una empresa de la ciutat, *Piga Bcn fet aquí*, promoguda per Anna Moya i Montse Fornells.

El producte és de qualitat, exclusiu i amb compromís amb el teixit empresarial i artístic de la nostra ciutat. La marca *sbd'art* s'obra a mercats locals i forans, destacant la llibreria Laie, CCCB o Caixafòrum de Barcelona, o Figuerola, Estripa'm, Sis Marcs a més de La Piga a Sabadell, entre d'altres.

Fins a dia d'avui han editat samarretes de 16 artistes de reconeguda projecció a Sabadell que comparteixen la voluntat de col·laborar en un projecte que és sensible a les xarxes culturals i que treballa per la divulgació de l'art com a eina de creixement social i personal, que són: Josep Madaula, Pep Sallés, Pep Domènech, Oriol Vilapuig, Isidre Manils Benet Ferrer, Ramiro Fernández, Alfons Borrell, Agustí Puig, Montserrat Senserrich, Anna Vlarrúbias, Antoni Marquès, Joaquim Montserrat, Lluís Clapés, Pere Almirón i Werens Puig.

El Museu d'Art de Sabadell comparteix la voluntat del treball i la manera de pensar de la *Piga fet aquí*, resultat d'entendre el gran potencial que tenim *per* promoure les sinèrgies entre diferents actors d'aquest entorn, com són el mateix artista, els espais de divulgació/creació d'art i de cultura i el món empresarial del propi territori, alhora que obra una manera d'entendre la promoció de l'art a partir d'una interacció entre les noves tecnologies, els models empresarials més ajustats a les demandes actuals i la proximitat de l'art a la ciutadania.

L'exposició mostrarà, a més de les samarretes, les obres originals que han inspirat als diferents artistes que han col·laborat amb la seva producció; el resultat va ser una col·lectiva d'artistes de la nostra ciutat que han treballat en aquest projecte comú.

2.3 Activitats de dinamització

Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals, com visites guiades i/o dinamitzades, conferències, activitats familiars, itineraris, etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic .

- **Activitats complementàries**

S'han programat activitats diverses, complementàries a les exposicions permanents i temporals programades durant l'any i al discurs propi del MAS, entre les que destaquem:

Visites guiades

- Activitat paral·lela a la mostra "En homenatge. Els Tàpies del Museu d'Art de Sabadell", el diumenge 25 de març, d'11h a 2 h. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.
- A la Casa fàbrica Turull, La col·lecció i exposicions temporals, el diumenge 8 de juliol, d'11 a 2 h. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.
- Activitat paral·lela a l'exposició "Josep Madaula, pintura i experiència", a càrrec d'Àlex Mitrani i Josep Madaula, el diumenge 7 d'octubre de 2012, de 12 a 2 del migdia. Al Museu d'Art i a l'Alliance Française de Sabadell. Activitat gratuïta.
- A la Casa fàbrica Turull, La col·lecció i exposicions . Diumenge, 2 de desembre, d'11 a 2 h. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

Altres activitats

- Activitat posterior a l'exposició "Museu. Visions en progrés": *Presentació del catàleg*. 20 de maig, a les 7 de la tarda. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.
- Activitat paral·lela a l'exposició "Josep Madaula, pintura i experiència": *Taula rodona*. 13 de novembre de 2012, a les 7 de la tarda. A l'Alliance Française de Sabadell. Activitat gratuïta.
- Activitat paral·lela a l'exposició "Josep Madaula, pintura i experiència": *Taula rodona. Des d'on mirar el món*. 27 de novembre de 2012, a les 7 de la tarda. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.
- Activitat paral·lela a l'exposició "Josep Madaula, pintura i experiència": *Cloenda. Converses gràfiques*. 2 de desembre de 2012, a partir de les 12 del migdia. Al Museu d'Art i a l'Alliance Française de Sabadell. Activitat gratuïta.
- Activitat paral·lela a l'exposició "Josep Madaula, pintura i experiència": *Espai Família'RT*. Durant tota l'exposició. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

Activitats familiars i infantils

- Diumenge, 7 d'octubre. *Estudi d'un quadre: El Corpus de Sang*. Per a famílies amb infants de més de 3 anys.

Itineraris

- Diumenge, 4 de novembre, *Les escultures al carrer*.

- **Esdeveniments ciutadans**

Sant Jordi

El MAS va vendre els seus llibres a la parada de l'Ajuntament al Mercat Central muntada per l'ocasió.

Tallers per als casals d'estiu

El MAS ofereix totes les activitats del seu catàleg a les escoles, espais i altres col·lectius que organitzen casal per als nens i nenes de la ciutat.

Festa Major

Durant el dies de Festa Major, que tingué lloc els dies 8,9 i 10 de setembre, el MAS va organitzar visites guiades, itineraris i activitats per als més petits i les seves famílies.

- Visites guiades

. Dissabte, 8 de setembre:

. de 17h. a 18h. Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva. Grups reduïts, per ordre d'arribada.

. de 18 h. a 19 h. La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 19h. a 20h. Josep Madaula. Pintura i experiència. Singulars propis artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal. Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. Diumenge, 9 de setembre:

. d'11 a 12h. Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva. Grups reduïts, per ordre d'arribada.

. de 12h. a 13 h. La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 13 h. a 14 h. Josep Madaula. Pintura i experiència. Singulars propis artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal. Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 17h. a 18h. Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva. Grups reduïts, per ordre d'arribada.

. de 18 h. a 19 h. La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 19h. a 20h. Josep Madaula. Pintura i experiència. Singlars propis artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal. Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. Dilluns, 10 de setembre:

. d'11 a 12h. Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva. Grups reduïts, per ordre d'arribada.

. de 12h. a 13 h. La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 13 h. a 14 h. Josep Madaula. Pintura i experiència. Singlars propis artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal. Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 17h. a 18h. Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva. Grups reduïts, per ordre d'arribada.

. de 18 h. a 19 h. La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

. de 19h. a 20h. Josep Madaula. Pintura i experiència. Singlars propis artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal. Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

- Itineraris:

. Escultures a la via pública. 9 de setembre, de 10.30 a 12.30 h.

- Activitats infantils.

Família'rt.

Espai estable de lliure accés, amb activitats per a petits i grans de totes les edats. Amb monitor.

La Casa fàbrica Turull
La Col·lecció 1875 – 1936
Josep Madaula. Pintura i experiència. Plegar l'espai

Horaris:

Diumenge i dilluns: de d'12h. a 14 h.

Dissabte, diumenge i dilluns: de 18h. a 21 h.

Art a l'abast. XII Fira d'art i disseny

Dates: 8 i 9 de setembre de 2012

Organització: MAS

Lloc: plaça de l'Imperial

Coordinació: MAS

El MAS ha organitzat la dotzena edició de la Fira d'art i disseny Art a l'abast que, amb la finalitat de facilitar l'accés del gran públic al món de l'art, ofereix als artistes que viuen a la ciutat i a la comarca un espai on, d'una manera lliure i directa, puguin donar a conèixer les seves propostes artístiques.

Aquest any la Fira va comptar amb 33 participants, tot i que tres d'ells van ser baixa a darrera hora. L'afluència de públic va ser constant, amb una mitjana constant de 50 persones a les parades, i els moments amb més visitants es van concentrar al migdia, entre les 12 i les 14h, i al vespre, especialment a partir de les 19h i fins l'hora de tancament.

Festes de Nadal. Tallers de Nadal. ART sobre cotó

Per a famílies amb infants

De 3 a 6 anys, el 27 de desembre a les 11h i el 4 de gener a les 17'30h.

De 7 a 10 anys, el 2 a les 17'30h. El 3 de gener a les 11h.

Van assistir en total 74 persones.

Des de l'any 2002 els Museus Municipals de Sabadell han proposat activitats, tallers, jocs per als infants que estan de vacances durant les festes de Nadal, que els acosten d'una forma lúdica a la història i a l'art de la ciutat.

Per aquestes festes el Museu d'Art proposà tallers per a les famílies per considerar-la una fórmula adequada per aproximar aquest tipus de públic d'una forma lúdica i de treball conjunt als museus i als seus continguts.

Els tallers van dirigits a adults amb infants més grans de 3 anys fins a 10 anys, diferenciant-los en dos grups de 3 a 6 anys i de 7 a 10 anys, per les seves singularitats.

Els continguts dels tallers estan vinculats a l'exposició temporal que es presentà, per ser diferent i novedós respecte el que ja es fa oferint al llarg de l'any, els primers diumenges de mes o durant els espais familiars de la festa major, per així poder despertar un major interès.

Des de finals de desembre del 2012 al mes de febrer de l'any 2013 el MAS presentà "*Col·lecció Sbd'art sobre cotó*", mostra comissariada per Anna M. Moya, Montse Fornells i el Museu d'Art de Sabadell.

Sbd art és el nom d'una col·lecció de samarretes de cotó amb l'estampació de diferents obres d'artistes de Sabadell, produïdes a la nostra ciutat, per Anna Moya i Montse Fornells. Fins a dia d'avui han editat samarretes il·lustrades per artistes de reconeguda projecció a la nostra ciutat, com són: Agustí Puig, Oriol Vilapuig, Benet Ferrer, Alfons Borrell, Anna Vilarrúbias, Antoni Marquès, Pep Sallés, Josep Madaula, Isidre Manils, Pep Domènech, Ramiro Fernández, Lluís Clapés, Pere Almirón, Ramon Puig/Weren's, Joaquim Montserrat i Montserrat Senserrich.

El producte és de qualitat, exclusiu i amb compromís amb el teixit empresarial i artístic de la nostra ciutat.

El Museu d'Art té la voluntat de col·laborar en aquest projecte, convertint-se en un punt de venda habitual de la col·lecció de samarretes, pel fet que projecta sinergies entre diferents actors d'aquest entorn com les del mateix artista, els espais de divulgació/creació d'art i cultura i el món empresarial proper al territori. Alhora que obre una manera d'entendre la promoció de l'art a partir d'una interacció entre les noves tecnologies, els models empresarials més ajustats a les demandes actuals i la proximitat de l'art a la ciutadania.

L' exposició presentà les obres originals que han inspirat als diferents artistes que han col·laborat amb la producció de les samarretes; el resultat era una col·lectiva d'altra qualitat d'artistes de la nostra ciutat.

El taller per a famílies consistia en una visita a l'exposició i una estampació sobre un suport tèxtil.

Els preus eren els següents:

Entrades	Preu/sessió
General infant	2 €
Acompanyant	1 €.
Nens i nenes de famílies Nombroses i monoparentals	1 €.
Majors de 65 anys i persones a l'atur	Gratuït

- **Esdeveniments nacionals**

Dia internacional dels museus.

El 1977, el Consell Internacional dels Museus (ICOM) va crear el Dia Internacional dels Museus per a sensibilitzar al públic sobre el paper dels museus en el desenvolupament de la societat. Des d'Amèrica a Oceania, passant per Europa, Àsia i Àfrica, el Dia Internacionals dels Museus és una ocasió única de trobada entre els professionals dels museus i el seu públic. L'objectiu es reunir-se al museu al voltant del lema "els museus són un mitjà important pels intercanvis culturals, l'enriquiment de les cultures, l'avanç de la comprensió mútua, la cooperació i la pau entre els pobles".

Tots els espais museístics de Sabadell ([Espai Cultura Unnim](#), [Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont](#), [Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa](#), Museu d'Art de Sabadell. Ajuntament de Sabadell i Museu d'Història de Sabadell. Ajuntament de Sabadell) es van unir per primera vegada organitzant conjuntament jornades de portes obertes i la Joia del Museu. A més a més, entre els dies 18 i 20 de maig, els museus co-organitzaren una gimcana oberta per a infants, que proposava descobrir un seguit de paraules a partir de les joies dels museus. Entre els participants que van completar la gimcana es va fer un sorteig de

cinc lots de regal, amb obsequis de tots els museus participants. Els guanyadors van estar: Sara Gancedo, Nil Gumà, Daniel Marcos, Mireia Malet i Maria Herrero.

Al Museu d'Art es va mostrar dins l'activitat "La joia del museu" la mostra: *Sant Sopar XX – XXI. Antoni Estruch i Jesus Led. Dues versions sabadellenques*. Amb un segle de diferència, dos autors sabadellencs ens van oferir la seva lectura personal i artística d'aquest clàssic de la pintura religiosa i de tota la història de l'art.

Nit Internacional dels museus

La Nit dels Museus és una iniciativa internacional que fomenta el coneixement dels museus i col·leccions obrint aquests espais gratuïtament un vespre del mes de maig, al voltant del Dia Internacional dels Museus, i amb propostes festives que acompanyen les seves exposicions.

En aquesta primera edició a Sabadell, l'Espai Cultura d'Unnim, el Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa, el Museu d'Art i el Museu d'Història de l'Ajuntament de Sabadell van escollir la nit de divendres dia 18 de Maig, coincidint amb el Dia Internacional dels Museus per obrir els diferents espais expositius durant la nit, amb l'entrada gratuïta per a tots els assistents i amb una actuació artística en cada espai de diverses companyies residents a l'Estruch. A més a més, una copa i un petit obsequi de xocolata van amenitzar l'estada.

Les companyies que van portar a terme els seus espectacles van ser: Ravid Hang, Companyia Torremolinos, Companyia Raül Grau, Alba Valldaura i Gemma Pellicer Solà.

L'Escola Illa i el seu alumne Daniel Avila van col·laborar elaborant la imatge gràfica.

Gran nombre de públic va participar de les activitats, concretament 2.649 persones, tant de la Nit dels Museus com de les del cap de setmana.

Jornades de Patrimoni

Les Jornades Europees del Patrimoni van arribar a Catalunya el cap de setmana del 28, 29 i 30 de setembre del 2012, municipis de tot el territori mostraren el millor del seu patrimoni a través de portes obertes, visites guiades i activitats de tota mena.

El Museu d'Art de Sabadell i va participar inaugurant la mostra *Prodamnificats riuades*, en el marc dels actes de commemoració pel 50è aniversari de les riuades de Sabadell. (veure exposició).

- De col·laboració

Es programaren o s'acolliren activitats diverses amb d'altres entitats, entre les que destaquem:

Marató contra el càncer. 15 de desembre al pati

L'entitat El Far Associació per dones amb càncer i l'entitat Corazón de León de Sabadell prepararen una jornada per recaptar fons a favor de la lluita contra el càncer, amb motiu de la propera Marató de TV3.

Les activitats organitzades anaven dirigides a la quitxalla de la ciutat amb actuacions de forma voluntària de mim, pallasos, contacontes, animació, danses i tallers.

2.4 Col·laboracions amb altres departaments i entitats

S'han continuat les col·laboracions habituals i continuades amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell així com amb entitats locals o nacionals per al desenvolupament de diferents accions.

- Amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell

Regidoria de cultura

- Amb l'Estruch. OPENSAB / NAU ESTRUCH. Primera convocatòria de residències de treball per artistes sabadellencs i exposició final al museu.

- Escultures a la via pública

Com és habitual, s'ha seguit col·laborant en la programació i coordinació de diverses tasques del programa d'escultures vinculat a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell, com és l'estudi tècnic i l'elaboració d'informes de conservació, restauració i ubicació.

- Pati del Museu d'Art

Durant l'any el pati del MAS ha estat utilitzat per portar-hi a terme diverses programacions de la Regidoria de Cultura, com el Festival 30 Nits i la Festa Major.

Regidoria d'Educació. Participació en el Programa Ciutat i Escola

Des del MAS s'ha continuat participant amb el programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació, amb l'assistència a reunions del Consell d'Entitats, del qual som membres de la Junta, així com en la inclusió de les activitats per escolars que fa el museu en la seva revista i en la pagina web. Tanmateix s'ha col·laborat en càlcul i en la tramesa de les dades del públic escolar, per nivells educatius, que ha participat a cada una de les activitats dels Museus Municipals de Sabadell.

La presentació del programa Ciutat i Escola pel curs 2012-13 es va portar a terme el dia 12 de setembre a l'Estruch.

- Amb entitats locals i nacionals

Concurs de dibuix CASSA

El MAS col·laborà, com és habitual, en els premis de dibuix per a infants de CASSA, en els quals participà Engràcia Torrella com a membre del jurat, el dia 19 de gener.

Concurs de pintura ràpida. Agrupacions Professionals Narcís Giralt/ Aplec de la Salut

El MAS col·laborà, com és habitual, amb les Agrupacions Professionals Narcís Giralt en el concurs de pintura ràpida, durant l'Aplec de la Salut de Sabadell, el dia 9 de maig, i en el qual participà Meritxell Casadesús, com a membre del jurat.

Xarxa de Museus Locals. Diputació de Barcelona.

El MAS participa a la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, creada per afavorir el treball en comú i la difusió dels museus que la conformen, des de tots els àmbits, ja sigui conservació, documentació i restauració dels fons, exposicions itinerants, publicitat, activitats pedagògiques, etc.

2.5 Publicacions

Les noves publicacions editades i/o distribuïdes durant l'any 2012 des del MAS han estat les següents:

Museu. Visions en progrés. Catàleg

Made in Sabadell. Catàleg

Josep Madaula. Pintura i experiència. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis. Catàleg.

Arraona, número 33. 4a època. Revista

El dia 20 de desembre es presentà a la Fundació Bosch i Cardellach el número 33 de la revista Arraona. El dossier temàtic anava dedicat a les noves fonts i estudis d'Antoni Bosch i Cardellach, a més de les habituals seccions de testimonis, recerques, notes, des de l'arxiu i des del museus, ressenyes i novetats bibliogràfiques.

2.6 La comunicació

Durant el 2012 s'ha continuat treballant per millorar la comunicació de les exposicions i activitats programades pel MAS, a través de diverses accions

- Pàgina WEB dels MMS.

S'ha encarregat l'elaboració d'una pàgina web específica dels MMS, que formarà part de la pàgina web general de l'Ajuntament.

- Les escultures i l'aplicació LAYAR

A dia d'avui, als diferents barris de Sabadell podem gaudir de quasi una vuitantena d'escultures; concretament 77 peces escultòriques exemptes, relleus, plaques commemoratives, fonts, creus de terme, edicles o d'altres modalitats d'objectes amb un valor històric i/o artístic. El conjunt és un autèntic tresor a l'aire lliure que embelleix els nostres carrers i places, i a la vegada també un testimoni permanent de la història de la nostra ciutat i dels seus protagonistes; múltiples i diversos són els orígens d'aquestes. A través de l'aplicatiu Layar ens és més fàcil conèixer aquestes escultures repartides a la nostra ciutat; d'una manera còmode podem accedir a la seva fitxa tècnica bàsica, com són les dades d'autor, títol, data, mides i tècnica; i també a la seva descripció i història, i fotografia.

El dia 25 de juny es presentà la nova aplicació en roda de premsa.

- Elements de difusió

S'han continuat elaborant els materials de difusió, ens referim a la postal, punt de llibre i fulls de sala de les exposicions temporals

- Mitjans de difusió

S'han intensificat les relacions amb els mitjans de difusió existents, premsa, ràdio i televisió.

2.7 Dades d'assistència

ANY 2012	INDIVIDUALS Visitants	EN GRUP Núm. grups	Visitants	TOTAL
gener	355	13	355	710
febrer	114	29	639	753
març	158	33	751	909
abril	339	21	486	825
maig	3014	20	451	3465
juny	396	14	376	772
juliol	625	4	81	706
agost	36	0	0	36
setembre	4309	2	54	4363
octubre	610	13	347	957
novembre	585	25	598	1183
desembre	818	14	323	1141
TOTAL	11359	188	4461	15820

MUSEU D'HISTÒRIA DE SABADELL

Fons

1. Objectius

Els fons són la columna vertebral de tota institució museística, són la base per construir tots aquells continguts que s'estudien i es donen a conèixer a través de publicacions, exposicions, visites, didàctiques, etc, en definitiva gran part dels programes de recerca i de difusió.

Com a fons patrimonial entenem tots aquells béns que es guarden als magatzems i tots aquells altres que es poden trobar en el territori, estem parlant del patrimoni arqueològic, arquitectònic, punts patrimonials, així com també els immaterials.

Els nous ingressos.

El MHS ha de vetllar per incrementar la quantitat i la qualitat dels seus fons, definint uns criteris d'adquisició adequats als objectius que com museu municipal té plantejats, i que, en definitiva, es resumeixen en la història de la nostra ciutat i del seu abast territorial.

Els nous ingressos són, majoritàriament, en forma de: donació, dipòsit, comodati, compra i recollida.

És fonamental el treball en coordinació amb l'Oficina de patrimoni i l'Àrea d'Urbanisme, Habitatge i Patrimoni de l'Ajuntament, pel que fa al seguiment tècnic de les escultures ubicades a la Via Pública, de les llicències d'obres en espais de protecció arqueològica i edificis d'interès patrimonial, així com de les llicències d'enderroc dels conjunts industrials tèxtils d'interès històric. Aquest seguiment tècnic ha de permetre incrementar i millorar els fons del MHS.

La conservació i restauració dels fons. Comprèn:

- L'ordenació i correcte emmagatzematge de les col·leccions. Les col·leccions del Museu d'Història es guarden al carrer d'Agricultura i de Cellers.
- La conservació preventiva i els manteniments. Consisteix en crear, controlar i mantenir les condicions ambientals necessàries, tant als magatzems, les sales d'exposició com als diferents punts patrimonials dispersos per la ciutat per què el bé material o immaterial perdi en el temps el màxim possible.
- La restauració. Diferenciant dues tipologies bàsiques, en relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i en relació a les actuacions de conservació preventiva i manteniments.

La documentació

Els fons del MHS ha d'estar, com a mínim, ben registrats i documentats.

Pel que fa a les col·leccions, cal seguir els criteris marcats per la llei de museus, a partir del programari informàtic, Museum Plus, recomanat per la Generalitat de Catalunya.

El moviment dels béns

Les col·leccions estan subjectes a un continu moviment, la intensitat del qual varia i és d'impossible previsió. Cal gestionar aquests moviments siguin producte d'iniciatives internes com de consultes, préstecs temporals o permisos de reproducció externs.

La biblioteca del MHS

Cal continuar el manteniment i la gestió de la biblioteca per què arribi a ser una autèntica font bibliogràfica especialitzada en temàtica local.

2. Actuacions

2.1 Els nous ingressos

Diverses persones físiques i jurídiques han donat un total de 45 objectes aproximadament, segons el següent desglossament:

- Ramon Rojas Abusleme
  - . 1 rètol de la CNT-AIT, procedent de les obres de neteja de l'Hotel Suís.
- Hans Reist
  - . Una pedra litogràfica per a imprimir una emissió d'obligacions de l'empresa La Electricidad S.A., i una pedra litogràfica per a dues emissions més de la mateixa empresa.
- Aleix González Campaña
  - . Maqueta amb l'Església de Sant Fèlix, el campanar i els edificis adjacents (1909) a escala 1/100.
- Estebanell y Pahisa Energia, SA
  - . Transformador d'electricitat fabricat per La electricidad, SA de Sabadell.
- Isabel Argany Comas
  - . Sis llibres escolars i dos llibres religiosos
- Sendel Start, SL
  - . Reixes de la façana (porta PB i finestra), reixes del cancell, reixa del menjador i placa amb inscripció d'una casa enderrocada al juliol del 2011 al C. Cervantes, número 59-61, projectada per Santiago Casulleras Forteza.
- Isabel Vilatobà Taulé
  - . Porta del cancell de la casa del carrer de Gràcia número 65, un llum del cancell i una mostra de mosaic hidràulic de dues habitacions de la mateixa casa.
- Josep Oriol Garriga Gusi

. Vestit de festa, format per americana jaqué, armilla i pantaló de corte confeccionat per la sastreria Ribas amb teixit de Successor de Garriga Germans, SA.

-Albert Bueso i Gües

.Revòlver de finals del s. XIX-princ. S.XX, amb funda de cuir

.Bales del revòlver dins d'una bossa de cuir

- Miquel Grau Casajuana

. 2 llibres de mostres de 1917

- Joan Giralt i Giralt

. 22 cartes de colors dels anys 1897 a 1934; un catàleg de recanvis de *Talleres Desveus*; una tàbula número de pinyó per passada de *Gregori hermanos, SL* i una revista tècnica de l'any 1935

- Jaume Lombarte Solà

. Col·lecció de mostraris, dibuixos i disposicions de diferents empreses tèxtils de Sabadell.

2.2 La conservació i restauració del fons

Conservació

Magatzem del MHS al C. Agricultura

Enguany s'han continuat efectuant les tasques habituals inherents a la conservació preventiva en l'edifici del magatzem del MHS al c. d' Agricultura i que consisteixen en les següents accions:

- Continuació de l'enregistrament de les dades ambientals – HR i temperatura-En els espais d'aquest magatzem hi ha instal·lats 7 mesuradors electrònics del tipus *Datta logger*, mensualment s'han bolcat les dades preses pels aparells en el programa informàtic especial de control climàtic.
- També s'ha seguit efectuant el manteniment i canvi dels filtres del sistema de ventilació d'aire forçat així com el manteniment de l'aparell deshumificador.
- S'han continuat realitzant les tasques habituals de manteniment, ordenació i control de conservació dels objectes del fons dipositats en el magatzem del c. Agricultura. –nous ingressos, objectes que han format part d'exposicions pròpies, o deixats en préstec a altres institucions...

A més s'han portat a terme les tasques següents a edificis patrimonials:

- Control de plagues a la casa Duran.

Durant el 2012 s'ha efectuat la tercera i última fase del tractament anti-tèrmits de la Casa Duran, enguany el control i monitoratge de la presència d'aquests insectes ha estat trimestral. L'ha efectuat l'empresa encarregada SAC Antiplagues de Catalunya.

Restauració

L'any 2012 s'ha iniciat la restauració de dos objectes integrants de l'exposició permanent de la sala *Sabadello*. Es tracta de

- Podall de ferro, S.XIII, núm. reg. 17381
- Fragment de tisores de ferro, S.XIII, núm reg. 17380

Aquestes dues peces presentaven un avançat procés de degradació que feia perillar la seva integritat. Gràcies al programa de de conservació i restauració en suport a la Xarxa de Museus locals de 2012 de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, s'ha iniciat el procés de restauració. Aquest procés durarà uns mesos atès el mal estat en què es trobaven.

2.3 La documentació

Enguany s'han dedicat els esforços més importants a la documentació del fons tèxtil incidint sobretot en el fons de mostraris tèxtils i de tintoreria d'una desena d'antigues d'empreses tèxtils de la ciutat de Sabadell.

Aquesta tasca de documentació ha consistit en:

1. Continuació de la catalogació dels mostraris per part de la Comissió de Mostraris i pel personal tècnic del museu.

L'esmentada comissió està formada per: Josep Armesto, Lluís Clapés, Josep Ferrer, Miquel Grau, Frederic Gutés, Josep Llobet, Jordi Marmiñá, Joan Carles Miquel, Josep Maria Peret, Albert Puigdemívol, Josep Puigdemívol, Orsini Sotorra i Ramon Vila

S'han documentat els de les empreses: JD Casanovas i Garriga germans. Aquestes fitxes els membres de la comissió les fan manualment i després el cos tècnic del museu les introdueix en el programa Museum Plus que compta amb una fitxa específica de Mostrari; i també realitza diverses fotografies de cada volum que s'incorporen a la corresponent fitxa documental.

2. Continuació de la catalogació dels Mostraris de Tintoreria, per part de la comisió de tintorers. S'han seguit catalogant els de l'empresa Estruch SA. En aquest cas els membres de la comissió realitzen la documentació amb el suport de la base de dades Acces i també fan diverses fotografies de cada volum que s'incorporen a la fitxa documental. Periòdicament el contingut d'aquest Acces és volcat a la base de dades general del museu Museum plus. Aquest volcatge es fa amb el concurs de l'empresa Zetcom, propietària i administradora del programa.
3. Inventari de la diferent tipologia documental relacionada amb la fabricació, generada per les empreses, enguany s'ha treballat la documentació de:

- **Molins Germans:**
Lligada amb cada una de les fitxes de mostraris d'aquesta empresa, s'ha creat una base de dades Microsoft Excel a fi i efecte de relacionar els diferents elements documentals d'aquesta fàbrica dels que disposa el Museu: mostraris, escandalls, fitxes de fabricació i fitxes de banderes. Per cada mostrari, s'ha creat un document de Microsoft Excel que conté els camps: Registre, Nom de l'empresa, Any, Temporada, Sèrie, Núm. Referència, Núm. Bandera, Article, Fitxa de fabricació, Escandall, Fitxa de bandera; i una carpeta amb les pàgines de cada llibre fotografiades. Cada document de Microsoft Excel es correspon amb el número de registre de cada mostrari al que es refereix. Per exemple, el document de Microsoft Excel denominat 1008.1 correspon al mostrari 1008.1. Així mateix, les carpetes amb fotografies reben la mateixa numeració que els arxius i els mostraris. Tota aquesta informació està lligada entre si amb la base de dades Museum Plus
El procediment aplicat en aquesta empresa ens ha servit de pauta a seguir per totes les altres pesents al fons.
- **Planas i Rosson:**
D'aquesta empresa el museu compta amb, 78 llibres d'escandall. S'han aplicat els mateixos criteris i procediments documentals que en l'empresa Molins.
- **Garriga Germans:**
S'han seguit les mateixes pautes relacionant mostraris amb fitxes de fabricació.

4. Realització de fotografies de diferents mostres de teixit presents als mostraris de les empreses Molins Germans, 4250 fotos; i Planas i Rosson, 1750 fotos.

A tall de resum, podem dir que al llarg del 2012 s'ha realitzat un total de 811 fitxes documentals, de les quals 724 estan incorporades a la base de dades Museum Plus, i 87 estan en fitxa manual actualment en curs d'incorporació a la mateixa.

També s'ha continuat el registre i inventari de nous ingressos del fons MHS, s'han donat d'alta 14 nous objectes al Museum plus.

2.4 El moviment dels béns

Préstecs

Al Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) per a formar part de l'exposició **Les Indianes. Els orígens de la Barcelona Industrial, 1736-1847**, que tingué lloc al Saló del Tinell des del 18 de maig del 2012 fins el 3 de febrer del 2013, s'ha efectuat la cessió temporal de les següents peces:

- *L'arbre de la vida*, reg.1762 fragment d'empesa de cànem estampada, s.XVIII
- *Cistella amb flors*, reg 1877 s.XVIII, empesa de cotó estampada
- Teler de garrot reg. MITL 1217 s. XIX

- Torn de filar reg. MITL 222

A la Diputació de Barcelona, per a formar part de l'exposició commemorativa del bicentenari de la Constitució de 1812 intitulada "**Visca la Pepa! Catalunya i la Constitució de Cadis**":

- Tres monedes de l'ocupació napoleònica, núm. reg. 7389, 7388, 7386
- Tres monedes de Ferran VII, núm registre: 7399, 7207, 7208

A l'obra social UNNIM per a formar part de l'exposició **A través del mirall. Lectures de l'obesitat: medicina, art i societat**, que tingué lloc a l'Espai Cultura UNNIM(c. d'en Font, 25 de Sabadell) des del dia 25 d'octubre de 2012 fins al dia 3 de febrer del 2013:

- Bàscula de farmàcia, núm reg 13912

A l'Agrupació de Pessebristes de Sabadell per a formar part de l'exposició **Ara fa 85 anys**, del 16 de desembre del 2012 al 6 de gener del 2013:

- Pessebre SXIX, autor: Joan Comas Marquet, núm reg 1475
- Pessebre, construït el 1898, autor Joan Comas Marquet, núm. reg 6875
- Pessebre, sXX, autor Vicenç Mas, núm reg.6874
- Figura de pessebre, S. XIX, autor Gabriel Bracons "el panxes", núm reg. 6922
- Figura de pessebre, S. XIX, autor Gabriel Bracons "el panxes"núm reg 6923
- Figura de pessebre (2), S. XIX, autor Gabriel Bracons "el panxes", núm reg.6924

Préstecs d'altri

Per a l'exposició temporal de producció pròpia *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil* s'han gestionat un total de 202 préstecs de documents, fotografies, llibres, revistes i objectes diversos aproximadament, segons el següent desglossament:

Arxiu Històric de Sabadell:

- Minuta àpat homenatge J.M. Marcet, 1956, "Gremi Fabricants, amb matasegells "SBD primer centre industrial lanero de España, díptic
- Llibret del GFS de publicitat amb motiu de la FICS 1966, Artgrafia / Andreu Castells
- Full de segells "Sabadell ciudad de la calidad industrial"
- Major de Garriga Hermanos y Cia, 1905-1912, Libros rayados. Muestrarios. Papelería y objetos de escritorio Francisco Sabater BCN
- Targetes de representants (2) i agents de venda (2) de SA de Laneria
- Etiquetes de SA de Laneria (4): "100% pura lana peinada", cartró perforat; "pura fibra acrílica", cartró perforat; "sociedad Anónima de Laneria", cartró perforat rectangular amb navet plàstic logo "pura lana virgen"; "Sociedad Anonima de Laneria, cartró perforat rodona
- Brujas SA etiqueta cartró perforat
- Tríptic primavera-verano 1961 SA de Laneria, 1960
- SAM Marcet paper de carta, 1933
- J. Buxó Hnos paper de carta, 1919
- Llanés y Comadrán paper de carta, 1915
- Vicente Planas paper de carta, 1922

- Escorihuela, Ureta & Reverter paper de carta, 1939
- *M. Corominas, SA 150 años de una empresa 1820/1970*, 1971, llibre, A. Castells / Artgrafia
- *Catàleg Artèxtil*, 1950's aprox., llibre
- *La Lanera Española SA*, Sabadell, Ed. Sucesores de Rivadeneyra, SA, Madrid, ca. 1910, llibre opuscle publicitari per als ramaders /Asociación General Ganaderos
- *Acabados Pirineos SA (Casanovas)*, 1987, llibre
- *Anuario Comercial 1916 (Guía Nacional de la Industria y Comercio)* Barcelona, 1916, llibre
- *Catálogo Oficial de la Industria y el Comercio Textiles*, 1952-1953, llibre
- *Guía Industria y Comercial de Sabadell y comarca /Camara Oficial de Comercio de Industria de Sabadell*, 1970, llibre
- *Las maravillas de España*. Edición especial de la Revista Internacional Album recuerdo, ca. 1917, llibre
- *Anuario de las Industrias Textiles sus derivadas y auxiliares*, 1929, Imp. Antonio López Llausàs
- *Boletín de la Cámara Oficial de Comercio e Industria de Sabadell*, any XXI, març 1930, núm. 224
- Gorina SA, 1960's, Sólmac
- Llistat de dates on s'inserten els anuncis en premsa / Garriga Leacril, 1963
- Pressupost Flotats Consejeros de Publicidad / Garriga Leacril (tot inclòs, agafat en clip), 1963
- Bártex, 1960's
- *Espíritu y fuerza de la industria textil catalana* Ed. Fomento de la Producción Española, Barcelona, 1943, llibre
- Bossa de l'empresa als països àrabs Garriga "Arabian Gulf Stores / Garriga the Finest Worsteds"
- PPZ Pablo Pierre, llanes labors, capçalera carta, J. Comas / Sabadell
- Perrott's, novembre de 1959 (nom d'una empresa d'acabats de Manchester), llicència d'acabats anglès, Tamburini *et al*, cartell fet amb fil de llana, amb vidre
- Políptic Fomexsa Industrial Associated / Barcelona-Spain, Xavier Sallent
- *Exposició Internacional Barcelona 1929*, llibre
- Viatge Exposició Universal Japó 1970, Gremi i Centre Metal·lúrgic, programa
- Fira Internacional de Chicago 1960, carta de Planas & Rosón sol·licitant estand a COCIS, carta
- Fira Internacional de Roubaix (1911), programa de viatge
- Demanda d'admissió a la Fira Interstoff a Frankfurt 1970, de Textil Riba SA, carta
- Díptic XXVIII Feria Oficial e Internacional de Muestras de BCN, "La lana...", 1960
- UTESA, 1924, carta de presentació
- Anunci de Publicidad Sólmac, II aniversari, 1966, Sólmac
- Papereria comercial de l'empresa Llonch SA targetó, Impremta Joan Sallent Sucre.
- Papereria comercial de l'empresa Llonch SA sobre, Impremta Joan Sallent Sucre.
- Papereria comercial de l'empresa Llonch SA sobre, Impremta Joan Sallent Sucre.
- Papereria comercial de l'empresa Llonch SA sobre, Impremta Joan Sallent Sucre.
- Papereria comercial de l'empresa Llonch SA paper de carta, Impremta Joan Sallent Sucre.
- Papereria comercial de l'empresa Llonch SA paper de carta, Impremta Joan Sallent Sucre.
- Anunci de pantalon Brevet Elastiss Internacional SA Marcet, proves de Sólmac

- Tríptic campanya publicitària Garriga / Leacril feta per Departament publicitat Leacril Itàlia, « el mejor amigo del hombre...elegante », 1963
- Sugerencias sobre elegancia masculina (Graneri) 7 opuscles, 1954-1958, Imp. Joan Sallent Sucre; algunes il·lustracions de X. Sallent)
- SA de Laneria, Etiqueta per peces, adhesiva
- Llorens y Torra SA, Etiquetes per peces, adhesives (2: El Corte Inglés i Galerías Preciados), Etiqueta per peces, cartró perforat (1)
- Sucesores de Llonch y Sala SA, Etiqueta per peces, adhesiva (1), Etiqueta per peces, cartró perforat (1)

Arxiu fotogràfic de l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya-Barcelona / Fons Català-Roca:

- Reproducció d'una fotografia de peces de roba de l'empresa Artèxtil, SA, ca. 1959, de Francesc Català Roca

Esteve Renom i Pulit (Arxiu Renom-Llonch):

- Display publicitari de cartró de Suc. Silvestre Romeu Volta (1940's)
- Calendari butxaca de Kolmer (1969)
- Calendari de butxaca de Tamburini i Colomer (1935)
- Calendari de butxaca de Colomer SA (1953)
- Llibre Diari dels Almacenes Bustillo de Madrid (1880)
- Timoteo Bustillo (fotografia original emmarcada)
- Full de comanda dels Almacenes Bustillo
- Tamburini Colomer amb representants per Espanya (anunci)
- Llonch i Sala amb representants per Espanya (fulletó, 1929)
- Josep Bracons Fill (targeta comercial, 1904)
- Antoni de Paula Capmany (targeta comercial, 1930's-1940's)
- R.Serra Llambés (targeta comercial, 1970's)
- 25 anys de Francisco Casas SA (llibre, 1966)
- 100 anys Industrias Casablanca (llibre, 1963)
- 60 anys Giralt-Baixeres SA (llibre, 1955)
- Exposició Universal de Brussel·les (diploma, 1910)
- Portfolio Anunciador de Sabadell, amb anunci d'Impremta Comas (llibre, ca. 1897)
- Catàleg Paños Ramos (opuscle, 1934-1935)
- Catàleg Exposición Hispano-francesa de Zaragoza 1908 (llibre)
- Targeta comercial de Panyeries Inglada (1950's)

Joan Gorina / Gorina, SA:

- 2 sillons tipus Chester, de despatx (ca. 1928)
- Taulell de despatx (1929)
- Expositor de l'estand de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929 amb làmines emmarcades
- Peces de roba plegades amb voravius diferents, de Gorina SA, colors diferents, tipus diferents, dates a partir de 1959 (6 peces)
- Dues peces de roba del 1929, per uniformes militars, amb el nom brodat (J(uan).G(orina).H(ijos))
- Etiquetes per peces de diversos tipus: tipus navet (a partir de 1965), de cartró (més antigues), de roba per cosir, etiquetes adhesives (fins anys 1970), grapes daurades amb nom gorina que servien per grapar mostres entre sí.

- Llibre 150 anys empresa Gorina, any 1985 (coberta en català, banderes espanyola i catalana)
- Diploma Exposició Internacional Barcelona 1929, Hijos de Juan Gorina, emmarcat
- Maleta de viatjant "Muestrario 1935-1936", les mostres a dins lligades amb cintes, i cartronets
- 2 bolígrafs amb publicitat fets per empresa Bolin, espanyola (anys 1960)
- Clauer del 150è aniversari (1985)
- pòsters emmarcats dels campionats del món de billar, esponsoritzats per Gorina: anys 2001, 2005 i 2009, emmarcats
- 1 display publicitari de sobretaula, "La marca española..." (amb fotografia de violí), dels anys 1990
- 1 taco de mostres, del 2000.
- Rètol-placa del despatx de cal Gorina, de llautó, ca. 1928: "Suplico que no me indique su deseo de adquirir géneros..."
- Un bloc de comandes de despatx de cal Gorina
- Un bloc de *pedidos* de viatjant de cal Gorina (recent i/o antic)
- 2 cendrers de Gorina SA, anys 1960, amb mostra de teixit impresa diferent en cadascun
- 1 cendrer de Gorina SA, 14è congrés mundial de sastres de 1970.
- Calendaris sobretaula any 1967, 1971 i 2012.
- Original d'anunci Juan Gorina e Hijos, paper DINA 4 aprox (ca. 1915)
- Targetó medalles Juan Gorina e Hijos, paper format quartilla (ca. 1910)
- Revistes *Nou Estil* Gremio Artesano Sastres y Modistas Valencia (1975-1979, 4 números)
- Revista *Sartorial* Revista española editada por la Sociedad de Sastres La Confianza (núm. 51, 1973)
- Revista *Modinform*. Revista del Tèxtil y la confección (núm. 9, 1998 i 12, 1990)

Francesc Garriga:

- Agenda de mà de Successor de Garriga Germans, any 1937
- Anunci de revista de Lanitex, SA, any 1965
- Anunci de revista de Textil Iberia, SA, any 1965
- Carta de les marques Garriga / Leacril i Garriga / Lana, de Successor de Garriga Germans, SA, que presenta, a majoristes i clients, la campanya publicitària consistent en espots de televisió, any 1966.
- Dossier de l'International Wool Secretariat, sobre les campanyes publicitàries de la marca internacional Pura Lana Virgen, any 1966.
- Díptic publicitari de la marca *Pura Lana Virgen*, anys 1970.
- Catàleg d'avanç de la temporada de la tardor-hivern de les marques Garriga / Lana i Garriga / Leacril, anys 1963-1964.
- Revista *Modinform*. *Revista del Tèxtil y la Confección*, núm. 13, p. 40-41, editada a Sabadell per Joan Escapa, any 1990.
- Díptic amb publicitat de Russell's, sastre de Montréal (Canadà), associat a Garriga Germans SA, anys 1960, 2 exemplars.
- Revista *Linea masculina*, *revista del Buen Vestir*, 1974, núm. 25 (tardor-hivern).
- Maleta de viatjants de Successor de Garriga Germans, anterior 1936
- Paper de carta per fer comandes del viatjant Feliu Moix, de Cal Garriga, anys 1960.
- Quadern de mostres Comitè Internacional Tèxtil, anys 1972-1973.
- Quaderns de mostres de Successor de Garriga Germans, SA, anys 1960.
- Sobre comercial de Successor de Garriga Germans, SA, finals anys 1960.

- Sobre comercial amb publicitat de Successor de Garriga Germans, SA, finals anys 1960.

Plàcid Garcia-Planas:

- Catàleg d'empresa d'Artèxtil, SA. Obra dirigida per Josep Maria Garcia-Planas, amb fotografies d'Agustí Centelles. Ed. La Polígrafa, SA, Barcelona. Ca. 1953
- Bossa per embolicar peces de roba de les marques Artilene i Regency, d'Artèxtil, SA, per a un establiment comercial de Muscat-Dubai Anys 1960.
- Pressupost d'inserció d'anuncis en premsa realitzat per l'agència de publicitat Admart International, SAE de Madrid, per a Artèxtil, SA 1966.
- Article *L'industrie espagnole et la guerre. Sabadell et l'industrie textile* publicats a la revista francesa *La Nature. Revue des Sciences et de leurs applications a l'art et la industrie*, núm. 2222, 20 d'abril, 1916.
- Dossier de l'agència publicitària Admart International, SAE amb un registre del control de falques i programes publicitaris emesos en diverses emissores radiofòniques d'Espanya, per a l'empresa Artèxtil, SA, Octubre-novembre de 1966.
- Display publicitari del *Merino Club de Barcelona*, Anys 1980.
- Display publicitari de la marca Artilene, d'Artèxtil, SA, imprès per Sallent Germans, 1964.
- Display publicitari de la marca Artilene, d'Artèxtil, SA, Anys 1950.
- Etiqueta per peces d'Arderiu i Genís, amb referència al Gran Premi de *l'Exposición Hispano-Francesa de Zaragoza*, 1908.
- Anunci de revista d'Anònima Torras Font, amb referència a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929 i al Gran Diploma Honorífic de *l'Exposición Iberoamericana de Sevilla* també del 1929, Anys 1930.
- Informe de la *Misión comercial de la industria Textil Lanera de Sabadell a la Unions Soviética, Polonia y Checoslovaquia*, organitzada pel Gremi de Fabricants de Sabadell, 1967.
- Planxa tipogràfica d'una fotografia d'Agustí Centelles, per imprimir la coberta d'un catàleg de l'empresa editat per Artèxtil, SA, Ca. 1955.
- Etiqueta per peces de Tomàs Gorina i Fills, impresa per la impremta de J. Comas, Principis del segle XX.
- Pin de Pañerías Reunidas, SA, ca. 1955.
- Anunci publicitari per revista de Brujas SA, anys 1950.
- Targeta comercial d'Agustí Camps, anys 1930.

Fidel Riba / Textil Riba, SA:

- Targetó de Textil Riba, 1985, gris
- Textil Riba, fulletó-catàleg d'empresa, 1971, dissenyat per Sólmac
- I Rallye de la Llana, cartell, 1968
- V Rallye de la Llana, programa, 1972
- Display marca Ribastyle, "Made in Spain", finals anys 1970
- Fulletó promocional Merino Club, 1989
- Fulletó núm. 15 de Textil Riba SA, 1964, amb motiu del VIII Congreso Mundial de Sastres de Tokio
- 1 pel·lícula en format 16 mm: "Confidencias de un maniquí". Amb la col·laboració especial de Mario Cabré. Director: Lluís Josep Comerón. Guió: Jorge Ylla i Juan Macià. Càmera: Raül Artigot (A.T.C.). Llocs de rodatge: Sabadell, Sant Joan de Torruella i Barcelona. Muntatge: Josefina Guillen. Aj. Càmera: José de Porrata [1965] *Pel·lícula guardonada en el IV Certamen Nacional de Cine Industrial*, 1966.

- 1 pel·lícula en format 16 mm: "Confecció a medida de prendas de vestir. Un nuevo sistema racionalizador". Producció: Norbert Netzer Zusmarshausen (República Federal d'Alemanya). Realizat per iniciativa de la Fédération Internationales des Maitres-Tailleurs (París). Càmera: Günter Melmuthäuser. So: Walter Schellemann. Muntatge: Margot Schellemann. Comentarís: Wolfgang Hahn. Direcció: Norbert Netzer. *Original alemany doblat al castellà* [1965]
- Còpia en vídeo, format VHS, de la pel·lícula "Confidencias de un maniquí".

Joan Garcia-Planas / Artèxtil SA:

- Banqueta de despatx per presentar peces, dels anys 1950
- Projector portàtil per a viatjants d'Artèxtil, Videotronic 8 Repeater Projector, Made in Norway, finals 1960
- Calendari d'alumini amb publicitat de les marques Artilene i Arlana
- Prova de fulletó publicitari, 1960's, eslògans i dibuixos, "Artilene, el tejido de fibra inglesa"
- Mostrari "Combinados 1981", suro per penjar
- Dossier Comité Internacional Tèxtil, llista empreses guanyadores "Mostra de l'any"
- Fulletó promoció publicitària Artèxtil 1964
- Dossier campanya publicitària Artilene 1965 amb mostres d'anuncis a premsa i diapositives cinema
- Dossier "Artèxtil Línea 1965. Avance de la moda 1965-1966", dissenyat i imprès per Sallent Hermanos SA
- Etiquetes diverses de peces d'Artèxtil SA:
  - o Un full amb 4 etiquetes adhesives «Artilene, es un tejido Artèxtil»
  - o Un conjunt d'etiquetes tipus navet amb la marca "pura lana virgen"
  - o cintes de roba amb etiquetes per cosir, diferents models/línies de roba
  - o tipus diferents d'etiquetes de plàstic de diferents models de roba

Francesc Garcia-Planas / Gremi de Fabricants:

- Cartell publicitari: "La diferencia es un traje al año. Vista bien, vista lana" (Sabadell primer centro téxtil lanero de España)
- "Fomento del Trabajo Nacional... Exposición de las Industrias..." [33/33, ref. 936]
- *Anuario Ciudad de Barcelona 1933. Publicación de la Sociedad para la Atracción de Forasteros...* [9/18, ref. 2294]
- *Targetó Artèxtil SA* [raons socials, g-9]
- Capçalera marca *Anónima Torras Font* [raons socials, g-21]
- Cartell-làmina Tamburini e Hijos, X. Sallent [raons socials, n]
- Cartell-làmina Textil Casals, X. Sallent [raons socials, g]
- Cartell-làmina Planas & Rosón, X. Sallent [raons socials, k]
- Cartell-làmina Brujas SA, X. Sallent [raons socials, c]
- Revista *El Mercurio*, any 1915
- Llibre Exposició Chicago 1893 [33/34, ref. 937]
- Llibre Exposició Hispano Francesa 1908 [11/29, ref. 2228]

Josep Busoms i Domènech

- Prova d'impremta de la coberta de l'agenda de sobretaula de l'any 1989, de l'empresa Juan D. Casanovas, en base a una fotografia original de Josep Busoms i Domènech
- Catàleg de l'empresa de J. D. Casanovas, any 2000
- Dossier fotogràfic per a la confecció de l'agenda de sobretaula de l'any 1966 de l'empresa de Juan D. Casanovas
- Agenda de sobretaula de l'empresa de Juan. D. Casanovas, any 1974
- Agenda de sobretaula de l'empresa de Juan. D. Casanovas, any 1984

Josep Viladomat / Llonch i Sala:

- Original d'un cartell publicitari de Successors de Llonch i Sala. Il·lustració: Ferran Teixidor Guillem; impremta: G. Viladot, SL, de Barcelona. Anys 1930. Emmarcat.
- Original del díptic publicitari del mostrari de la col·lecció d'estiu de 1928, de Successors de Llonch i Sala. Dissenyat per Studios Raimond de Barcelona. 1928.
- Original del díptic publicitari del mostrari de la col·lecció d'hivern de Successors de Llonch i Sala. Dissenyat per Studios Raimond de Barcelona. Anys 1930.
- Díptic publicitari anunciant la propera arribada dels viatjants de Successors de Llonch i Sala, amb la col·lecció d'estiu. Anys 1930.
- Display publicitari de Successors de Llonch i Sala, SA. Principis dels anys 1990.

Jaume Sallarès:

- Fotografia mural de gran format, emplaonada en fusta, amb una vista aèria del sector centre de Sabadell, en què s'observa, entre altres, el despatx i la fàbrica de Sallarès Deu. Porta sobreimpressionat, en lletres blanques, el lema: *Sabadell Primer Centro Téxtil Lanero de España*.
- Quadre amb composició fotogràfica, emmarcat, del despatx tèxtil de Sucesor de José Sallarès Deu (c. Concepció), anys 1920-1930.
- Fulletó publicitari de la fàbrica de teixits de Sallarès Deu, marques Desport i Suplex, anys 1930.
- Registre de marca (d'hivern) "Desport", de l'any 1926, Ministeri de Treball, Comerç i Indústria, Viuda e Hijos de José Sallarés, Tejidos de lanas y sus mezclas.

Manuel Costa / Arxiu Gràfic Set:

17 proves de fotolits i maquetes per a logotips, marques, papereria comercial, anuncis, etiquetes per peces i altres materials de publicitat de diverses empreses tèxtils sabadellenques, dissenyades i/o elaborades per l'agència de publicitat i comunicació Gràfic Set, fundada l'any 1972:

- Padró y Casas.
- Gorina Finotex SA.
- Rossón Moda.
- Textil Riba SA.
- Gavarró Domènech.
- J. D. Casanovas SA.
- Balcas.
- Artèxtil SA.
- Sallarès Deu.

Jordi Roca i Tubau / Arxiu Rallo-Ramon Rallo:

- Coberta i contracoberta d'un catàleg de l'empresa R. Casanovas i Cia, SA, dissenyat per Joan Mañosa i Jordi Roca en base a un quadre original d'aquest darrer autor, any 1987.
- Mostres de logotips, marques i etiquetes per peces de diferents empreses tèxtils sabadellenques dissenyats per Manuel Rallo, anys 1940-1965, 3 fulls amb etiquetes enganxades.
- Mostra de la coberta del butlletí *SAM* de l'empresa SA Marcet, núm. 13, dissenyada per Manuel Rallo, any 1959.

Josep M. Oliver:

- Proposta de maqueta per a logotip de l'empresa tèxtil Soler Torrella, de Barberà del Vallès, dissenyada per Oliver Grafisme. Anys 1980.
- Dibuix per a marca d'una empresa tèxtil, sense determinar. Anys 1980.

Josep Balsach i Peig:

- Quadre amb logotip de l'empresa Hijos de Pedro Balsach, SA, baixrelleu en fusta. Obsequi delstreballadors de l'empresa als empresaris Pere Balsach Torelló, Esteve Balsach Grau i Llorenç Balsach Grau. Sabadell, 18 de juliol de 1946.

Lluís Giralt i Llordés:

- Dibuix original atribuït a Manuel Rallo, amb una proposta de logotip per al Gremi de Fabricants de Sabadell, emmarcat, ca. 1959.

Antoni Ribera Santasuana:

- Samarreta de l'equip de bàsquet Orillo Verde, 1952-1953.

Fundació Bosch i Cardellach:

- *Plano de Sabadell. Guía Geográfica Industrial de la empresa J. Calvet y Boix* [ca. 1890-1900].

Retorns de dipòsits

Els membres de la família Casanovas vinculats a la desapareguda empresa tèxtil Joan Domingo Casanovas, ha retornat el teler propietat del Museu : teler de *pic i pic* Desveus.

Aquesta empresa el tenia en dipòsit des de l'any 1995.

- *Traspessos o derivacions de patrimoni documental (FONS) (Canvi de lloc)*

Amb data de 28 de setembre l'equip tècnic del MHS va traspasar a l'AHS documentació diversa oferta en donació per part de Ricard Calvo Duran amb motiu de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*. Relació de documents:

- Políptic publicitari de l'empresa Can Feu, SA, unes naus d'estocatge de l'empresa tèxtil R. Casanovas i Cia., emplaçades a Barberà del Vallès. Concepte, disseny i logotip: Jordi Roca Tubau. Dibuixos: Ricard Calvo Duran. Imprès per S. Salvatella SA, de Terrassa. Anys 1990.
- Catàleg-mostrari de l'empresa Padró i Casas, de Sabadell. Disseny i realització: Interama & GBM Advertising, SL (Sabadell; Josep Cañas i Gemma Badia). Coberta amb reproducció d'un quadre original de Ricard Calvo. Any 1993.
- Fulletó publicitari de l'empresa "elëctr", de confecció/moda. Paper de diari. Artista plàstic: Ricard Calvo Duran. Anys 2000.
- Revista núm. 3 de l'empresa "Xinan", de confecció, Sabadell (fàbrica). Impremta Litográficas Alp (Pere López Alguer, de Sabadell). Model femenina: Clara Gili (filla del propietari de la botiga de marcs SIS). Dibuixos: Ricard Calvo Duran. Fotografies: Margarita Molins (filla de Rafael Molins) 1989.
- Display publicitari de l'empresa "Xinan",...

2.5 Permisos de reproducció

S'han rebut les següents peticions d'autorització per a la reproducció de fotografies d'objectes del fons del museu o de les sales d'exposició:

Del MUHBA les imatges :*L'arbre de la vida*, reg.1762 i *Cistella amb flors*, reg 1877 s.XVIII, 2007. *Antoni Peñarroya/MHS*, per a publicar al catàleg de l'exposició **Les Indianes. Els orígens de la Barcelona Industrial, 1736-1847**

2.6 Biblioteca

Al llarg de l'any s'han realitzat les següents tasques relacionades amb el tractament del fons de la biblioteca:

- Amb data de 21 de desembre de 2011 el Museu d'Història de Sabadell va rebre l'ofertament formal de donació d'un conjunt de 50 llibres per part del Sr. Manel Pau i Vilà. La font i procedència original d'aquestes publicacions és que pertanyien a Josep Maria Custodio Pascual, impressor i soci de la impremta de Joan Sallent Successor (fons conservat per la seva vídua, Josepa Fitó Serradell). La major part dels títols i dels autors són de caràcter local.
- Catalogació parcial, a càrrec del personal tècnic propi i amb el programari informàtic Winisis, de les noves entrades de material hemerogràfic rebut pel MHS.
- Eliminació de duplicats a través de l'AHS.

Recerca

1. Objectius

- Impulsar i portar a terme la recerca al voltant dels fons del MHS, siguin les col·leccions, els punts patrimonials o temes d'arqueologia, d'història, de memòria històrica d'interès local.
- Dinamitzar, promoure i coordinar els comissariats externs, entenent-los com a projectes de recerca per ells mateixos, que poden provocar exposicions, publicacions i activitats diverses.
- Promoure i coordinar les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes d'interès.
- Col·laborar en projectes de recerca portats a terme per d'altres particulars o entitats.
- Coordinar el programa de formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.
- Seguir col·laborant en la promoció dels estudis i l'elaboració de propostes tècniques en relació al desenvolupament d'altres projectes de departaments municipals que impliquin l'assessorament tècnic dels museus per a treballar específicament els aspectes d'història i de patrimoni, així destaquem l'Oficina de Patrimoni.

2. Actuacions

2.1 Projectes específics de recerca

Recerca històrica

- Beca d'història local Miquel Carreras

Durant l'any 2012 es va fer el seguiment del treball guanyador de la 7ª edició de la Beca d'Història Local Miquel Carreras, convocada per l'Ajuntament de Sabadell, l'Obra Social Caixa Sabadell i la Fundació Bosch i Cardellach corresponent als anys 2011-2012.

El guanyador de la beca va ser Ricardo Medina amb el treball La filatura de carda a Sabadell 1850-1913. Indústria, empresa i empresaris.

El treball analitza l'evolució de l'estructura de sector de la filatura de carda durant la industrialització de Sabadell, a partir de l'estudi demogràfic de les empreses que en formaven part, distingint entre fabricants, filadors a mans, empresaris individuals i societats.

El treball a més de la seva aportació a la historiografia local sobre el tèxtil serveix també per conèixer millor un assortiment de filatura de carda com la del Serracant, conservat a la planta baixa del vapor Pissit. Les filatures de carda van experimentar pocs canvis en l'àmbit organitzatiu i el tecnològic i per això, tot i que el treball d'investigació es circumscriu a un període concret, molts dels resultats assolits emmarquen i aporten dades per entendre millor la filatura conservada al vapor Pissit.

Tal i com estava previst, a finals de desembre del 2012 Ricard Medina va lliurar la versió definitiva del treball de recerca, i resta pendent pendent de la conformitat del jurat que l'ha d'avaluar.

- Memòria històrica

- Al llarg de l'any 2012 s'ha continuat treballant en la documentació i la recerca sobre la memòria històrica a Sabadell, en concret sobre alguns aspectes dels bombardejos que van tenir lloc a Sabadell i zones properes durant la Guerra Civil. Per a una futura publicació d'un treball sobre el bombardeig del 13 de març de 1937 al límit del terme municipal de Sabadell amb Barberà del Vallès, el 19 de gener es va dur a terme una reunió de treball amb l'historiador David Íñiguez, especialitzat en història de l'aviació militar durant la Guerra Civil, a la seu de l'Associació d'Aviadors de la República (ADAR), de Barcelona.
- En el marc del programa d'activitats commemoratives dels 50 anys dels aiguats al Vallès, *La nit tràgica*, el MHS i l'AHS han impulsat una recerca específica sobre el cas dels morts i desapareguts localitzats al mar en els dies següents i posteriors a la catàstrofe. Aquesta investigació va partir de la publicació al diari *El Punt Avui* de les declaracions d'un testimoni que afirmava haver arxivat un total de 832 fitxes de cadàvers localitzats en diferents punts de la costa catalana en el darrer trimestre de l'any 1962, mentre estava fent el servei militar a Cartagena. El director del MHS i de l'AHS, Joan Comasòlivas, i el tècnic del MHS, Genís Ribé, van poder localitzar aquest testimoni i el van entrevistar, el dia 22 de novembre, a la seva residència de Cassà de la Selva. Davant la reafirmació del seu testimoni s'ha endegat tot un procés de captació d'informació en diferents estaments arxivístics catalans i de l'estat espanyol per tal de poder localitzar l'expedient en qüestió i poder contrastar com s'escau aquesta informació, la qual, de confirmar-se, pot significar una aportació cabdal per a la coneixement historiogràfic d'aquells fets. Paral·lelament s'ha iniciat un procés de recopilació de les informacions disponibles sobre els morts i desapareguts que consten en les recerques que s'han fet més recentment als municipis del Vallès, en col·laboració amb els museus i centres que han participat en el programa *La nit tràgica*.

Consultes i assessoraments a particulars

- Adolf Moratón Roca, interessat en conèixer diferents aspectes relacionats amb el projecte d'obra original de construcció i rehabilitació de l'església de Sant Fèlix (anys 1942-1944).

- Antonio Aranda Barea, interessat en tenir informació històrica sobre la fabricació d'avions Polikarpov I-15 a Sabadell durant la Guerra Civil.

2.2 Recerca dels materials del fons del museu.

Recerca arqueològica

Projecte de recerca Les obsidians de Catalunya

Com a projecte específic, l'equip tècnic del MHS (Roser Enrich i Genís Ribé) participa en el projecte de recerca *Les obsidians de Catalunya*, conjuntament amb el CSIC (Xavier Terradas i Juan Francisco Gibaja), el Museu de Gavà (Josep Bosch), el CNRS (Bernard Gratuze), Xavier Esteve (Triade Serveis Culturals) i F. Xavier Oms. Al llarg de l'any s'han realitzat diverses reunions de treball d'aquest equip per a la preparació de l'article científic que es pretén publicar a la revista americana *Journal of Archaeological Science*. El MHS conserva, en el seu fons, un total de quatre peces d'obsidiana de les sis que es coneixen a tot Catalunya

Validació tècnica d'estudis arqueològics de jaciments

L'equip tècnic del MHS ha realitzat el seguiment i la validació de diferents estudis arqueològics que es realitzen sobre els diferents materials arqueològics recuperats en diverses intervencions arqueològiques fetes al municipi. Enguany s'han valorat els estudis i les analítiques especialitzades del jaciment arqueològic del solar destinat a Centre d'Empreses de Can Roqueta-2010, elaborats per l'empresa Arrago SL (novembre-desembre). Aquests estudis han estat finançats per VIMUSA, SA:

- *Estudi arqueozoològic*, elaborat per Josep A. Molina i Vallmitjana.
- *Estudi arqueometal·lúrgic*, elaborat per M. Carme Rovira Hortalà.
- *Estudi del conjunt ceràmic del bronze final-ferro I*, elaborat per Isabel Villares Matamala.

Projectes de recerca externs: suports institucionals i consultes d'investigadors

El MHS ha donat suport a diferents projectes de recerca arqueològica externs i ha atès les consultes de diferents investigadors que requerien l'accés i l'estudi de les col·leccions del fons:

- **Aproximación a las primeras comunidades neolíticas del NE peninsular a través de sus prácticas funerarias.**
Es tracta d'un projecte d'investigació adjudicat pel Ministerio de Economía y Competitividad dins del Subprograma de Proyectos de Investigación Fundamental no Orientada. Els investigadors principals són Juan Gibaja Bao (CSIC) i Eulàlia Subirà(UAB).
- El MHS ha donat suport com a Entitat Promotora Observadora al projecte ***Movilidad, contactos e intercambios durante la Edad del Bronce y la Primera Edad del Hierro en el curso medio del río Ripoll (Vallés occidental, Barcelona)***, sol·licitat pel professor F. Javier López Cachero de la Universitat de Barcelona i presentat en la convocatòria del Ministerio de Economía y

2.3 Comissariat d'exposicions i de publicacions

Els encàrrecs externs per a la realització de comissariats d'exposicions impliquen el desenvolupament de recerques específiques relacionades amb el tema concret de l'exposició. De forma complementària, el personal tècnic del MHS també ha desenvolupat tasques de recerca al respecte.

Enguany s'han dut a terme els següents comissariats:

- L'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil* ha estat comissariada per l'historiadora Montserrat Llonch Casanovas i l'historiador Esteve Deu Baigual. En les tasques de recerca també hi ha participat el tècnic Genís Ribé.
- L'exposició *Destrucció, mort, reacció. La riuada de 1962 a Sabadell* ha estat comissariada per l'historiador Lluís Sales Favà i el fotògraf Sergi Fernández Moure.

Difusió

1. Objectius

- Potenciar discursos, lectures i mitjans innovadors

Es volen potenciar aquells treballs de difusió innovadors, que si bé tenen una base teòrica i històrica rigorosa, afavoreixin un tractament transversal entre diferents disciplines, s'encomanin de mitjans més propis d'altres àmbits de la cultura, com poden ser el periodisme, el teatre, la literatura o les noves tecnologies de la imatge, entre d'altres de possibles, per així oferir lectures històriques més amenes i contemporànies.

- Activar l'interès del gran públic

Incentivar la presència d'exposicions i activitats d'interès per al gran públic, les quals han de ser d'alta qualitat i d'importància.

- Continuar la línia de difusió de temes d'història local

Continuar l'estudi d'aquells temes històrics locals que han conformat la nostra identitat. Aquestes recerques han de permetre anar configurant renovats discursos sobre el nostre patrimoni i la forma de difondre'ls.

- Recuperar i difondre temes històrics d'abast nacional

El context nacional és absolutament necessari per entendre la localitat. És per aquesta raó que des dels MHS es potenciaren les exposicions i les activitats que ajudin a entendre el marc i context on Sabadell naixia, creixia i es desenvolupava al llarg de la història.

- Els museus i la contemporaneïtat

D'acord amb el desenvolupat al programa de fons, es prioritzaran aquell tipus d'exposicions i activitats més properes cronològicament i al present, des de tots els àmbits.

D'aquesta manera els MMS volen esdevenir entitats dinàmiques, aparador actiu de la societat que comparteixen, recol·lectores i provocadores de i la trajectòria vital de moltes de les persones que els visiten.

Esdeveniments locals i nacionals

Es programaran accions afins amb la celebració d'esdeveniments tant locals com nacionals, amb una finalitat clara de participació i de contextualització .

- Les col·laboracions i coorganitzacions

Se seguiran potenciant les relacions del museus, tan a títol particular com a través de les taules existents a l'efecte, com és per exemple l'Oficina de patrimoni de la xarxa de museus locals de la diputació de Barcelona, entre d'altres, amb les principals entitats culturals del nostre país.

- Continuar amb l'estudi i difusió dels fons propis

D'acord amb la definició de fons que hem desenvolupat al programa corresponent, el MHS ha d'incidir especialment en l'estudi dels fons propis (col·leccions, béns patrimonials i no tangibles) .

- Planificar, coordinar i gestionar les exposicions permanents del MHS.
- Planificar, coordinar i gestionar el desenvolupament dels diferents projectes d'intervenció museística, senyalització i difusió en edificis, punts patrimonials, itineraris temàtics, entre d'altres afins.
- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'exposicions temporals dels museus.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'exposicions temporals itinerants de producció pròpia.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'activitats de dinamització.

Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals de curta durada, com conferències, cursos, presentacions, petites mostres, etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic als museus i altres punts patrimonials de la ciutat.

- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'activitats didàctiques i per a grups.

A través de visites, tallers didàctics, itineraris i xerrades per a grups escolars i altres col·lectius interessats per tal de difondre la història de Sabadell.

- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'edicions del Museu d'Història de Sabadell, compost, a grans trets, per diverses col·leccions: els catàlegs de les exposicions de producció pròpia, els Quaderns de Patrimoni, els Quaderns d'Arqueologia, la Revista Arraona i les publicacions d'àmplia difusió (Opuscles).
- Planificar, coordinar i gestionar les eines de comunicació del MHS
A través de materials i mitjans de difusió, publicitat, premsa, pàgina web, etc.

2. Actuacions

2.1 Exposicions temporals

Made in Sabadell (veure apartat projectes transversals)

Pedres litogràfiques, 1915 i 1917

Dates: del 18 de maig a l'1 de juliol

Lloc: vestíbul del Museu d'Història de Sabadell

Coordinació i producció: Museu d'Història de Sabadell

Col·laboració: Generalitat de Catalunya i Diputació de Barcelona

En el marc del Dia Internacional dels Museus es van exposar dues pedres litogràfiques per imprimir obligacions procedents de l'antiga fàbrica de l'Electricidad SA, juntament amb un llibre catàleg de l'empresa de l'any 1906. Aquestes dues peces són una donació de Hans Reist, antic directiu suís de la fàbrica de Sabadell. Es va editar un full de sala com a material de difusió.

Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil

Dates: del 7 de setembre al 31 de desembre (continuarà fins el 16 de juny de 2013)

Lloc: sales d'exposicions temporals i vestíbul del MHS

Coordinació i producció: Museu d'Història de Sabadell

Col·laboració: Generalitat de Catalunya i Diputació de Barcelona

L'exposició es va inaugurar per Festa Major, i encara es mantindrà instal·lada al MHS fins el mes de juny de 2013. Aquesta mostra tracta dos temes poc aprofundits de la història de la indústria tèxtil sabadellenca: el món de la publicitat i de la marca des del segle XIX fins a finals del segle XX. Ha estat comissariada per la historiadora Montserrat Llonch i per l'historiador Esteve Deu. Quant als continguts de l'exposició, s'ha comptat

amb l'aportació i cessió de documents, objectes i fotografies per part d'una trentena de prestadors (particulars, entitats i arxius).

Les empreses tèxtils de Sabadell i els seus productes es van donar a conèixer a possibles clients a través de diversos mitjans publicitaris. Des dels orígens de la industrialització les formes de publicitat van anar evolucionant en les formes i l'amplitud dels àmbits de difusió.

Els diferents mòduls expositius tracten aspectes com els despatxos de fàbrica, la figura dels viatjants i dels mostraris, la publicitat en la papereria comercial, la presència en les guies, anuaris i repertoris tècnics, els anuncis a diaris i revistes, els reportatges publicitaris, la publicitat al carrer, el merxandatge, el patrocini d'equips esportius o d'esports concrets, la publicitat audiovisual, els autors d'aquesta publicitat, les fires, exposicions i missions comercials... I també posa en relleu un aspecte igualment poc investigat: el de la creació de les marques registrades per a una difusió més acurada d'un producte distintiu.

El muntatge compta amb la presentació d'un important aplec de documents, llibres i revistes (molts de l'Arxiu Històric de la ciutat, però també molts altres cedits per particulars i empreses), objectes curiosos (un llibre diari dels magatzems Bustillo de Madrid, de l'any 1880, una maleta de viatjant de cal Gorina dels anys 1930 plena amb les mostres de teixit del moment, un expositor i teles originals de l'any 1929 que foren exhibides a l'estand de l'Exposició Internacional de Barcelona, també de cal Gorina, un projector de pel·lícules promocionals d'Artèxtil, dels anys 1960, rètols d'empreses, objectes de merxandatge...) i moltíssima informació històrica sobre el tema.

A l'entrada de l'exposició es presenten uns sillons d'època que estaven al despatx antic de cal Gorina, dels anys 1930, i es mostra un passi sense fi d'una pel·lícula publicitària que, a càrrec de l'empresa Textil Riba SA, fou protagonitzada pel conegut actor català Mario Cabré, l'any 1965 (*Confidencias de un maniquí*). Del sostre del vestíbul "penja" la flota de camions que traguaven amunt i avall de la ciutat amb els noms de les respectives empreses gravats a les carrosseries, i també en el recorregut de l'escala d'accés al segon pis es mostren els enginyosos eslògans publicitaris que caracteritzaren algunes de les cases tèxtils més importants de la ciutat.

Al final del recorregut de l'exposició hi ha un dispositiu interactiu, amb una projecció en gran format i a la carta, d'un variat menú de films, reportatges i anuncis de caràcter publicitari que són un veritable tresor audiovisual que es preserva al nostre arxiu municipal i que abraça des finals dels anys 1920 a l'any 2009.

Àmbits de l'exposició:

Mòdul d'entrada: Sabadell, *primer centro textil lanero de España*

1. Del productor al consumidor.
2. Un primer aparador: el despatx de fàbrica.
3. Amunt i avall: viatjants i mostraris.
4. La publicitat.
  - 4.1. La raó social: papereria comercial.
  - 4.2. Ens presentem: històries i catàlegs.
  - 4.3. Som aquí: guies, repertoris i anuaris.
  - 4.4. Ens anunciem a diaris i revistes.

- 4.5. Junts ens venem millor: el reportatge publicitari.
- 4.6. Publicitat al carrer.
- 4.7. Publicitat en mitjans audiovisuals.
- 4.8. El merxandatge.
- 4.9. El patrocini d'equips esportius.
5. Les marques.
6. Voltant món: fires, exposicions i missions comercials.
7. Els autors de la publicitat.

El dia 12 de desembre es va dur a terme una visita especial d'agraïment a les persones que van col·laborar en la preparació dels continguts de l'exposició, bé aportant informació històrica, bé aportant documents i objectes per a ser exposats. Hi van assistir: Francesc Garriga, Josep M. Oliver, Antoni Carbonell, Montserrat Llonch, Josep Llobet, Josep Viladomat, Antoni Izquierdo, Oriol Garriga, Jaume Sallarès, Josep Maria Peret, Josep Busoms, Jordi Marmità, Antoni Ribera, Frederic Gutés, Josep Cusidó, Antoni Vazquez, Tomàs Pavón, Ricard Calvo, Joan Comasòlivas (MHS-AHS), Pere Nogué, Josep Maria Ramoneda, Genís Ribé (MHS), Esteve Deu, Joan Gorina i Joan Garcia-Planas.

Destrucció, mort, reacció. Les riuades de 1962 a Sabadell

Inauguració: 25 de setembre a la Biblioteca del Nord
Coordinació i producció: Museu d'Història de Sabadell
Col·laboració: Diputació de Barcelona
Durada: exposició itinerant

Dins del conjunt d'actuacions commemoratives del cinquantenari dels aiguats de 1962, el MHS ha organitzat aquesta exposició. Es tracta d'una exposició en format itinerant que s'instal·la en equipaments socioculturals de diversos barris de la ciutat. Aquesta itinerància continuarà al llarg del 2013.

Comissariada per Lluís Sales Favà i Sergi F Moure, està dividida en els següents àmbits:

- Presentació
- L'aiguat
- La Destrucció
- Els motius de la destrucció
- La mort
- Les víctimes de la riuada
- La reacció popular
- La reacció institucional
- La riuada a llarg termini
- Les conseqüències
- La recuperació del riu

Projecte de futura exposició Les obsidians de Catalunya

Amb data del 6 de novembre s'han iniciat les converses amb l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona per tal de preparar una exposició temporal per divulgar els resultats de les investigacions realitzades en el marc del projecte de recerca sobre les obsidians neolítiques de Catalunya. S'acordà que aquesta exposició es

realitzaria en el marc del cicle *Coincidències insòlites*, promogut i liderat per la Xarxa de Museus Locals de Barcelona. Els museus i centres d'investigació que participaran en aquest projecte són: Museu de Gavà, VINSEUM-Museu de Vilafranca del Penedès, CSIC i MHS. Repartides pels museus de Gavà, Vilafranca del Penedès i Sabadell es conserven les sis peces d'obsidiana actualment conegudes a tot Catalunya. Per al muntatge de la mostra es comptarà amb la col·laboració del Museo Ossidiana de Pau (Sardenya, Itàlia), la Universitat di Cagliari i el CNRS-IRAMAT (Centre Ernest Babelon d'Orléans, França). Serà una exposició itinerant per a l'any 2013.

Pel que fa al fons tèxtil, de les activitats de difusió realitzades entorn el patrimoni tèxtil i que ja han estat enumerades i descrites més amunt destaquem com especialment singular que durant la Festa Major es proposà al públic general unes jornades de portes obertes al Vapor Buxeda Vell.

2.2. Esdeveniments ciutadans

Programa commemoratiu intermunicipal La nit tràgica. 50 anys dels aiguats al Vallès

Amb motiu de la commemoració dels 50 anys dels aiguats de 1962, sis municipis de les conques del riu Ripoll i de la Riera de les Arenes: Cerdanyola del Vallès, Montcada i Reixac, Ripollet, Rubí, Sabadell i Terrassa, que van resultar molt afectats per aquells esdeveniments, es van posar d'acord per donar a conèixer un programa d'activitats conjunt i la resta d'activitats que cada ciutat ha organitzat, i que s'han desenvolupat entre els mesos de juny i desembre de 2012. El programa ha comptat amb el suport de la Diputació de Barcelona i la col·laboració del Museu d'Història de Catalunya.

En total, a l'entorn d'aquesta commemoració, s'han organitzat 13 exposicions, 16 conferències i taules rodones, 6 itineraris, 6 actes d'homenatge, 4 propostes educatives, 11 publicacions i accions de comunicació audiovisual i més d'una dotzena d'altres activitats.

- Es va editar un cartell programa, dissenyat i imprès per l'empresa EMA Publicacions i Publicitat de Ripollet. Tiratge de 1.500 exemplars, repartits entre els diferents museus i centres de patrimoni participants del projecte.
- Es va presentar públicament el programa d'activitats en una roda de premsa, el dia 7 de juny, al Museu d'Història de Catalunya, en la qual hi van participar diferents representants institucionals dels municipis, museus i centres participants.
- Es va desenvolupar tot un desplegament de comunicació digital del programa mitjançant la creació d'un blog (La Nit Tràgica), un compte twitter i un perfil de Facebook, a càrrec del periodista Dani Álvarez.
- El dia 7 de novembre es va fer la conferència La riuada blava. El rerefons de la gran operació d'imatge i propaganda del règim franquista, a càrrec de l'historiador Lluís Sales i del periodista Ferran Sales, autors del llibre la Riuada de Franco. Aquesta conferència formava part del cicle de conferències organitzat de forma comuna entre els diferents municipis.

- Es va fer un acte de cloenda (taula rodona) el dia 18 de desembre, al Museu d'Història de Catalunya. L'acte va comptar amb la participació dels historiadors Jordi Calvet i Martí Marín i del periodista Jaume Valls, i va estar moderat pel director del MHC, Agustí Alcoberro. Com a col·lofó es va projectar la pel·lícula *La noche del martes*, rodada i muntada pel sabadellenc Joan Llobet i Prunés entre els dies següents a la riuada i el 19 de juny de 1963, un valuós documental a color sobre els efectes d'aquella tràgica nit del dimarts 25 de setembre de 1962. Es tracta d'una còpia digital d'una durada de 34 minuts cedida a l'Arxiu Històric de Sabadell per un fill seu, Joan Llobet i Ortiz.

El suport de la Diputació de Barcelona es va materialitzar amb una subvenció total per un import de 8.000 € (repartida a parts iguals entre els sis municipis) per a cobrir les despeses generades pel disseny i edició del cartell-programa, les feines de la comunicació digital i el pagament dels conferencians del cicle de conferències comú (6 en total).

A nivell local, l'equip tècnic del MHS ha elaborat un programa específic de commemoració d'aquest tràgic esdeveniment. S'ha coordinat i produït una exposició de format itinerant amb el títol *Destrucció, mort, reacció. Les riuades de 1962 a Sabadell* (vegeu apartat exposicions temporals MHS) i un conjunt d'actes i activitats al seu entorn:

- El 19 de juny, a l'Ajuntament de Sabadell, es va presentar en roda de premsa tot el programa d'activitats commemoratives organitzades per l'Ajuntament de Sabadell i els Museus Municipals.
- El mateix 19 de juny es va presentar el número 3 de la revista *Vallesos. Gent, terra i patrimoni*, amb un dossier especial dedicat a la riuada de 1962 al Vallès. Hi van assistir els responsables de la revista, l'escriptor Antoni Dalmases, el director de l'AHS i del MHS Joan Comasòlivas i el regidor de cultura i president de l'OAMA Joan Carles Sánchez.
- El 25 de setembre s'inaugurà l'exposició *Destrucció, mort, reacció...* a la Biblioteca del nord. L'acte va comptar amb una conferència inaugural de l'historiador sabadellenc Eduard Masjuan: "Abocats a viure a la llera del riu: el problema de l'infrahabitatge a Sabadell". L'exposició va itinerar per diversos espais de la ciutat.
- L'itinerari del 30 de setembre: *Del riu a les coves*, a càrrec de l'historiador Marc Garcia. Recorregut per diferents espais del riu Ripoll que van ser afectats per les riuades, amb final a les coves de Sant Oleguer.
- El cinefòrum del 17 d'octubre: *El nostre pa de cada dia* (de Joan Blanquer i Ramon Bardés, 1950) i *La noche del martes* (de Joan Llobet, 1963), a càrrec del periodista i divulgador de cinema Albert Beorlegui.
- El 30 de novembre es va fer un acte d'homenatge a les víctimes de les riuades a Sabadell amb la col·locació d'un monòlit a l'àrea d'esbarjo que hi ha al davant del Molí de l'Amat, a tocar del Parc de les Clotes i als peus del barri de can Puiggener. L'acte fou presidit pel regidor de Cultura, Juan Carlos Sánchez i pel bisbe de Terrassa, Àngel Sáiz Meneses, i comptà també amb la presència i un

parlament introductori del director del Museu d'Història de Sabadell, Joan Comasòlivas i Font. El lloc on s'ubica el monòlit és especialment simbòlic perquè just al davant d'on s'ha situat aquest monument commemoratiu la riuada s'emportà per endavant 18 vides humanes, més de la meitat del total de víctimes de Sabadell (32). Eren els habitants d'un grup de cases construïdes a precari, a la mateixa llera del Ripoll: allà hi perderen la vida 3 famílies senceres, part d'una altra i una nena de 2 anys, una veritable tragèdia que afectà bàsicament a immigrants vinguts d'arreu de la península. Després de l'acte es van poder recollir nous testimonis orals i gràfics d'aquell esdeveniment, documentació que va ser recollida pels tècnics del Museu d'Història de Sabadell i que engruixiran i enriquiran el nostre patrimoni memoralístic contemporani.

La preparació d'aquest programa va comportar la realització de diverses reunions entre l'equip tècnic del MHS i diversos agents i col·laboradors: Jordi Calvet (historiador), Martí Marin (historiador), Vicenç Relats (director de la revista *Vallesos*), Departament de Relacions Ciutadanes de l'Ajuntament de Sabadell, Lluís Sales (historiador), Ferran Sales (periodista), Sergi F. Moure (fotògraf), etc.

Per altra banda, el MAS ha produït una exposició temporal també en record d'aquest esdeveniment, amb el títol *Exposició col·lectiva d'artistes prodamnificats riuades. 1962*, la qual va estar instal·lada a la planta baixa de la Casa Turull del dia 28 de setembre al 18 de novembre (vegeu apartat exposicions temporals MAS).

Aplec de La Salut

Les activitats programades han estat:

.Visites a l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

Diumenge 13 d'11 a 14 i de 19 a 20. Dilluns 14 d'11 a 14 i de 17:30 a 19:30

A càrrec de Mireia Andújar

Assistents: 720

.Visites a la Torre de l'aigua

Diumenge 11 d'11 a 14. Dilluns 12 d'11 a 14

A càrrec de: Carles Laura Gual

Assistents: 176

Dia Internacional dels Museus - Nit dels museus

El Dia Internacional dels Museus, organitzat per l'ICOM es celebra anualment cada 18 de maig a tot el món. L'any 2012, per primera vegada a Sabadell es va fer una convocatòria conjunta. Així, el Museu d'Història de Sabadell conjuntament amb l'Espai Cultura d'Unnim, el Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa i Museu d'Art de Sabadell van obrir els diferents espais expositius durant la nit, amb una actuació artística en cada un. Al MHS hi va actuar Alba Valldaura amb l'espectacle de teatre gestual *La Iaia. Historia d'una persona anònima*. A més durant el cap de setmana es va fer un joc per famílies lligat a la joies exposades a cada museu.

Aplec de Sant Nicolau

L'activitat programada va ser:

. Visita guiada a l'ermita de Sant Nicolau

Dissabte, 6 de desembre

A càrrec d'Isabel Gómez

Assistents: 37

Vacances escolars d'estiu

El MHS ofereix les visites guiades a les sales del museu i als edificis patrimonials de la ciutat que estan detallats en el programa Ciutat i Escola.

Festa Major

Com cada any el MHS aprofita la Festa Major per obrir les portes de tots els edificis patrimonials i oferir activitats diverses en aquestes edificis i en les sales del propi museu. Les activitats van adreçades a diferents segments de públic, tot i que es treballa sobretot amb el públic familiar.

Per al 2012 les propostes al programa de la Festa Major foren les següents:

- **Visites guiades:**

- . *Museu d'Història*

- Dissabte 8 de setembre, de 18.00 a 21.00 (Montse Carbó).

- Diumenge 9 de setembre, de 12.00 a 14.00 i de 18.00 a 21.00 (Montse Carbó).

- Dilluns 10 de setembre, de 12.00 a 14.00 i de 18.00 a 21.00 (Montse Carbó).

- . *Casa Duran (C. del Pedregar)*

- Dissabte 8 de setembre, de 18.00 a 21.00 (Laura Gual, Anna Vargas i Roser Enrich).

- Diumenge 9 de setembre, de 18.00 a 21.00 (Mireia Andújar, Anna Vargas i Maica Carmona).

- Dilluns 10 de setembre, de 12.00 a 15.00 (Mireia Andújar Isabel Gómez i Roser Enrich) i de 18 a 21.00 (Isabel Gómez, Anna Vargas i Laura Pascual)

- . *Campanar de Sant Fèlix (Racó del campanar)*

- Dissabte 8, de 12.00 a 14.00 (Juanjo Llorente i Mireia Andújar)

- Dilluns 10, de 12.00 a 14.00 (Josep Ma. Almuni i Anna Vargas)

- . *El vapor Buxeda Vell (C. de Cervantes, 68)*

- Dissabte 8, de 18.00 a 20.00 (Lucy Alcántara)

- Diumenge 9, de 18.00 a 20.00 (Lucy Alcántara)

- Dilluns 10, de 18.00 a 20.00 (Lucy Alcántara)

- . *Les coves de Sant Oleguer (Avinguda de Pablo Iglesias)*

- Dilluns 10, de 12.00 a 14.00 (Maica Carmona)

- . *Torre de l'Aigua (C. de Francesc Izard)*

- Diumenge 7, de 12.00 a 14.00 (Lucy Alcántara)

. *Forns de l'Escaiola* (Via de Massagué, 5-7)

Dissabte 8, de 18.00 a 20.00

Hi col·labora: Ventura.

. *L'Arsenal i polvorí de l'Aeroport* (Carretera de l'aeroport-aparcament del Club de Tir

Sabadell-)

Diumenge 9, de 12 a 14 h (Josep M. Almuni)

Organització: Museu d'Història de Sabadell, Aeroport de Sabadell- AENA

Hi col·labora: Club de Tir Sabadell

- ***Itineraris***

. *Els orígens de Sabadell.*

Diumenge 9, de 9.00 a 11.00 Isabel Gómez

. *El Ripoll en bicicleta*

Dissabte 8, de 10.00 a 13.00. Marc Garcia

Hi col·labora: Bicicletes Escapa

- Activitats infantils:

. *La Musa i el fil de llana*, (de 3 a 5 anys)

Al Museu d'Història de Sabadell, Sílvia Ricart

Dissabte 8, de 18.30 a 19.30h.

Dilluns 9, de 12.00 a 13.00 i de 18.30 a 19.30

. *El Cisquet de Sabadell*, (de 2 a 4 anys)

Al Museu d'Història de Sabadell, Sílvia Ricart

Diumenge 9, d'11.30 a 12.00, de 12.30 a 13.00, de 18.00 a 18.30 i de 19.00 a 19.30.

. *Espai infantil Agència de publicitat*, (a partir de 3 anys)

Al Museu d'Història de Sabadell, Carles Camon

Dissabte 8, de 18.00 a 21.00

Diumenge 9 i dilluns 10, de 12.00 a 14.00 i de 18.00 a 21.00 h.

Participants: accés lliure.

Jornades Europees del Patrimoni a Catalunya 2012

Diumenge, 30 de setembre de 2012. *Del riu a les coves*, a càrrec de Marc Garcia. Itinerari. En el marc de les activitats de commemoració dels 50 anys de les riuades de 1962.

Vacances de Nadal

L'oferta de Nadal d'enguany s'adreça grups familiars i les sessions tinguren lloc alternativament al matí i a la tarda i als dos museus.

Es van fer dos tipus de tallers uns per infants de 3 a 7 anys i uns altres per infants de 7 a 10 anys. Els primers eren contes basats en aspectes tradicionals de les festes de Nadal o bé en l'història de la ciutat, mentre que els tallers pels infants més grans giraven

entorn de l'exposició "*Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*", en la que es tracta el món de la publicitat i de la marca des del segle XIX fins a finals del segle XX. En aquest darrer els nens i nenes feien les seves pròpies marques i decoraven la maqueta d'un camió amb publicitat.

Es varen fer els següents tallers:

- 27 de desembre, 17,30h. Al Museu, un tió hi trobareu +3 anys
- 28 de desembre, 17,30h. Agència de publicitat + 7 anys taller de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*
- 2 de gener, 11,00h. Els tinters de Mossen Feliu +3 anys
- 3 de gener, 17,30h. Agència de publicitat + 7 anys taller de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*
- 4 de gener, 11,00h. A toc de pito! +3 anys

2.3 Altres activitats i col·laboracions

Programa de conferències i presentacions

Durant l'any 2012 el Museu d'Història ha organitzat diverses activitats de divulgació més especialitzada a través de conferències i presentacions diverses.

- 20 de març. Resultats de l'estudi històric i de la intervenció arqueològica a la finca del carrer de les Valls, 11 de Sabadell: la muralla i el fossat de la vila fortificada baixmedieval (s. XIV-XV) i els casals i obradors d'època moderna i contemporània (s. XVII-XIX), a càrrec de Jordi Roig i Buxó i Albert Roig i Deulofeu (Arrago SL).
  - 19 d'abril de 2012. Presentació del Quadern d'Arqueologia V. La Casa Duran del Pedregar. A càrrec d'Assumpta Muset Pons.
  - 23 de maig de 2012. Aproximació al bandolerisme català del barroc. A càrrec de Josep Abad i Sentís.
  - 19 de juny de 2012. Presentació de la revista Vallesos. Número especial dedicat a les riuades de 1962. A càrrec de Vicenç Relats, Ramon Vilageliu, Antoni Dalmases, Joan Comasòlivas i Joan Carles Sánchez..
  - 11 de juliol de 2012. Presentació del llibre Memòria d'una feixa. La urbanització d'un poble pagès de la regió de Barcelona (Matadepera, 1931-1983). A càrrec de Vicenç Ruiz i Iago Otero.
  - 15 de novembre de 2012. Presentació del llibre Delenda est Hispania. A càrrec de d'Albert Pont
  - 20 de desembre de 2012. presentació de la revista Arraona número 33, en format digital. A càrrec de Carles Puig.
- *Amics de l'Art Romànic de Sabadell*: continuant amb l'habitual programa de conferències que cada any organitzen els Amics de l'Art Romànic de Sabadell, durant el 2012 s'han celebrat 7 conferències.

Han estat les següents:

- 25 de gener de 2012. *Vídeos de les visites dels Amics del romànic: Calafell, la Cerdanya, la Conca de Barberà i la Segarra*. A càrrec de Lluís Fernández.
  - 22 de febrer de 2012. *L'art romànic al Maresme*. A càrrec de Joaquim Graupera i Graupera.
  - 28 de març de 2012. *Introducció a l'arquitectura romànica*. A càrrec de Joan Codina i Bernaus.
  - 28 d'abril de 2012. *Soldats de Crist: l'Ordre del Temple*. A càrrec de: Àngels Casanovas i Romeu.
  - 26 de setembre de 2012. *Sant Joan de les Abadesses*. A càrrec del Dr. Antoni Pladevall Font.
  - 24 d'octubre de 2012. *Pintures murals del castell d'Alcanyís*. A càrrec Àngels Casanovas i Romeu.
  - 14 de novembre de 2012. *La tradició remeiera dels santuaris maians del Bàges*. A càrrec de Francesc Villegas i Martínez.
- *Concerts de música de cambra. Durant l'any 2012 s'ha dut a terme el XI cicle de "Concerts al museu", organitzat pel Museu d'Història de Sabadell i l'Escola de Música i Conservatori Municipal de Grau Mitjà de Sabadell. Aquest cicle va ser protagonitzat per estudiants de música del centre municipal, i tenia per objectiu que aquests estudiants sortissin del seu entorn habitual i oferissin el seu concert a tota la ciutat en un marc diferent i emblemàtic de la ciutat.*
El programa fou el següent:
    - 14 de febrer. *Concert de cambra i grup de guitarres.*
    - 28 de febrer. *Concert de cambra.*
    - 13 de març. *Concert de cambra i grup de flautes de bec. "Made in Sabadell".*
    - 27 de març. *Concert de cambra i grup d'acordions.*
    - 22 de maig. *Concert de final de curs.*

Col·laboració amb la Comunitat de les Misioneras de Jesús, María y José i la Llar d'Infants Mare de Déu del Pilar

Amb motiu de la preparació de l'exposició "50 anys de la presència als barris de la zona sud de Sabadell", impulsada per aquestes dues entitats, es va demanar la col·laboració i l'assessorament de l'equip tècnic del MHS. Se'ls va proporcionar diferent material publicat i gràfic, i finalment es van cedir les imatges en format digital dels plafons de l'exposició produïda pel MHS l'any 2007 amb el títol *Sabadell sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i les Termes*. Amb aquestes imatges es va muntar un powerpoint que es passava sense fi mentre durà el muntatge de l'exposició.

Col·laboració amb el Museu d'Arqueologia de Catalunya: Arqueoxarxa

S'han iniciat converses amb la direcció del Museu d'Arqueologia de Catalunya (Xavier Llovera) per tal de valorar la possibilitat que el MHS s'incorpori a aquesta xarxa de museus d'arqueologia, jaciments arqueològics i altres centres d'interpretació de tot Catalunya. Actualment l'Arqueoxarxa està formada pels següents centres museístics: Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles, Museu Comarcal de l'Urgell de Tàrraga, les

diferents seus del MAC, Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca de Reus, Museu de Badalona, Museu de Gavà-Parc Arqueològic de les Mines Prehistòriques de Gavà, Museu de La Noguera de Balaguer, Museu Nacional d'Arqueologia de Tarragona

Col·laboració amb l'empresa Aegis Audiovisuals

Amb data de mes de febrer es van cedir unes imatges extretes del documental "Furgant la TERRA. La feina dels arqueòlegs (MHS, 2007)", per a l'espectacle "Don Giovanni 2.0", de l'Orquestra de terrassa 48 (OCT48), a la productora audiovisual Aegis Audiovisuals. Aquesta empresa (abans Alephlab) fou la coproductora del documental original del qual se n'han extret petits fragments. L'espectacle es va estrenar a l'Auditori Municipal de terrassa, el 13 de març.

Col·laboració amb la revista Vallesos. Gent, terra i patrimoni

Entre els mesos de febrer i març es va col·laborar amb aquesta revista (Vicenç Relats, director, i Ramon Vilageliu, editor), amb motiu de l'elaboració d'un dossier monogràfic especial sobre les riudes de 1962. Aquesta col·laboració va culminar amb la presentació pública del número 3 a la Biblioteca del Vapor Badia, el 19 de juny.

Col·laboració amb la Fundació Bosch i Cardellach

El 22 de març es va donar un plafó sobrant de l'exposició *Pau Vila, el país en la mirada*, produïda pel MHS l'any 2008, a la Fundació Bosch i Cardellach. Aquest plafó és una reproducció de gran format de la figura del geògraf, d'esquena i amb motxilla.

Col·laboració amb l'Escola d'Adults de Can Rull

Amb data del mes de març es va donar un plafó sobrant de l'exposició *Can Rull i Serra d'en Camaró. Creixement(s) a ponent* a l'Escola d'Adults de Can Rull, per ser penjat en les instal·lacions de l'edifici de l'antiga escola de Cifuentes, ocupada ara per aquest centre de formació d'adults. Es tracta d'un plafó amb la imatge de la torre de cal Serracant (anys 1929-1930), actualment desapareguda.

Col·laboració amb la Regidoria de drets Civils i Ciutadania

Amb data del mes de març es van cedir diverses publicacions, fotografies i material audiovisual sobre els barris de la Creu de Barberà, Les Termes, Campoamor i Espronceda, en el marc del programa "Construim ciutadania" i per fomentar el treball relacional entre la població autòctona i la nouvinguda (experiència migratòria diacrònica).

Col·laboració amb el Grup de Diàleg Interreligiós i Moviment Ecumènic.

Amb data 12 de juny es va cedir la sala d'actes i el pati del Museu d'Història per tal de dur a terme una jornada d'informació i reflexió sobre la pobresa i la injustícia social a càrrec de sor Lucía Caram.

Col·laboració amb l'Associació Salut Mental Sabadell

El 6 d'octubre es va portar a terme a Sabadell la trobada d'associacions de Salut Mental de Catalunya. El Museu d'Història de Sabadell va col·laborar amb l'associació Salut Mental Sabadell amb el disseny d'un recorregut per la ciutat, la elaboració de la documentació que es va lliurar i la formació dels monitors que eren voluntaris i familiars vinculats a l'associació.

L'objectiu era donar a conèixer a tots els participants a la jornada alguns dels trets més característics de la ciutat actual i de la seva història i formació.

2.4 Publicacions i publicitat

Catàlegs d'exposicions

- Catàleg de l'exposició *Made in Sabadell*.

Al llarg de l'any 2012 l'equip tècnic del MAS i del MHS ha estat coordinant l'edició del catàleg de l'exposició *Made in Sabadell*: n'ha estat preparant els continguts, fent els encàrrecs de redacció dels diferents articles, fent el seguiment de la seva elaboració, fent la recerca i documentació de les il·lustracions i fent el seguiment del procés de disseny i maquetació del llibre.

L'obra comptarà amb l'aportació d'un total de 26 articles i és una obra col·lectiva en què hi han participat autors i autores de diferents especialitats: geografia, biologia, història, enginyeria tècnica, periodisme, arqueologia, paleontologia, astronomia, pedagogia, docència, filologia catalana, gestió pública, literatura, música, gestió artística i història de l'art.

- Catàleg de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*.

Amb data de desembre s'ha fet l'encàrrec formal de disseny, maquetació i realització del catàleg d'aquesta exposició a l'estudi de Magem Associats SL (Carola Magem i Jaume Torrella), el mateix estudi que va ser el responsable del disseny gràfic i muntatge de la mostra. Els autors del catàleg seran els comissaris de l'exposició, Montserrat Llonch i Esteve Deu, amb una col·laboració puntual de Genís Ribé (MHS).

Quaderns de Patrimoni

-El dia 19 d'abril de 2012 es presentà el quadern de patrimoni La casa Duran del pedregar, número XI de la col·lecció.

- A finals de l'any s'ha reprès la revisió de la maqueta del quadern de patrimoni *De la Electricidad SA a l'ABB. Història i evolució d'un complex industrial*, una obra dels historiadors de l'art Txema Romero i Gemma Ramos, amb la col·laboració de Joan Codina (enginyer tècnic industrial i extreballador de l'empresa), Joan Comasòlivas (AHS) i Genís Ribé (MHS).

Opuscles de patrimoni

- Amb data del mes de gener es va procedir a l'eliminació (a través de l'AHS) de l'estoc d'exemplars de la primera edició de l'opuscle *El refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell*, que va quedar parcialment obsoleta quant als continguts per diversos motius relacionats amb les noves recerques efectuades sobre aquest element patrimonial de la Guerra Civil a Sabadell. S'han eliminat uns 2.600 exemplars aproximadament.
- Amb data del mes d'abril es va fer una reimpressió de l'opuscle de l'exposició permanent *Manufactura i menestrals. Sabadell, segles XVI al XVIII* perquè s'estava a punt d'esgotar la versió editada. Aquesta reimpressió s'ha fet a través de la Impremta municipal, en versió fotocopiada (300 exemplars).

2.5 Activitats de dinamització

El Museu d'Història organitza activitats, normalment dominicals o coincidint amb festivitats ciutadanes, dirigides al públic general i familiar (Vegeu l'apartat d'esdeveniments ciutadans). Es tracta d'accions que tenen per objectiu donar a conèixer temes relacionats amb la història local d'una forma lúdica i participativa.

Ja l'any 2001 s'inicia el programa "El diumenge fem història" que proposava, un diumenge al mes, visites guiades, demostracions, itineraris i activitats per a famílies

2.6 Dades d'assistència al MHS

Les dades d'assistència al MHS inclouen tots els visitants que d'una forma individual o en grup han visitat les sales del museu i els diferents punts patrimonials que es gestionen dels del MHS, inclòs el Vapor Buxeda Vell.

MHS 2012

	Públic individual	Públic en grup*	Número de grups	Total
Gener	430	994	40	1424
Febrer	356	1226	50	1582
Març	543	1764	75	2307
Abril	415	1366	57	1781
Maig	1586	1610	72	3196
Juny	390	594	25	984
Juliol	385	169	7	554
Agost	83	0	0	83
Setembre	5227	0	0	5227
Octubre	409	375	16	784
Novembre	514	1338	53	1852
Desembre	562	259	12	821
TOTAL	10.900	9.695	407	20.720

*En grup: són escoles i altres col·lectius concertats

2.7 Difusió i tecnologies 2.0

El Mapa arqueològic de Sabadell en format virtual per a dispositius mòbils i en la web municipal

Aquesta important acció de divulgació patrimonial es va presentar públicament el dia 25 de juny, en roda de premsa. És el fruit d'un treball que el MHS va iniciar l'any 2007 i que finalment ha cristal·litzat amb el treball coordinat de l'IAS, del Departament de Cultura i dels equips tècnics dels Museus Municipals.

Per mitjà del Sistema d'Informació Geogràfica (SIG) del patrimoni arqueològic de Sabadell, es presentà una nova eina de recerca per tal de conèixer, difondre i preservar el ric patrimoni prehistòric i històric sabadellenc. El SIG permet consignar en un sol document l'inventari de tots els jaciments arqueològics documentats a Sabadell i també el mapa arqueològic resultant, amb l'objectiu de ser revisats i actualitzats automàticament. Per tant, és un document viu, que cal anar ampliant a mesura que se succeeixen noves troballes arqueològiques. Així mateix, el SIG, integrat per una base de dades i un corpus cartogràfic, permet analitzar la realitat arqueològica segons diferents objectius: patrimonial, de recerca o bé de difusió.

La informació recopilada en el SIG de Sabadell ha permès la confecció d'un nou mapa arqueològic municipal, en què tots els jaciments enregistrats fins al desembre del 2009 es mostren cartogràficament (un total de 189 localitzacions). No hi ha inclosos els jaciments on exclusivament s'han documentat restes d'època contemporània. Amb aquesta eina es pot tenir una visió àmplia i precisa de la distribució del patrimoni arqueològic sabadellenc i de les relacions existents entre els diversos llocs documentats. Actualment tota aquesta informació arqueològica està inclosa al Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arqueològic de Sabadell, un instrument fonamental per a la correcta gestió administrativa i patrimonial.

El visualitzador de realitat virtual Layar permet navegar pel terme municipal i veure la distribució dels jaciments arqueològics, i consultar-ne les fitxes corresponents on trobareu tota la informació relativa a diferents camps: denominació, localització, tipus de jaciments, cronologia, intervencions, bibliografia, etc. Tot plegat a partir de l'ús dels diferents tipus de dispositius mòbils que existeixen en el mercat de la telefonia i informàtica: smartphones, tablets, etc.

Els autors del mapa són els arqueòlegs Xavier Carlús, Noemí Terrats i Oriol Vicente.

Aquest mateix mapa arqueològic en format digital ha estat penjat a la web municipal de Sabadell i és accessible a través dels següents links:

<http://www.sabadell.cat/ca/mapa-arqueologic>

<http://sal.sabadell.cat/Planol/>

La seva visualització es realitza a través de la plataforma Google Earth o bé a través del plànol de la ciutat.

La web dels Museus

Durat l'any 2012 s'ha treballat en el disseny de l'estructura, la redacció dels textos i la recopilació de fotografies de la pàgina web dels museus. L'empresa encarregada del disseny ha estat Antaviana. Es preveu que la pàgina pugui estar activa abans de l'estiu del 2013.

Gestió de l'arqueologia i del patrimoni al territori .

Gestió del patrimoni arqueològic (MHS)

Intervencions arqueològiques al terme municipal

Al llarg de l'any s'ha fet el seguiment tècnic d'un total de 7 intervencions arqueològiques:

- *Carrer de les Valls, 11* (gener-març; desembre). Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. Direcció arqueològica: Jordi Roig i Buxó (Arrago SL). En aquest solar cal destacar la troballa d'un tram de la muralla (amb bestorre) i del fossat defensiu del segle XIV, el qual serà integrat i conservat en el projecte d'obra nova.
- *Instal·lació de la xarxa de recollida pneumàtica de residus del Centre de Sabadell*. Carrers de la Palanca, Via de Massagué, Plaça de l'Àngel, Mestre Rius i Borriana (gener-agost). Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. Direcció arqueològica: Xavier Font i Maica Carmona (Dracma Arqueologia). En diferents punts s'han localitzat trams de la portada d'aigües i conduccions dels segles XVIII-XX (canalitzacions), parts d'antigues línies de façanes d'edificacions d'època moderna i contemporànies enderrocades, restes de soterranis i galeries subterrànies (fresqueres), paviments i llindars de porta, murs de parets mitgeres, murs de tancament de patis, cups de vi, fosses sèptiques i, finalment, trams d'antics carrers i pavimentacions de plaça.
- *Cementiri de Sabadell: nous accessos i aparcament* (gener-març). Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 37-D2. Direcció arqueològica: Josep Anton Molina (Arrago SL). En aquesta intervenció s'han documentat diverses estructures prehistòriques del bronze inicial, ibèriques, romanes i de l'època altmedieval (segles X-XI).
- *Carrer de Jesús*, a la part posterior del local comercial de Cafès Pont. Estudi i documentació arqueològica de les pintures murals aparegudes en les parets mitgeres i façana posterior d'un edifici enderrocat (març-maig). Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. Aixecament planimètric, reportatge fotogràfic, estudi i identificació d'espais i estudi històric d'arxiu. Direcció arqueològica: Xavier Font i Maica Carmona (Dracma Arqueologia). Cal destacar que es tracta d'unes pintures datables de mitjans–finals del segle XIX i que decoraven un habitatge adjacent i contigu al cafè de Rafael Cruz que tenia façana principal a la Plaça Major.
- *Carrer de Gràcia, 65* (maig-juny), solar privat. Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. Direcció científica: Jordi Roig Buxó (Arrago, SL). Aquesta intervenció ha tingut uns resultats negatius.
- *Polígon II-Pla Parcial de Can Llong*. Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 9-D2 (març-abril; novembre). Direcció científica: Jordi Roig Buxó (Arrago, SL). Cal destacar la documentació de diverses estructures: una gran rasa-palissada datable entre el neolític final-edat del bronze, força singular,

altres estructures altmedievales (segles XI-XII) i modernes (s. XVII) i algunes d'indeterminades.

- *Carrer de Bertrand Russell, 23*, a Castellarnau (desembre). Àrea d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 5-D2. Direcció arqueològica: Òscar Trullàs i Ledesma. Aquesta intervenció ha tingut uns resultats negatius.

L'equip tècnic del MHS ha realitzat diverses visites d'obra, n'ha valorat i/o emès diferents informes d'eliminació, cobriment o conservació de restes arqueològiques i ha participat en diferents tipus de reunions tècniques de treball amb les direccions arqueològiques, tècnics municipals (Oficina de Patrimoni, Obres Públiques), arquitectes, promotors i propietaris.

Obres del metro FGC al Passeig de la Plaça Major i Passeig de Manresa

El dia 19 de juny l'equip tècnic del MHS va participar en una reunió de treball i informativa amb l'Oficina de Patrimoni i Urbanisme de l'Ajuntament amb motiu d'una petició d'informació per part del Grup Municipal d'Entesa per Sabadell en relació a les intervencions arqueològiques efectuades al Passeig de la Plaça Major i Passeig de Manresa entre els anys 2008 i 2010, amb motiu de les obres del Metro de FGC. En la reunió hi va assistir el representant polític Juli Moltó Sierra.

Cuniculus romà de Can Gambús i les restes de la garita de vigilància de la Guerra Civil

Els dies 16 i 26 d'octubre els equips tècnics de l'Oficina de Patrimoni, d'Obres Públiques i del MHS es van reunir per reprendre el tema del tractament patrimonial i recuperació d'aquest element arqueològic (una mina subterrània d'aigües, d'època romana), per tal de rehabilitar-lo, senyalitzar-lo i integrar-lo urbanísticament al parc de Can Gambús. Tanmateix, el dibuix gràfic d'aquesta intervenció està en mans de la Junta de Compensació de Can Gambús i encara resta pendent que es faci lliurament del projecte arquitectònic i d'altra documentació al respecte. També s'estudiarà el tractament i la consolidació de les restes de la garita de vigilància de la Guerra Civil que es conserven en la part alta del parc, les quals es troben en un estat de força deteriorament.

Pla Director de les actuacions al jaciment de Sant Pau de Riu-sec

Amb data de 13 de novembre l'Ajuntament de Sabadell i el Museu d'Història de Sabadell va atendre a diferents representants de la Universitat Autònoma de Barcelona en relació a una nova proposta de replantejament de les actuacions a dur a terme en aquest important jaciment arqueològic. Es proposa, en definitiva, la signatura d'un nou conveni entre la UAB i l'Ajuntament de Sabadell per la continuació del projecte d'excavació i recuperació del conjunt patrimonial de Sant Pau de Riu-sec, que en la mesura que representa un canvi important de força aspectes fonamentals dels plantejaments inicials contemplats en el Pla Director aprovat pel Ple municipal serà objecte d'un estudi i valoració acurats.

El 16 de novembre es va dur a terme una visita d'inspecció (Oficina de Patrimoni, MHS) en aquest paratge arrel d'un avís de la policia en què es feia esment que s'havien localitzat bosses amb restes d'ossos i materials arqueològics a l'interior de la rectoria. Es va poder comprovar que aquestes bosses pertanyien a una intervenció arqueològica feta a la masia de Can Llong a càrrec de l'empresa Arragos SL i es va informar al

responsables científics de les intervencions arqueològiques a Sant Pau de Riu-sec que calia retirar-les i tenir-ne cura. En aquesta visita es van començar a detectar l'estat de deteriorament avançat dels interiors de l'església i de la rectoria i també de l'entorn exterior parcialment excavat.

Taula de patrimoni (MHS)

Al llarg de l'any 2012 la direcció i l'equip tècnic del MHS han participat en les sis taules de patrimoni que han tingut lloc al Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament, coordinades per l'Oficina de Patrimoni: 6 de febrer, 12 d'abril, 10 de maig, 12 de juliol, 11 d'octubre i 13 de desembre.

S'han tractat, entre altres, els següents temes patrimonials d'interès:

- Estudi documental del vapor Cusidó.
- Estudi de detall i proposta d'intervenció del molí d'en Mornau.
- Intervenció arqueològica al carrer de les Valls, 11.
- Rehabilitació de la xemeneia del vapor Codina.
- Reconstrucció de la coberta de la masia de Ca n'Oriac.
- Substitució de coberta a edifici annex a la masia de Can Deu.
- Projecte de rampa per a l'accés lateral i reparació de la cúpula de l'església de l'Immaculat Cor de Maria. Pl. del Doctor Robert, 3.
- Intervenció arqueològica als carrers Via Massagué, Palanca, Borriana i Sant Pere dins el projecte executiu de la central i xarxa de recollida pneumàtica de residus urbans del centre.
- Estudi arqueològic i històric de l'habitatge del carrer Jesús núm. 19.
- Estudi Històric i arquitectònic del "Despatx Coromines".
- Rehabilitació del vapor de ca l'Escardat.
- Estudi Patrimonial d'un habitatge al carrer Major núm. 130.
- Estudi Patrimonial de l'immoble del carrer Sant Antoni nº 31-33.

Altres (MHS)

- Assessoraments

- El mes de gener es va materialitzar la senyalització patrimonial de dos elements del patrimoni del rodal, a càrrec del Departament de Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes de l'Ajuntament de Sabadell (gener):
  - *Mur de l'antic mas de Vallcorba del Sot* (segles XVI-XVII).
  - *Els forns d'obra de Can Moragues-Can Vilar*, dels segles XIX-XX. Són les restes de dos forns preindustrials que havien servit per a la fabricació de material de construcció (maons, teules, etc.) i per proveir-ne a les masies properes de can Moragues i can Vilar.

El MHS va participar en la recerca sobre els continguts informatius que havien de tenir aquestes plafons de senyalització.

- El mes de novembre es va atendre una consulta de Toni Cabanyes, estudiant de Ciències de la Comunicació de la UAB (Grau de Periodisme), per un treball de recerca audiovisual sobre l'evolució urbanística de les zones afectades per la riuada de 1962 a Sabadell, entre els anys 1962-2012 (l'abans i el després, fins l'actualitat). Se li va proporcionar, també, el contacte de l'historiador Eduard Masjuan per tal de fer-li una entrevista formal.

- Seguiment d'enderrocs.

Amb data del mes de setembre, el MHS va detectar que s'estava procedint a l'enderroc i desmuntatge de la teulada dels habitatges del carrer de Sant Antoni, 31-33, un conjunt catalogat al PEPPS amb la fitxa 134-D1, amb protecció patrimonial parcial. Aquesta incidència va ser notificada a l'Oficina de Patrimoni de l'Ajuntament i es van prendre les mesures pertinents i es va aturar l'enderroc. La propietat de l'immoble és de la Generalitat de Catalunya. La façana d'aquests habitatges sembla ser que pot conservar uns esgrafiats decoratius del segle XIX, i el conjunt edificat pot datar del segle XVIII.

Fons

1. Objectiu

L'objectiu general d'aquest programa és el treball en el coneixement dels fons dipositats a l'AHS i, per tant, totes les mesures de conservació, restauració, substitució de suport i generació d'instruments de descripció encaminades a fer-los accessibles als usuaris de l'AHS.

2. Actuacions

2.1 Ingrés de documentació

Donacions i adquisicions

- **Fons Privats. Destaquen:**

1. Fons Leandre Roura i Garriga, 1917-1964. Donació d'Antonio Jiménez Aguilera. (10.01.12).
2. Fons Joan Salas i Anton, 1810-1931. Donació de Núria Flos i Travieso (07.03.12).
3. Fons Jaume Avellaneda Camins. Donació del creador (16.03.12).
4. Fons Centre Industrial de Sabadell. Donació de l'entitat (05/12).
5. Fons ABB. Expedients personals, de regulació d'ocupació i convenis. Completa el fons. Documentació procedent de la gestoria Milla de Sabadell (22.06.12).
6. Fons Famílies Ramon i Munt, 1819-1969. Donació d'Antoni Ramon Clusella (05.07.12).
7. Fons de la Societat Cinematogràfica Saló Imperial 1911, 1992-1997. Donació de Tomàs Pladevall Fontanet (06.09.12).
8. Fons Família Font Almirall, 1914-1957. Donació de Teresa Font Pujol (30.11.12).

- **Documents Fotogràfics i Documents Audiovisuals**

Aquest any la secció d'imatge i so de l'AHS ha rebut un total de 45 donacions que inclouen tota la variant de suports documentals propis de la secció (fotografies en paper, negatius, diapositives, postals, discos sonors, CD's, pel·lícules cinema-togràfiques, DVD's, cassettes, etc.).

Estadística total d'ingressos

▪ Arxiu Administratiu

Durant el 2012 han ingressat 132 transferències:

Núm.	Sèrie documental	UI	Metres lineals
1	Registre de manaments de pagament, 1978-1981 (comptes generals del pressupost) i 1957-1981 (pressupost extraordinari)	18 vols	0,20
2	Registre de manaments d'ingrés, 1957-1977 (pressupost extraordinari)	7 vols	0,10
3	Intervenció. Llibres de valors independents i auxiliars del pressupost (VIAP), 1956-1976.	36 vols	0,745
4	Tresoreria. Llibres de caixa dels valors independents i auxiliars del pressupost, 1982-1987.	15 vols	0,20
5	Intervenció. Llibres auxiliars i Subauxiliars (factures, proveïdors...), 1964-1983	20 vols	0,62
6	Intervenció. Llibres d'inventaris i balanços, 195?-1978	22 vols	0,30
7	Llicències. Exp. d'establiments comercials (activitats innoqües), 2001.	11,5 UI	1,15
8	Tresoreria. Llibres diaris de caixa de recaptació, 1947-1971	14 vols	0,48
9	Tresoreria. Comptes de recaptació (cabals), 1954-1976	3 UI	0,30
10	Llicències urbanístiques. Obres menors de xarxes companyies de subministraments, 2001	34 UI	3,40
11	Llicències urbanístiques. Connexions al clavegueram, 2001	4 UI	0,40
12	Tresoreria. Llibres d'actes d'arqueig, 1939-1961	4 vols	0,13
13	Tresoreria. Llibres d'actes d'arqueig diari, 1953-1956	2 vols	0,05
14	Tresoreria. Llibres de c/c de recaptació en període voluntari i executiu, 1955-1978	10 vols	0,25
15	Intervenció. Llibres auxiliars d'efectes a cobrar, 1972-1978	2 vols	0,05
16	Intervenció. Llibres auxiliars d'ingressos, 1946-1979	14 vols	0,125
17	Intervenció. Llibres auxiliars de despeses, 1946-1979	15 vols	0,14
18	Tresoreria. Llibres diaris de caixa de recaptació, 1939-1947	8 vols	0,15
19	Intervenció. Modificacions de crèdit dels pressupostos, 1955-1979	26 vols	0,66

1939-1971		
20	Intervenció. Llibre de c/c per articles del pressupost d'ingressos, 1957-1971	2 vols 0,05
21	Intervenció. Llibre de c/c per articles del pressupost de despeses, 1954-1967	2 vols 0,025
22	Tresoreria. Compte general de Tresoreria, 1989-1992	16 vols 0,14
23	Tresoreria. Llibres diaris de caixa de recaptació, 1960-1969	3 vols 0,08
24	Tresoreria. Llibres de caixa, pressupostos extraordinaris, 1973-1982	2 vols 0,05
25	Tresoreria. Llibres majors de recaptació, arbitris i altres, 1939-1950	3 vols 0,10
26	Tresoreria. Llibres de c/c de recaptació en període voluntari i executiu, 1967-1971	1 vol 0,03
27	Tresoreria. Llibres auxiliars de caixa, 1957-1960	2 vols 0,04
28	Intervenció. Llibres auxiliars de despeses, 1958-1961	1 vol 0,02
29	Urbanisme. Plans parcials (PP), desenvolupats pel Pla General de 1962, 1958-1965	11 UI 1,10
30	Intervenció. Llibres generals de despeses, 1926-1977	40 vols 1,545 ½ UI
31	Llicències urbanístiques. Ús i ocupació, 2001	18 UI 1,80
32	Llicències urbanístiques. Guals, 2001	10 UI 1
33	Intervenció. Llibres generals de rendes i exaccions, 1955-1981	3 vols 0,08 ½ UI
34	Urbanisme. Plans Parcial (PP), desenvolupats pel Pla General de 1962, 1958-1975	25 UI 2,50
35	RRHH. Seguretat Social. Incapacitat Laboral Temporal, 2004-2006	4 UI 0,40
36	RRHH. Seguretat Social. Comunicats mèdics, 2006	3 UI 0,30
37	RRHH. Seguretat Social. Liquidacions MUFACE, 2005-2009	1 UI 0,10
38	SERESA. Llibres de rendes i exaccions, 1991	1 vol
39	SERESA. Llibres generals de despeses, 1991	1 vol
40	SERESA. Llibres diaris d'operacions d'ingressos i despeses, 1992-1998	7 vols
41	SERESA. Llibres majors d'ingressos, 1992-1998	7 vols
42	SERESA. Llibres majors de pagaments, 1992-1998	7 vols

43	SERESA. Llibres d'inventaris i balanços, 1992-1998	7 vols	
44	SERESA. Registres de manaments d'ingrés, 1991-1998	8 vols	
45	SERESA. Registres de manaments de pagament, 1991-1998	8 vols	
46	SERESA. Llibres de caixa, 1991-1993	3 vol	
47	SERESA. Llibres d'actes d'arqueig, 1991-1996	1 vol	
48	Urbanisme, cartografia. Fotografies aèries com a base del parcel·lari aparent i d'altres, 1999	463 FD	
49	Urbanisme, planejament. Plans parcials (PP), desenvolupats pel Pla General de 1962, 1980	29 FD	
50	Urbanisme, planejament. Exp. De modificació i revisió de plans urbanístics comarcals, 1992	523 FD	
51	Obres d'infraestructura i edificis municipals. Obre Pública i Edificis Municipals, 1972	12 FD	
52	Obres d'infraestructura i edificis municipals. Obre Pública i Edificis Municipals, 1981-1982	529 FD	
53	Llicències urbanístiques. Establiments comercials, 2002	11 UI	1,10
54	Llicències urbanístiques. Activitats classificades, 2002	73 UI	7,30
55	Tresoreria. Pressupost ordinari, manaments d'ingrés, 2002-2004	35 UI	3,50
56	Tresoreria. Pressupost ordinari, manaments de pagament, 2002-2004	416 UI	41,60
57	Comptes generals i liquidacions del pressupost, compte general del pressupost, 1941-1982	6 UI	0,60
58	Comptes generals i liquidacions del pressupost, expedients de liquidació del pressupost, 1958-1981	4,5 UI	0,45
59	Pressupostos extraordinaris. Expedient dels pressupostos extraordinaris, 1944-1949	1,5 UI	0,15
60	Pressupostos d'inversions i d'urbanisme, expedients dels pressupostos d'inversions i urbanisme, 1963-1979	0,25 UI	0,02
61	Altres operacions pressupostàries, operacions de crèdit de tresoreria, 1943-1971	1 UI	0,10
62	Comptes generals i liquidacions dels pressupostos, 1952-1960	0,25 UI	0,02
63	Altres operacions pressupostàries, dipòsit de fiances, 1956-1969	0,25 UI	0,02
64	Altres operacions pressupostàries, préstecs i pòlisses de crèdit, 1945-1959	0,25 UI	0,02
65	Altres operacions pressupostàries, modificacions de	7 UI	0,70

crèdit de pressupostos, 1941-1980		
66	Pressupost ordinari, expedients del pressupost ordinari, 1940-1985	18 UI 1,80
67	Tresoreria. AHS. Manaments de pagament, 2000-2004	12 UI 1,20
68	Tresoreria. AHS. Manaments d'ingrés, 1999-2004	1 UI 0,10
69	Tresoreria. MMS. Manaments de pagament, 2000-2004	28 UI 2,80
70	Tresoreria. MMS. Manaments d'ingrés, 2000-2004	4 UI 0,40
71	Tresoreria. SERESA. Manaments de pagament, 2000-2004	18 UI 1,80
72	Tresoreria. SERESA. Manaments d'ingrés, 2001-2004	1 UI 0,10
73	Tresoreria. IAS. Manaments de pagament, 1999-2004	4 UI 0,40
74	Tresoreria. IAS. Manaments d'ingrés, 1998-2004	3 UI 0,30
75	Tresoreria. Factures de baixa de recaptació (càrrecs i dates), 2001	5 UI 0,50
76	Tresoreria. Llibres diaris de caixa de recaptació, 2002-2007	16 UI 1,60
77	Secretaria General. Llibres de Decrets d'Alcaldia, 2010	33 UI 3,30
78	Polícia Municipal. Règim intern. Ordres i circulars, 1966-1970	1 vol 0,02
79	Polícia Municipal. Règim intern. Registre d'ordres i circulars, 1981-1986	3 vols 0,08
80	Polícia Municipal. Gestió de la informació i registre. Informes del servei, 1990-1991	1 vol 0,02
81	Polícia Municipal. Gestió de la informació i registre. Llibre de registre d'entrada, 1970-1990	2 vols 0,08
82	Polícia Municipal. Gestió de la informació i registre. Llibre de registre de sortida, 1989-1990	1 vol 0,07
83	Polícia Municipal. Gestió de la informació i registre. Registre de correspondència, 1987-1992	1 vol 0,02
84	Polícia Municipal. Denúncies. Registre de denúncies, 1990-1992	1 vol 0,02
85	Polícia Municipal. Denúncies. Registre de vehicles robats, 1963-1993	8 vols 0,16
86	Polícia Municipal. Detencions. Registre de detinguts, 1968-1992	2 vols 0,05
87	Polícia Municipal. Actuacions policials. Registre d'Atestats, 1986-1991	6 vols 0,15
88	Polícia Municipal. Control del trànsit. Registre de multes, 1969-1986	2 vols 0,075

89	Polícia Municipal. Control del trànsit. Registre d'infraccions de trànsit, 1986-1991	2 vols	0,075
90	Polícia Municipal. Vehicles. Registre de paranys i trasllat de vehicles, 1989-1995	1 vol	0,02
91	Polícia Municipal. Vehicles. Registre de cobrament de taxes de la grua, 1985-1992	6 vols	0,12
92	Polícia Municipal. Vehicles. Registre de vehicles dipòsit municipal, 1976-1993	5 vols	0,15
93	Polícia Municipal. Informació de la via pública. Registre d'informes de via pública, 1985-1991	2 vols	0,05
94	Polícia Municipal. Informació de la via pública. Registre d'objectes perduts, 1955-1995	2 vols	0,05
95	Polícia Municipal. Ocupació de la via pública. Registre d'expedients de sanció per ocupació de la via pública, 1987-1989	1 vol	0,02
96	Polícia Municipal. Col·laboració amb altres administracions. Registre de citacions judicials, 1991	1 vol	0,02
97	Polícia Municipal. Col·laboració amb altres administracions. Registre d'informes contingents de la policia municipal, 1986-1990	1 vol	0,025
98	Contractació administrativa. Contractació consultoria, assistència tècnica o serveis, 1994-1995	1 UI	0,10
99	SERESA. Manaments d'ingrés, 2005	0,25 UI	0,025
100	Museu Municipal de Sabadell, Manaments d'ingrés, 2005	0,25 UI	0,025
101	Arxiu Històric de Sabadell, Manaments d'ingrés, 2005	0,25 UI	0,025
102	Organisme Autònom Local de Museus i Arxiu (OALMA), Manaments d'ingrés, 2005	0,25 UI	0,025
103	Organisme Autònom Local de Museus i Arxiu (OALMA), Manaments de pagament, 2005	4 UI	0,40
104	SERESA. Manaments de pagament, 2005	2 UI	0,20
105	Informàtica Ajuntament de Sabadell. Manaments de pagament, 2005	1 UI	0,10
106	Museu Municipal de Sabadell, Manaments de pagament, 2005	1 UI	0,10
107	Arxiu Històric de Sabadell, Manaments de pagament, 2005	1 UI	0,10
108	Comissió de Govern. Expedients de convocatòria de sessions de la Comissió de Govern, 2003-2004	9 UI	0,90
109	Junta de Govern Local. Expedients de convocatòria de	11 UI	1,10

la Junta de Govern Local, 2004-2005		
110	Ple de l'Ajuntament. Expedients de les sessions del Ple, 7 UI 2002-2003	0,70
111	Policia Municipal. Actuacions policials. Informes de 2 UI novetats, 1977-1990	0,20
112	Policia Municipal. Actuacions policials. Expedients 3 UI d'atestats, 1966-1976	0,30
113	Policia Municipal. Informes de via pública, 1973	0,30 UI 0,03
114	Policia Municipal. Direcció i règim intern. Llibres d'actes de la Junta de Comandament, 1983-1984	0,30 UI 0,03
115	Policia Municipal. Gestió de la informació i registre. 0,10 UI Correspondència, 2006	0,01
116	Urbanisme, planejament. Plànols vegetals de gran 139 format del PERI Centre, PP-38. Figura desenvolupada plànols pel Pla General de 1962	
117	Urbanisme, llicències urbanístiques. Obres menors (de 45 UI conservació permanent), 2001	4,50
118	Urbanisme, llicències urbanístiques. Obres menors (de 17 UI conservació temporal), 2001	1,70
119	Urbanisme, gestió urbanística. Expedients 24 UI d'expropiació forçosa, 1955-1990	2,40
120	Urbanisme, gestió urbanística. Expedients 8 d'expropiació forçosa, 1955-1990	8 fotografies
121	Urbanisme, planejament. Plans històrics, 1865-1928	9 FD
122	Urbanisme, planejament. Plans Parcial i Especials 27 plànols desenvolupats pel Pla General de 1962. Estudi de mobilitat relacionat amb el PERI Centre (PP-38)	
123	Urbanisme, planejament. Contractació de consultoria, 6 UI assistència tècnica o serveis, 1986, 2001.	0,60
124	Urbanisme, planejament. Contractació de menor 8 UI (obres, subministrament...), 2001	0,80
125	Padró municipal d'habitants. Padró d'habitants, 1996- 2006	229 UI 22,90
126	Urbanisme, planejament. Contractació de consultoria, 4 UI assistència tècnica o serveis, 1996-2000	0,40
127	RRHH, Règim laboral i disciplinari. Accidents laborals 1 UI (amb baixa), 1984-2012	0,01
128	RRHH, Règim laboral i disciplinari. Justificants d'altres i 1 UI baixes per incapacitat laboral temporal, 1984-2012	0,01
129	RRHH, Prevenció i seguretat laboral. Revisions 18 UI	1,80

mèdiques, 1984-2012	
130 Agència Tributària. Expedients de multes, 2006-2007	
131 Llicències urbanístiques. Obres menors immediates, 05 UI 2002	0,50
132 Llicències urbanístiques. Obres menors exemptes de 12 UI Llicències	1,20

- Transferències internes: 70
- Transferències ordinàries: 62

TOTALS

UI: 1238,20	Vols: 387	Fotos: 8	FD: 1565	Plànols: 166
131,155 m.				

- Fitxers digitals en format JPEG
- Les fotografies d' Urbanisme i de Planejament no estan comptabilitzades als metres lineals.

▪ **Arxiu de Protocols del Districte Notarial de Sabadell**

L'any 2012 no hi ha hagut cap transferència.

▪ **Fons Documentals Privats**

Leandre Roura Garriga	0,1 ml.
Joan Salas Anton	0,5 ml.
Jaume Avellaneda Camins	0,8 ml. aprox.
Centre Industrial de Sabadell	1,0 ml.
ABB	5,0 ml. aprox
Família Ramon Munt	0,1 ml.
Societat Cinematogràfica Saló Imperial 1911	0,3 ml. aprox
Família Font Almirall	0,2 ml

Total   8,0 ml. aprox

▪ **Fons d'imatge i So**

Durant tot l'any s'han anat produint fins a un total de 45 donacions a la Secció d'Imatge i So. Pel que fa a fotografia han entrat 661 positius entre originals i cessions per còpia. A més d'aquests, ha ingressat una donació de 10.499 (aproximadament) negatius del fotògraf local Pere Monistrol Masafred. No estan comptabilitzades les entrades que encara estan pendents de processar, però entre elles destaquem un àlbum de fotografies d'obra pictòrica de Camil Fàbregas (una raresa), una col·lecció de fotos dels aparadors de les "Pañerías Reunidas" (Marcet), un reportatge de l'interior de la presó de Sabadell poc abans

del seu enderroc, donat per Xavier Sauquet i una col·lecció de fotos realitzades per Jaume Avellaneda Camins de temàtica familiar, social i reivindicacions ciutadanes en època de la dictadura.

Pel que fa a documents audiovisuals han ingressat 111 cintes cassette, 16 CD's, i 3 pel·lícules cinematogràfiques.

- **Biblioteca**

155 volums per a la biblioteca local.

Pel que fa a donacions destacades dins d'aquesta secció ens hem de referir a una col·lecció d'obres de teatre recollides per la S.C.R. El Ciervo, pendent de valorar i processar, alguns exemplars per a la col·lecció local de Magdalena Clerch i un conjunt de llibres de temàtica tèxtil efectuada per Vicenç Mayor.

- **Hemeroteca:**

Hemeroteca local	48 títols (4 de nous)
Hemeroteca referència	12 títols

Ingressen també fons de revistes del periodista sabadellenc Jaume Avellaneda, que s'incorporen a les hemeroteques privades.

Respecte els ingressos de publicacions locals i de referència cal destacar que cada cop són més nombroses les entitats i associacions que deixen de publicar en paper i passen a fer-ho electrònicament. Aquestes publicacions també es processen al CCUC.

2.5 Tractament dels fons de l'AHS

- **Arxiu Central (1979-2012)**

L'Arxiu Administratiu és l'arxiu que custodia aquells expedients, generats i gestionats per l'Ajuntament de Sabadell en les seves funcions i activitats, que han estat tancats i han finalitzat la seva vigència administrativa. Però com que els seus valors jurídics i fiscals poden estar encara vigents, aquesta documentació passa a tenir un cicle de vida semiactiu, per tant han d'estar accessibles per a la seva consulta o préstec, si és el cas.

L'Arxiu Administratiu s'encarrega, doncs, de gestionar aquesta documentació en els dipòsits pertinents i programar la seva disposició passat el termini marcat per la llei: parlem de transferir a l'AHS o d'eliminar seguint la política correcta de les Taules d'Avaluació Documental (TAD) de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD)

La transferència és el traspàs i el canvi de responsabilitats en la custòdia d'un arxiu a un altre d'un nombre determinat d'expedients en consonància amb el seu valor documental i els terminis de conservació d'aquests en funció de les seves

fases documentals. Les transferències sempre es fan per sèries documentals (anys complets) i el juntament amb el traspàs dels documents també s'estableix un nou canvi de responsabilitat de la custòdia de la documentació i la seva informació.

El procediment de transferència és el següent:

1. Identificar la sèrie documental a transferir
2. Preparar la documentació que es vol transferir
3. Posar-se en contacte amb l'Arxiu
4. Demanar al servei de brigades que traslladi les capses amb tota la documentació.
5. Un cop els tècnics de l'arxiu repassin tota la transferència i tot estigui correcte, s'enviarà el full de transferència al servei
6. És obligatori transferir la base de dades on estiguin registrats els expedients que són transferits.

L'eliminació de la documentació original no es pot fer sense l'aprovació de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD). Un expedient ha de contenir tots els documents que formen part d'un procediment administratiu. Les còpies i fotocòpies es poden eliminar immediatament si tenim el seu original localitzat.

A l'Ajuntament de Sabadell l'òrgan encarregat de l'eliminació de la documentació és l'Arxiu Històric de Sabadell.

El procediment d'eliminació és el següent: transferir la documentació eliminable a l'AHS que farà el procediment correcte i enviarà un certificat de destrucció al Servei, un cop finalitzat el procés.

El servei de préstec permet a un servei de l'Ajuntament consultar un expedient a partir de registrar les dades bàsiques de la persona responsable del servei, el tècnic que faci la consulta i la documentació consultada. El préstec és de 2 mesos, passat aquest temps s'ha de retornar l'expedient o demanar una pròrroga a l'arxiu donant el número de préstec pertinent.

A més des de l'Arxiu Administratiu també s'implanta el Sistema de Gestió Documental a diferents departaments de l'Ajuntament de Sabadell. La Gestió Documental és el conjunt de procediments, tècniques i instruments, d'ús per a tota una organització, per controlar, organitzar i descriure la documentació produïda per l'Administració com a resultat de les seves activitats des del moment en què la documentació és creada o rebuda fins al moment en què passa a conservar-se, si s'escau, a l'Arxiu Històric de Sabadell.

Col·laboracions amb les unitats generadores

S'ha col·laborat amb diverses unitats:

Agència Tributària de Sabadell (ATSA):
Gestió documental i gestió del dipòsit per eliminar la documentació que ha prescrit i segons la TAD es pot destruir.

Serveis de Drets Civils i Ciutadania:
Implantació del Sistema de gestió documental.

Assessoria Jurídica:
Assessorament per a la neteja i tria documental dels expedients contenciosos administratius.

Secretaria General:
Recuperació, control, validació, digitalització i ordenació dels Decrets 2008.

Servei de Recursos Humans:
Control de transferències.

S'han elevat a la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria de Documentació 5 expedients d'eliminació de documentació municipal.

Expedient de Tria	Capses eliminades	Total	Metres
02/2012	542	542	54,20
03/2012	236	236	23,60
04/2012	145	145	14,50
05/2012	532	532	87,78
TOTAL	1455 UI	1455 UI	180,08 m.

Exp. de Tria	Sèrie documental	Elevat a la CNAATD	UI	Metres lineals
	Pressupost ordinari. Manaments de pagament, 2002-2004	√	416	41,60
	Pressupost ordinari. Manaments d'ingrés, 2000-2004	√	35	3,50
	Museus. Manaments de pagament, 2000-2004	√	28	2,80
	Museus. Manaments d'ingrés, 2000-2004	√	04	0,40
	Arxiu. Manaments de pagament, 2002-2004	√	12	1,20
02/2012	Arxiu. Manaments d'ingrés, 1999-2004	√	01	0,10
	SERESA. Manaments de pagament, 2000-2004	√	18	1,80
	SERESA. Manaments d'ingrés, 2001-2004	√	01	0,10
	IAS. Manaments de pagament, 1999-2004	√	08	0,80
	IAS. Manaments d'ingrés, 1998-2004	√	03	0,30
	Diaris de caixa de recaptació, 2002-2007	√	16	1,60

	Obres menors (conservació temporal), 1974-1978	√	22	2,20
	Menors de xarxes, 2001	√	34	3,40
	RRHH – Seguretat social: Justificants de baixes i altes per incapacitat laboral temporal, 2004-2006	√	04	0,40
	RRHH – Control horari: Targetes d'identificació del personal al Servei de l'Administració, 1986-1992	√	295 targetes	0,27
	Modificació del padró de la taxa d'escombraries, 1971-1978	√	01	0,10
	Expedients de les sessions del Ple, 2002	√	03	0,30
	Expedients de convocatòria de les sessions de la Comissió de Govern, 2003	√	08	0,80
03/2012	Publicacions del Museu, 2008		2600 exemplars	
	RRHH – unitat de Nòmines. Documentació duplicada		24	2,40
	RRHH – unitat de Prevenció Laboral. Documentació duplicada		09	0,90
	RRHH. Documentació duplicada		25	2,50
	RRHH – Seguretat social. Comunicats mèdics, 2006		03	0,30
	RRHH – Seguretat social. Liquidació Muface, 2005-2009		01	0,10
	Arxiu Històric. Documentació duplicada		92	9,20
04/2012	Exp. contenciosos administratius. Documentació duplicada, 1994, 1997-2006		145	14,50
	Exp. sancionadores en matèria de trànsit i circulació de vehicles a motor (multes), 2006-2007	√	285	28,50
05/2012	Notificacions de multes, 2005-2007		205	49,20
	Butlletins de denúncies, 2005-2007		31	7,44
	Actes policials d'alcoholèmies, 2005-2007		11	2,34

TOTALS

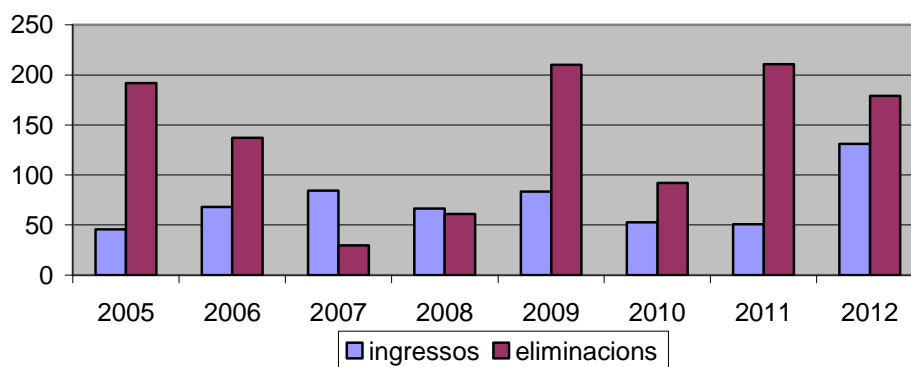
UI: 1445

Targetes: 295

Exemplars: 2600

179,05 m.

Arxiu Administratiu ingressos i eliminacions 2005-2012

Respecte la Descripció han augmentat les bases de dades en els següent registres:

Registres entrats a les bases de dades 2012

Base de Dades	Núm. Registres
- Llicències urbanístiques, 1940-2000 (catàleg)	1.797
- Llicències urbanístiques, 1940-2000 (catàleg eliminació)	2.191
- Arxiu Administratiu Total (inventaris)	1.504
- Arxiu Eliminació (inventaris)	816
TOTAL de registres nous:	6.308

Registres totals de les bases de dades 2012

Base de Dades	Núm. Registres
- Llicències urbanístiques, 1940-2000 (catàleg)	66.977
- Llicències urbanístiques, 1940-2000 (catàleg eliminació)	47.104
- Arxiu Administratiu Total (inventaris)	12.301
- Arxiu Administratiu Total (catàleg)	9.012
- Arxiu Eliminació (inventaris)	9.170
- Arxiu Eliminació (catàleg)	1.794
TOTAL	146.358

Fons Municipal Històric

Correspondència militar, 1873-1936	1,7 ml
Registres de passaports i passis de radi, 1839-1849	0,2 ml
Passaports, 1830-1854	1,1 ml
Passis de radi, 1836-1854	0,1 ml

Fons judicials

Jutjat d'Instrucció núm. 1. Expts. civils, 1953-1979	0,4 ml
Registre Civil. Certificats de defunció, 1888-1890	0,3 ml

Fons d'Associacions

Centre Industrial de Sabadell, 1874-1986	0,6 ml
--	--------

Fons personals

Leandre Roura Garriga, 1917-1964	0,1 ml.
Laureà Tamburini Gibernau, 1914-1943	0,1 ml.

Fons familiars

Família Ramon Munt, 1814-1968	0,1 ml.
Família Valls Baqué, 1867-1981	0,6 ml.

Fons d'empresa, comercials i professionals

Francesc Renom i Romeu. Neteja, classificació i ordenació.	1,2 ml.
--	---------

Col·lecció de documentació solta i manuscrits

Catalogació de 49 unitats arxivístiques, 1829-1998 0,6 ml

- **Secció d'Imatge i So**

Del 23 d'abril al 26 de juliol (tres mesos), Patrícia Álvarez Martínez, ha estat destinada per la Diputació de Barcelona dins el programa de suport a la Xarxa d'Arxius Municipals com a tècnic d'arxius per tal de treballar en diverses tasques en curs de la secció. Destaquem la intervenció en la continuació del programa de documentació de l'extens fons Joan Balmes i Benedicto i en l'inici dels treballs de neteja i instal·lació del fons de negatius en vidre de Joan Vilatobà Fígols. En el fons Balmes s'han incorporat 11.884 imatges a la base de dades, assolint la xifra de 59.590 imatges controlades dins un fons de quasi 90.000. Pel que fa al fons Vilatobà, les plaques netes, instal·lades, digitalitzades i controlades a la base de dades han estat 325 unitats.

Pel que fa a la base de dades amb imatges digitals incorporades tenim 69.413 ítems processats dels quals 32.593 són consultables per pantalla a la Sala de consulta de l'AHS

A banda de les tasques pròpies de la secció, es dona suport d'atenció al públic a la sala de consulta, suport específic a les consultes d'imatge i so, s'atenen i resolen les comandes resultants i es gestionen i realitzen totes les reproduccions documentals sorgides de l'atenció al públic en general.

Enguany, els tècnics de la Secció d'Imatge i So han iniciat un projecte denominat "memòria oral de la fotografia a Sabadell" consistent a enregistrar en vídeo entrevistes a persones vinculades al món de la fotografia local. Els entrevistats han estat: Eulàlia Renom, Martí Balmes Nonell, Jaume Avellaneda Camins, Joan Monistrol Pons i Luís Camerón.

- **Biblioteca**

S'han catalogat en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC) un total de 1155 exemplars. Aquest total correspon a:

- les adquisicions per a la col·lecció local de l'any 2012
- una part dels exemplars de reserva de l'AHS pendents de catalogar
- un centenar d'exemplars de la col·lecció del fons personal de Ricard Simó i Bach
- 116 exemplars de la biblioteca de Pere Roca Garriga, donats per la seva vídua
- Biblioteca de La Benèfica del Vallès
- 11 obres inèdites de Leandre Roura recuperades per l'AHS a Osca

De les 1155 obres catalogades al CCUC l'any 2012, 109 exemplars han resultat ser noves altes en l'esmentat catàleg, és a dir, es tracta d'obres que, en el conjunt de les biblioteques catalanes que integren els seus fons en el CCUC, només es poden trobar a l'AHS.

S'assumeix, juntament amb Gisela Figueras, l'elaboració d'una bibliografia exhaustiva sobre l'obra de l'historiador i metge sabadellenc Antoni Bosch i Cardellach, que ha de completar un estudi profund sobre la seva figura, previst de publicar l'any 2013. En aquest mateix sentit, l'any 2012 des de la secció de Biblioteca es col·labora amb el número 33 de la revista Arraona dedicat a Antoni Bosch i Cardellach pel que fa a la bibliografia que hi apareix.

Pel que fa a la tria i selecció de materials hem de destacar la donació que s'ha fet per part de l'AHS a la Biblioteca de Catalunya d'unes setanta caixes de llibres de les col·leccions de Ricard Simó i Pere Roca.

Des de la secció es continua fent el suport en l'atenció al públic de la sala de consulta de l'AHS.

- **Hemeroteca**

Des del mes de gener, i amb dedicació exclusiva durant els mesos de setembre a desembre, la secció d'Hemeroteca dedica tots els seus esforços a l'edició de la revista Arraona, de la que se'n presenta públicament el nou número el mes de desembre.

Es col·labora amb la Fundació Bosch i Cardellach per a la creació d'una base de dades sobre l'obra completa de l'historiador i metge sabadellenc Antoni Bosch i Cardellach, la qual a més a més, es completa i actualitza amb la inclusió de noves referències localitzades. En la mateixa línia, s'elabora una bibliografia de l'obra de l'autor per a ser publicada com annex al dossier temàtic de la revista Arraona número 33 i juntament amb la secció de biblioteca es treballa amb la FBC en les actes del Congrés Internacional "Construcció i projecció de la memòria personal a l'Europa moderna".

La secció comparteix aquesta tasca amb la catalogació de la col·lecció hemeroteca corrent i retrospectiva local al CCUC, dels que s'entren 225 registres al catàleg. També s'unifiquen els catàlegs de l'hemeroteca en la seva versió impresa, a fi de facilitar la cerca i fer-la més exhaustiva.

Es crea una exposició virtual dedicada a la figura del poeta sabadellenc Joan Oliver, en motiu del 25è aniversari de la seva mort i es treballa en la creació i manteniment del web 2.0 a través de la xarxa Facebook. Juntament amb Olga Tàpias també es redacta un article sobre aquesta incorporació a les xarxes socials per a la revista Arraona.

S'incorpora el nou número de la revista al portal RACO.

Respecte la digitalització que va ser possible durant el 2011, la secció arriba a un acord amb la Biblioteca de Catalunya per tal d'integrar finalment la Revista de Sabadell al portal ARCA. Així mateix es comencen les tasques per tal de posar el Diari de Sabadell dels anys 1942 a 1977 també al portal ARCA, i facilitar la consulta a l'usuari final, ja que aquesta és una de les publicacions més

consultades de l'AHS. La feina queda interrompuda temporalment a l'espera d'una partida econòmica per a finalitzar aquest projecte.

A part d'aquestes tasques es continua amb les pròpies de la secció com el manteniment de l'hemeroteca corrent, la catalogació de l'hemeroteca històrica, suport d'atenció al públic de la sala de consulta i manteniment de la pàgina web.

L'Hemeroteca dóna suport a l'atenció a sala i ha treballat en la difusió i la comunicació d'actes i notícies de la institució.

Difusió

1. Objectius

Els objectius generals d'aquest programa són l'atenció presencial dels usuaris a la sala de consulta de l'AHS, l'atenció escrita i la generació de productes editorials per a la difusió dels fons o de les activitats de l'AHS, inclosa la web de l'AHS

2. Actuacions

2.1 Servei al públic

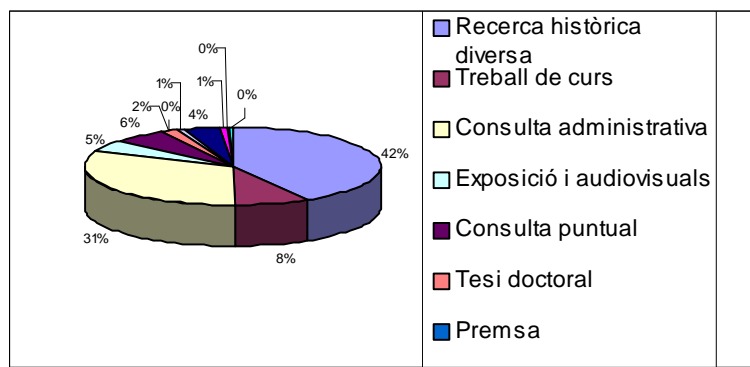
Nombre d'usuaris i consultes per tipus d'usuari

	Usuaris	Consultes
Investigador	645	1551
Ciudadà –no investigador-	802	1990
Personal de l'Ajuntament	218	656
Estudiant	46	88
Estudiant universitari	155	437
Administratius de la gestió privada	296	486
Documentalista i periodista	100	325
Altres administracions públiques	8	22
	2270	5555

Nombre d'usuaris i consultes per objecte de recerca

	Usuaris	Consultes
Recerca històrica diversa	945	2796
Treball de curs	185	492
Consulta administrativa	713	1349
Exposició i audiovisuals	118	364
Consulta puntual	129	121
Tesi doctoral	42	147
Premsa	2	2
Treball de postgrau	14	62
Publicacions	93	163
Publicació per internet	17	32
Pràctiques universitàries	7	9
Docència/Conferència	5	18
	2270	5555

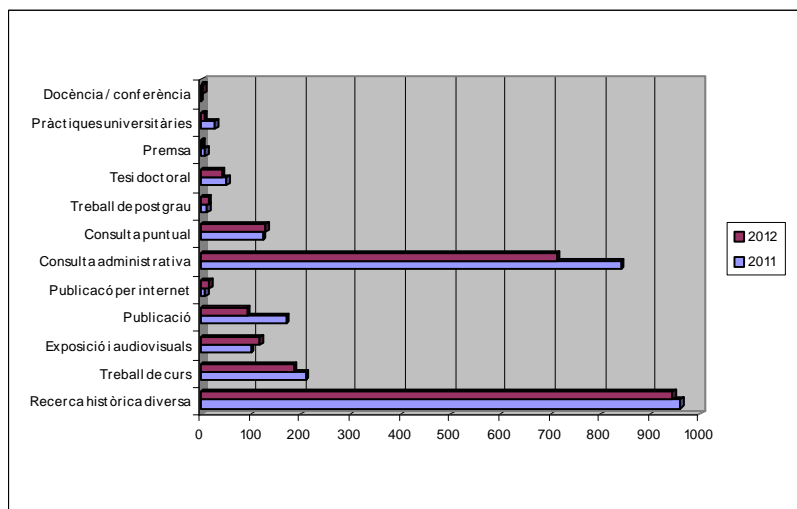
Distribució percentual dels usuaris segons l'objecte de recerca

Evolució dels usuaris per objecte de recerca, 2011-2012

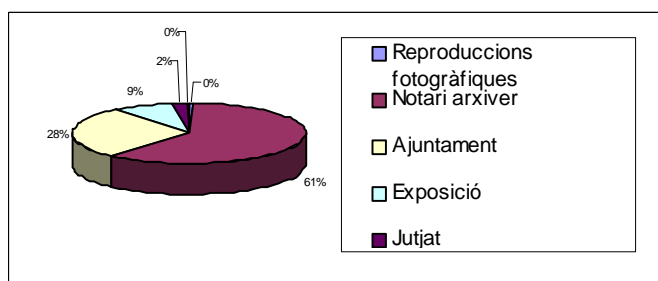
	2011	2012
Recerca històrica diversa	960	945
Treball de curs	209	185
Exposició i audiovisuals	100	118
Publicació	171	93
Publicació per internet	8	17
Consulta administrativa	842	713
Consulta puntual	123	129
Treball de postgrau	12	14
Tesi doctoral	52	42
Premsa	9	2
Pràctiques universitàries	29	7
Docència / conferència	-	5
	2.515	2.270

Nombre de préstecs per tipus de sortida

Reproduccions fotogràfiques	5
Notari arxiver	652
Ajuntament	297
Exposició	93
Jutjat	20
Préstec interbibliotecari	3
Total	1.070

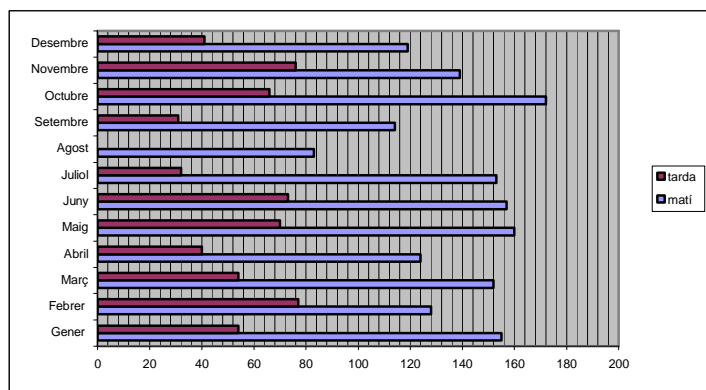

Tipus i nombre de documents utilitzats en el préstec

Capsa	1
Carpeta	2
Cartell	5
Documents sòlts	74
Expedients	300
Plànols	3
Publicació periòdica	7
Volum	678
Total	1.070

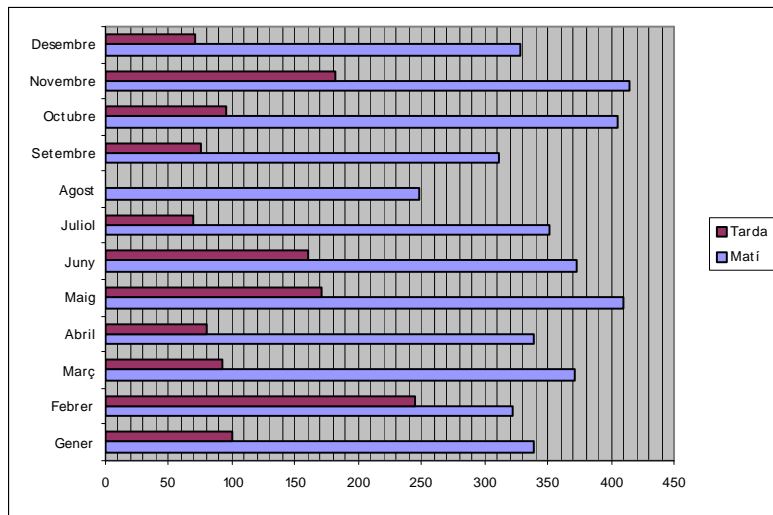
Distribució d'usuaris per mesos i torns

	Matí	Tarda	Total
Gener	155	54	209
Febrer	128	77	205
Març	152	54	206
Abril	124	40	164
Maig	160	70	230
Juny	157	73	230
Juliol	153	32	185
Agost	83	0	83
Setembre	114	31	145
Octubre	172	66	238
Novembre	139	76	215
Desembre	119	41	160
Total	1.656	614	2.270

Distribució de consultes per mesos i torns

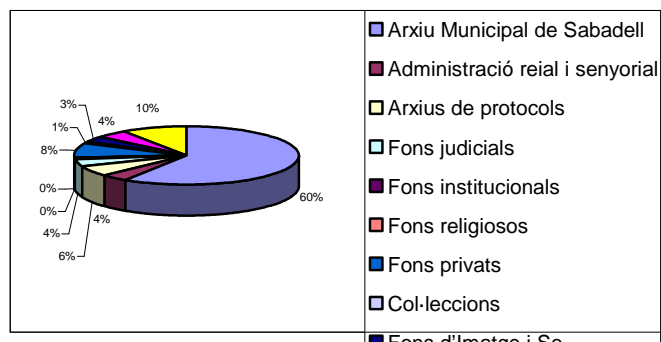
	Matí	Tarda	Total
Gener	339	100	439
Febrer	322	245	567
Març	372	93	465
Abril	339	80	419
Maig	410	171	581
Juny	373	160	533
Juliol	351	69	420
Agost	248	0	248
Setembre	311	75	386
Octubre	405	96	501
Novembre	414	182	596
Desembre	329	71	400
Total:	4.213	1.342	5.555

Consultes per fons d'arxiu

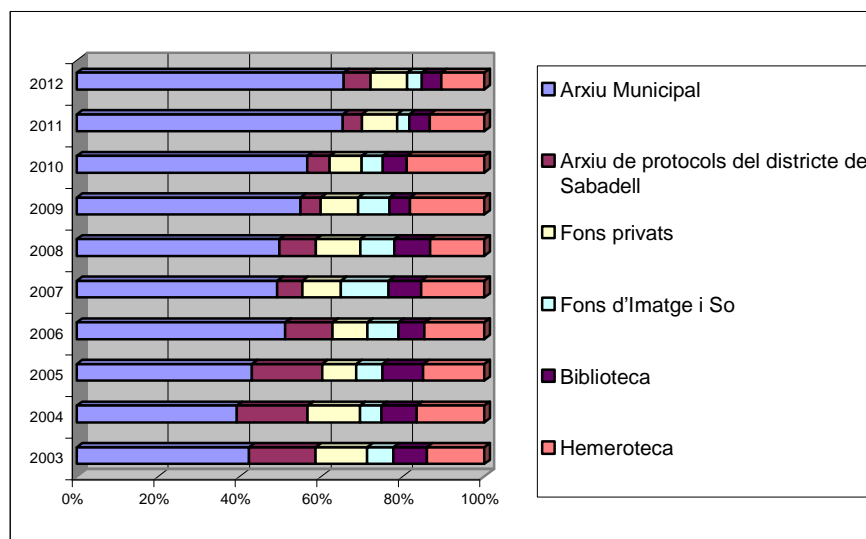
Arxiu Municipal de Sabadell	3.293
Administració reial i senyorial	210
Arxius de protocols	331
Fons judicials	231
Fons institucionals	20
Fons religiosos	20
Fons privats	452
Col·leccions	46
Fons d'imatge i So	185
Biblioteca	236
Hemeroteca	531
Total	5.555

Distribució percentual de les consultes per fons d'arxiu

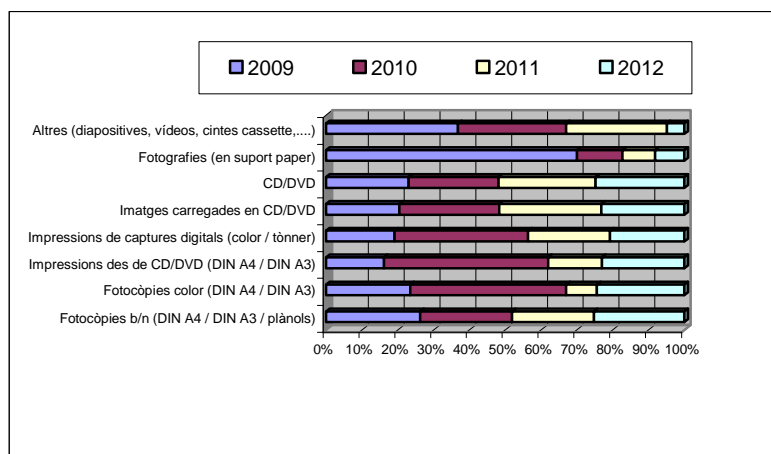
Evolució decennal. Fons més consultats

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Arxiu Municipal	2.080	1.970	2.181	2.707	2.388	2.693	2.794	2.717	3.695	3.293
Arxiu de protocols del districte de Sabadell	804	873	873	612	298	490	255	264	264	331
Fons privats	618	643	422	454	461	589	468	375	489	452
Fons d'imatge i So	319	264	327	403	568	453	391	249	172	185
Biblioteca	404	433	509	338	387	476	257	284	284	236
Hemeroteca	692	832	758	775	751	720	927	912	756	531
Total	4.917	5.015	5.070	5.289	4.853	5.421	5.092	4.801	5.660	5.028

Reproducció documental generada pel servei d'atenció al públic

	2009	2010	2011	2012
Fotocòpies b/n (DIN A4 / DIN A3 / plànols)	8.326	8.047	7.214	7.963
Fotocòpies color (DIN A4 / DIN A3)	63	116	23	65
Impressions des de CD/DVD (DIN A4 / DIN A3)	490	1.393	453	696
Impressions de captures digitals (color / tònner)	721	1.402	861	778
Imatges carregades en CD/DVD	1.588	2.155	2.215	1.791
CD/DVD	76	82	89	81
Fotografies (en suport paper)	276	50	36	32
Altres (diapositives, vídeos, cintes cassette,...)	38	31	29	5

Evolució de les sol·licituds de reproducció de la secció d'Imatge i So:

ANY	Positiu	Imatge digital	Diapos	Negatiu	Reutilització	Imatge mòbil	Impressió digital	TOTAL
2003	268	0	83	7	0	0	0	358
2004	505	0	42	12	0	0	0	559
2005	503	99	26	0	14	0	0	642
2006	493	217	0	0	2	0	0	712
2007	649	282	0	0	14	0	0	945
2008	569	838	0	0	9	0	0	1416
2009	275	1546	0	0	25	37	13	1846
2010	45	1737	0	0	14	8	174	1978
2011	36	1671	0	0	27	8	96	1838
2012	31	1622	0	0	3	12	150	1818
TOTAL	3514	6390	151	19	105	65	433	10516

3.2.2. Difusió i explotació del fons

ABAD SENTÍS, Josep

“Aproximació al bandolerisme català del barroc”. Xerrada organitzada pel MHS.

ACHE VICENTE, Josep

El teatre a Sabadell. Conferència a l’Aula d’Extensió Universitària de Sabadell per a la Gent Gran.

ALBERTI BARBARÀ, Pilar

Història de la parròquia del Sagrat Cor (ca n’oriac). Investigació particular.

ALONSO GUTIÉRREZ, Carla

Transcripció de documents. Pràctiques universitàries. UAB.

ALVAREZ GONZALEZ, Conxita

Transcripció de documents. Pràctiques universitàries. UAB.

BENAU BERENQUER, Josep Maria

Bosch i Cardellach. Publicació a la revista Arraona, 33 i altres.

BEORLEGUI TOUS, Albert

Anècdotes sabadellenques. Programa radiofònic. Ràdio Sabadell.

BONILLA SELLARÈS, Sergi

Cultura popular: gegants i flabiolaires. Any del Patrimoni de Castellbisbal.

CALLARISA MAS, Joan

“El problema educatiu a Sabadell durant els anys 50 i 60 del segle XX. Comparativa entre els barris de Ca n’Oriac i Campoamor”. Treball de final de màster dirigit per Martí Marín. UAB.

CALVET PUIG, Jordi

Josep Maria Marcet Coll. Conferència a l’Aula d’Extensió Universitària de Sabadell per a la Gent Gran i possible publicació.

CANYAMERES RAMONEDA, Esteve

Genealogia dels Gorina. Publicació.

CARMONA MARÍN, Maria Carme

Sabadell antic: treballs de documentació de les excavacions d’urgència realitzades als carrers de Sabadell.

CARMONA MARÍN, Maria Carme; JUNYENT CARRERAS, Eugeni

Evolució urbanística de l’Eixample i Covadonga. Premi Caixa de Sabadell.

CASAS ROCA, Jordi; MIQUEL SERRA, Domènec

Ordinacions i bans del Batlle de Sant Cugat. Grup d’Estudi Locals de Sant Cugat.

COMADRAN ORPÍ, Marc

Noucentisme a Sabadell. Tesi doctoral dirigida per Jaume Aulet. UAB.

DEU BAIGUAL, Esteve

Recuperació de la Memòria Històrica Sabadellenca.

DOLIDIER, Arnaud

Moviment obrer durant la transició. Tesi doctoral codirigida per la Dra. Sussana Tavera i el Dr. François Godicheau. Universitat de Barcelona / Universitat de Bordeus-3.

DOMÈNECH GIRVENT, Ma. CARME

Genealogia familiar. Investigació particular.

ERILL PINYOT, Gustau

Toponímia del Moianès. Possible publicació.

ESTADELLA SERRAT, Marcel

Història dels autobusos de Sabadell. Investigació per a ARCA (Associació per a la recuperació i conservació d'autobusos).

FALCO BORRELL, Francesc Xavier

Genealogia familiar. Recerca particular.

FERNANDEZ LÓPEZ, Lluís (UES)

Cent anys d'excursionisme a Sabadell

FERRAN SOL, Joan Antoni

Història de Matadepera a través dels capbreus. Investigació particular.

FONTDEVILA CHAVARRIA, Francesc.

Història del Club Natació Sabadell. Recerca per la pròpia entitat.

FUENTES MAJÀ, Maria Pilar.

Espectacles de Sabadell. Elaboració de material didàctic divers (pòster, audiovisual,...). Institut Agustí Serra.

GARCIA LÓPEZ, Xavier

Correspondència Joan Oliver – Joaquim Molas. Futura publicació.

GIMENO MAYOL, David

El Frontó de Sabadell i el seu propietari, Miquel Gimeno. Investigació particular.

GRAUS FERRER, Andrea

Espiritisme. Tesi doctoral dirigida per la Dra. Annette Mülberger. UAB.

GUARCH CASTRO, Josep Maria

Història del C.E. Mercantil. Pàgina web.

GUARCH SÀNCHEZ, Lúdia

40è aniversari Òmnium Cultural a Sabadell. Exposició al Casal Pere Quart.

JUAN PAUMIOLA, Albert.

Genealogia familiar. Investigació particular.

JULIEN GASPARD, Anna

Genealogia familiar. Investigació particular.

LLONCH CASANOVAS, Montserrat

Treballs de documentació per l'exposició "Publicitat i marca". MHS.

MANYOSA RIBATALLADA, Tomàs

Treballs de documentació de danses tradicionals catalanes: el ball dels traginers (Sant Antoni) i el ball de Sant Vicenç (Creu Alta).

MARÍN SELLARÈS, Laia

Evolució constructiva dels projectes d'obres de promoció oficial entre els anys 50 i 60 (provisional). Tesi doctoral dirigida pel Dr. Antoni Paricio. Doctorat en "Tecnologia de l'edificació" a la Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya.

MARINEL-LO BONNEFOY, Juan Cristóbal

Sindicalisme i violència a Catalunya (1907-1919). Tesi doctoral dirigida per Pere Gabriel. UAB.

MARTÍN PÉREZ, Domingo

El santuari de la Salut. Projecte final de carrera d'Arquitectura tècnica.

MASIAS NABAU, Josep

Productor audiovisual

Documental sobre el pintor Alfons Borrell

MASJUAN BRACONS, Eduard.

Les riuades de 1962. Conferència inaugural de l'exposició "Destrucció, mort, reacció. La riuadea de 1962 a Sabadell, sota el títol "Abocats a viure a la llera del riu: el problema de l'infrahabitatge a Sabadell". Biblioteca del Nord.

MIR GARCIA, Jordi

Immigracions d'ahir i d'avui. Universitat Pompeu Fabra.

MOGAS LÓPEZ-NIETO, Guillem

Transcripció paleogràfica. Treball de curs. UAB.

MOYA SANTOS-OLMO, Jose Ángel

Sillons antics de la sala de Plens de l'Ajuntament de Sabadell. Treballs de restauració.

POL USTRELL, Marcel·lí

Pessebrisme a Sabadell.. Exposició organitzada en motiu del 85è aniversari del concurs de Pessebres a Sabadell. Associació de Pessebristes. Casal Pere Quart.

RENOM VILARÓ, Pere

Genealogia del "Renom". Programa "Què, qui, com". TV3.

ROIG DEULOFEU, Albert

Recerques diverses a l'entorn del patrimoni arquitectònic i urbanístic sabadellenc: església parroquial de Sant Feliu, passeig de la plaça Major, plaça del Gas,...

ROSSINYOL COLOMER, Bernat

Estudi patrimonial de la casa Francesc Llonch (c. Cervantes, 43).

RUTÉS CABA, Josep
Història de Correus a Sabadell. Investigació particular.

SALES AIGE, Ferran
Riuades de 1962. Publicació.

SALES FAVÀ, Lluís
Les riuades de 1962. Comissariat de l'exposició sobre les riuades del Vallès. MHS.

El biscuter. Treballs de documentació per exposició al Museu d'Història de Barcelona.

SELMA LORENTE, Gonzalo
Buidat de la sèrie "Matrius dels rebuts d'enterraments" del fons Municipal. Elaboració d'una base de dades . Dins el projecte "Enxarxeu-ho" de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldia, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària.

TOMEY CARDONA, Óscar
Transcripció de documentació medieval i moderna. Treball de curs. UAB.

TORRAS CORTINA, Miquel
Recerca de documents per treballar transcripcions paleogràfiques. Elaboració de material docent. UAB.

TORRES ÀLVAREZ, Àlex
Transcripció de documents de la Cort de Sant Cugat. Treball de curs. UAB.

TRES ARNAL, Josep
Actuacions del grup La Trinca a Sabadell i comarca. Dins l'estudi "Transició espanyola i la nova cançó". Dirigit pel Dr. Andreu Mayayo. UB.

VILARÓ PÉREZ, Joan Josep
Transcripció de documentació medieval i moderna. Treball de curs. UAB

VILCHEZ PEREZ, Antonio
Història del barri de Torre Romeu. Possible publicació.

ZARZOSO ORELLANA, Alfons
Bosch i Cardellach, el metge. Publicació revista Arraona, 33.

Participació en exposicions mitjançant préstec de documents originals

- "El primers impressors sabadellencs". Mostra de llibres. Biblioteca del Vapor Badia . Abril (Sant Jordi).
- "Singulars propis: Josep Madaula". Alliance Française de Sabadell. De setembre a desembre.
- "Pedres litogràfiques, 1915-1917". Dins: *Descobriu la joia del Museu*. MHS. Maig.
- "Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil". MHS. Inici: setembre 2012.

- “Col·lectiva d’artistes. Pro-damnificats riuades 1962”. MAS. De setembre a novembre.

Programa pedagògic

- 18 de gener. Institut Puig de la Creu (Castellar del Vallès). 1r Batxillerat. 14 alumnes.
- 25 de gener. Institut Puig de la Creu (Castellar del Vallès). 1r Batxillerat. 15 alumnes.

Publicacions de l’Arxiu

Es publica el número 33 de la revista *Arraona*, la qual es presenta públicament el mes de desembre. La revista es publica en versió digital amb l’opció d’obtenir l’exemplar imprès sota demanda.

PROJECTES TRANSVERSALS

Exposició *Made in Sabadell*

Dates: de l'1 de gener a l'1 de juliol (inaugurada el 31 d'agost del 2011)

Lloc: Sales d'exposicions temporals del MAS i del MHS

Coordinació i producció: Museus Municipals de Sabadell

Col·laboració: Generalitat de Catalunya i Diputació de Barcelona

Aquesta exposició va ser una acció conjunta dels dos museus municipals i va ser inaugurada en el marc de la Festa Major de Sabadell a les seues respectives del Museu d'Art i del Museu d'Història. La mostra fou visitada per més de 15.000 persones. Al seu entorn s'hi organitzaren un conjunt d'activitats complementàries en què participaren més de 480 persones: visites comentades i itineraris d'autor, conferències, activitats dominicals diverses i tallers per a famílies amb nens i nenes i per a les escoles. L'exposició havia de finalitzar el 18 de març però finalment es va prorrogar fins l'1 de juliol.

L'exposició tractà temes concrets a partir d'una reflexió general sobre la nostra personalitat i allò que ens ha fet i donat nom tant en el nostre entorn territorial més immediat com més enllà de les nostres fronteres. Així, a partir d'aquest primer discurs els continguts es dividiren en set grans apartats: *Geografies* (que es presentà al Museu d'Història), *Ciutat fàbrica*, *(Re) innova*, *Fa recerca*, *En formació permanent*, *Planter d'esportistes* i *La cultura és la vida de la gent* (tots aquests àmbits, al Museu d'Art). A la vegada, i com si d'una mirada en calidoscopi es tractés, a l'anàlisi temàtica s'hi afegí una presentació més transversal, que havia de tractar com havia estat definida, expressada o vista la nostra ciutat per part dels artistes (*Sabadell vist pels artistes*), dels escriptors i escriptores (*Sabadell dit i escrit*) i dels fotògrafs i editors de postals (*Sabadell de postal*). L'exposició disposà encara de dos espais didàctics integrats al discurs museogràfic, amb els títols de *Badabadoc* i *Embolica la troca*.

A l'any 2012 a l'entorn d'aquesta mostra es van dur a terme les següents accions de dinamització i divulgació:

- 10 de gener, al Museu d'Art. Visita d'autor a l'àmbit *(Re)Innova*, a càrrec del periodista Lluís Cugota i conferència "Recerca i innovació al Parc Taulí" a càrrec de Lluís Blanch, metge i director de Recerca i Innovació de la Corporació Sanitària i Universitària Parc Taulí.
- 15 de gener, itinerari pel Ripoll: "L'eix Ripoll fàbrica: abans i ara", a càrrec de l'arqueòloga i historiadora Maria del Carme Carmona.
- 5 de febrer, al Museu d'Art. Visita guiada a l'exposició.
- 7 de febrer, al Museu d'Història. Visita tècnica a l'exposició permanent de la prehistòria al territori de Sabadell, a càrrec de Genís Ribé, tècnic del MHS, i conferència "Sabadell en el mapa arqueològic europeu" a càrrec d'Oriol Vicente Campos, arqueòleg de la UAB.
8 d'abril, *Enigmes de Sabadell*. Per a famílies amb infants de 3 a 6 anys.
- 10 d'abril, *Sabadell de postal*, per Daniel Venteo, i *Sabadell vist pels seus artistes*, per Rossend Lozano. Al Museu d'Art de Sabadell

- 2 de maig, *La cultura és la vida de la gent*, a càrrec de Meritxell Casadesús. Al Museu d'Art de Sabadell.
- 2 de maig, *La creació cultural avui*, per Òscar Abril Ascaso, comissaria de la Nau Sud de l'Estruch. Al Museu d'Art de Sabadell.
- 6 de maig. *Els paisatges de Sabadell*, recorregut a càrrec de Rossend Lozano, historiador de l'art. Places limitades. Amb inscripció prèvia. Amb autobús.
- 3 de juny, *El Cisquet de Sabadell*. *Activitat* Per a famílies amb infants de 3 a 6 anys.
- 17 de juny, al Museu d'Art. Visita guiada a l'exposició.

Durant l'any s'ha treballat en l'elaboració del catàleg de l'esmentada exposició, que es va presentar el 6 de febrer de 2013.

Programa pedagògic

En matèria educativa els museus municipals tenen una trajectòria llarga i consolidada i un públic fidel que aprecia la qualitat dels serveis. Durant l'any 2012, podem dir, que s'ha treballat sobretot per organitzar i reestructurar l'oferta existent i comunicar-la millor al públic destinatari. D'altra banda, s'ha mantingut la gratuïtat de les visites comentades als Museus Municipals i als punts museístics d'interès patrimonial, que siguin realitzades per als centres educatius d'ensenyament reglat, domiciliats al municipi de Sabadell.

El Museu d'Art, ofereix una programació pedagògica permanent; en el darrer any s'ha fet un esforç considerable per millorar els continguts de les propostes, que abastessin les diferents matèries tot adequant-les als diferents segments educatius, des dels més petits fins al públic adolescent, juvenil i adult i també al familiar, així com per millorar la seva gestió i coordinació.

Per al curs 2012-2013 es començaren a implementar algunes millores; així doncs, entre elles, s'han revisat els continguts de totes les activitats, així com s'ha revisat i unificat en diferents barems de preus les propostes de visites guiades, visites dinamitzades, itineraris i tallers existents, tot adequant-les als seus costos i a les necessitats actuals dels grups sol·licitants, així com s'han afegit dues noves tipologies d'activitats, l'activitat dinamitzada i el taller genèric a totes les exposicions temporals, entenent que segons la programació aprovada als museus prepararan propostes específiques que s'oferiran temporalment, amb la mateixa durada que l'exposició temporal.

Així doncs, per tal de millorar la gestió i l'atenció especialitzada als grups escolars i altres grups que sol·liciten les activitats que formen part del programa pedagògic del Museu d'Art, es proposà que una sola empresa, especialitzada en continguts artístics, gestionés els monitors i els guiatges que siguin necessaris, per portar a terme les activitats del Museu d'Art a partir del curs 2012-2013. Es sol·licitaren diversos pressupostos a empreses que treballen o han treballat amb el Museu d'art de Sabadell, de reconeguda trajectòria i especialització en el camp de la pedagogia i en alguns cassos, també, en el camp de la pedagogia artística, tenint en compte les necessitats i característiques generals, que són en termes generals:

- la realització, el seguiment i la coordinació dels guiatges i monitoratges de les activitats pedagògiques del Museu d'Art de Sabadell per al curs 2012-2013.
- l'avaluació del servei i l'elaboració de memòries.
- la formació continuada del personal a càrrec dels serveis posterior al traspàs d'eines inicial a càrrec del museu.
- el material necessari per dur a terme qualsevol activitat és elaborat pel propi museu a l'igual que la seva producció i renovació.
- el personal assignat als serveis coneix i parla correctament les dues llengües oficials de Catalunya.
- el personal encarregat de la realització dels tallers, visites guiades i activitats té la formació adient i necessària per realitzar tota la tipologia d'oferta del MAS, en aquest cas amb formació en humanitats, art, diplomada en dinamització socio-cultural, teatre, expressió corporal, titelles...segons les necessitats.
- l'empresa garanteix el desenvolupament dels serveis durant tot el curs escolar, fer un seguiment de les activitats, suggerint, proposant i optimitzant al màxim el treball a desenvolupar, assegurant un bon treball en equip i responsabilitzant-se del servei.
- la gestió dels grups i de les reserves, l'organització del calendari de visites i el contacte amb les escoles va a càrrec del Museu d'Art de Sabadell.
- l'empresa posa a la disposició un coordinador/interlocutor amb la direcció del Museu d'Art.

L'empresa que presentà millors condicions tècniques i econòmiques va ser RE-CREA.
ACCIONS CULTURALS

Les activitats que formen part del programa pedagògic del Museu d'Art de Sabadell es relacionen en annex i s'agrupen en forma de visites guiades, visites dinamitzades, itineraris i tallers. Es porten a terme per sol·licitud en horari majoritàriament escolar.

Les taxes i preus públics de les activitats que formen part del programa pedagògic del MAS estan aprovades en la corresponent Ordenança Fiscal i per Junta de Govern Local.

Altres accions destacades:

- Arranjament de l'aula didàctica del segon pis

Amb motiu del muntatge del despatx tècnic a la seva antiga ubicació a la planta baixa del museu, es redistribuïren els espais de magatzem al segon pis per ampliar l'aula didàctica existent; també es milloraren les condicions de treball amb la climatització i instal·lació d'una pica d'aigua.

El mes de setembre, i amb motiu del trasllat del despatx tècnic a l'edifici de la regidoria de cultura a la pl. de Sant Roc, es tornà a adequar aquest espai com a aula didàctica a la planta baixa del museu d'art.

- Treball en col·laboració amb el Centre de recursos pedagògics

Al llarg de l'any s'han recuperat i intensificat els treballs en col·laboració amb el centre de recursos pedagògics de Sabadell tot informant-los de les activitats previstes i propostes de treball i formació per al professorat.

- Espai Família'RT

S'ha recuperat l'espai permanent *Família'RT*, un espai de trobada i de participació per potenciar la creativitat de petits i grans i la interrelació entre ells, amb una proposta de programació estable educativa i lúdica, complementària de l'exposició permanent i les temporals, que tothom pugui fer d'una manera autònoma, durant tot l'horari d'obertura dels museus; *Família'RT* es concep com un espai de difusió de petit format, que pot formar part de l'aula didàctica o puntualment al mateix espai expositiu.

El Museu d'Història

El maig de 2011 l'empresa Artimetria va lliurar l'auditoria que se li havia encarregat sobre els serveis educatius dels museus municipals. El document recollia els resultats de l'anàlisi portat a terme, organitzat en diferents apartats, així com unes recomanacions de línies de treball i d'accions a emprendre.

Un cop lliurada l'auditoria des del Museu es va iniciar un procés d'anàlisi i valoració de les conclusions que s'hi feien, per decidir quines de les accions recomanades ens eren realment necessàries, i quina era la millor manera de portar-les a terme. Del resultat s'en va fer una espècie de full de ruta sobre l'ordre i la manera com s'aniran aplicant els canvis.

Una de les primeres accions que calia fer era afrontar la modificació del portafoli d'activitats, donat que estava sobredimensionat en termes de volum. Així, hi havia activitats que tenien un nul o molt baix nivell d'ús, alhora que l'excés d'activitats ofertades restava claredat al conjunt i feia més difícil la cerca de l'activitat més idònia.

El millor moment per implementar el nou portafoli era a l'inici de curs, es a dir a principis de setembre, quan des del programa de *Ciutat i Escola* es fa pública l'oferta del curs 2012-2013. Així, durant els mesos previs es va treballar perquè aquest calendari es complís.

Les modificacions bàsiques que es van portar a terme varen ser les següents:

Es van anul·lar, es a dir es van deixar d'oferir diverses activitats que tenien poca o nul·la demanda. En total es van anul·lar 2 visites guiades, 3 tallers i 2 itineraris.

Es van fusionar diversos tallers i itineraris que tenien continguts semblants i que només feien que confondre i dificultar la lectura del portafoli.

Aprofitant la reestructuració general es va fer alguns canvis de títols, per fer-los més entenedors i adequats al contingut real de l'activitat.

Es va canviar la ubicació d'una activitat dins de la classificació del programa de Ciutat i Escola.

Novetats del curs 2012-2013

A més dels canvis encaminats a la reestructuració i clarificació del portafoli s'han portat a terme les següents novetats:

La visita guiada a l'exposició "Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil" que es l'exposició temporal inaugurada per la Festa Major.

S'han ampliat notablement les visites guiades i els itineraris ofertats en anglès i en francès. A més la icona "altres llengües" de la pàgina web de Ciutat i Escola s'ha col·locat de manera que fos molt visible i de fàcil accés.

A conseqüència d'aquest canvi s'ha incrementat de manera molt notable el nombre de visites guiades en altres llengües.

Es va fer un contracte de serveis de les activitats al territori per a grups.

Les activitats del Museu al territori són totes aquelles que es realitzen fora de la seu central del museu, consisteixen en visites guiades, itineraris i tallers. Tenen per finalitat aprofitar el gran recurs que és la pròpia ciutat i el rodal per explicar la història i el creixement de Sabadell.

El públic de grups és el públic sota demanda, per distingir-lo de públic que visita el museu lliurement. Està format pels grups escolars, des d'infantil fins a públic adult, i grups d'altres tipologies que tant poder ser formals (associacions, entitats,...) com informals.

La contractació es va fer per període d'un any a l'empresa Arca Temàtica, que és una empresa especialitzada en serveis educatius i culturals, de lleure i d'espectacles a mida, molt vinculada a Sabadell i que treballa per diverses institucions de la ciutat.

ANNEX

Annex Programa d'activitats didàctiques

Descripció de les activitats

1. Què són els museus municipals de Sabadell?

Què és el Museu d'Art de Sabadell? *Visita guiada*

Què es fan en un museu a més d'exposicions? Com arriben les obres als museus? Com es guarden, amb quins criteris, amb quines condicions? Com es documenten? Es visiten les diferents dependències del museu per entendre millor les seves funcions. Es visita la casa fàbrica, la col·lecció permanent, les estances de la casa Turull, el magatzem, l'aula didàctica, el pati.

Què és el Museu d'Història de Sabadell? *Visita guiada*

El MHS va néixer de l'antic Museu de la Ciutat, creat l'any 1931 per sabadellencs inquiets per la conservació del patrimoni. La vida del museu és, doncs, molt llarga, però la seva missió continua essent la mateixa: conservar i explicar els objectes i els espais que configuren la història de Sabadell. Però tot això, com es fa? La visita que proposem mostra les diferents tasques que porten terme els museus.

2. Per als més menuts

El viatge de la pedreta verda. *Conte i joc*

La història de la pedreta de color verd ens explica les peripècies d'una perla de collaret que vol trobar el seu origen. La seva amiga l'acompanya fins a unes mines on trobarà moltes companyes.

Viure en una cabana. *Taller*

La reconstrucció d'una cabana del Jaciment de Can Roqueta és l'escenari per explicar com es vivia a la prehistòria: els estris i atuells domèstics, les eines de conreu, els collarets... Es va reconstruint una altra forma de vida basada en l'aprofitament dels recursos naturals i es compara amb la vida actual a través de dibuixos que es pinten i s'enganxen formant un mural.

Es pot triar entre els títols següents: *Viure en una cabana i l'artprehistòric*, *Viure en una cabana i el treball de l'argila en la prehistòria* i *Viure en una cabana prehistòrica i viure l'any 2012*.

He anat al Museu! La Musa i els romans. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. Coneixereu la seva àvia Clàudia, una romana que explica contes i que sap fer ballar els personatges de la seva cuina... com ara a la malèfica àmfora...

He anat al Museu! La Musa i el mercat medieval. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. Els presentarà la padrina Caterina, que té una parada al mercat, observaran els productes que s'hi venen i aprendran una recepta medieval.

He anat al Museu! La Musa i el fil de llana. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. La Musa els ensenyarà què és un teler i com es fa per teixir la llana, des de l'ovella fins al fil que es posa al teler.

Fes visible l'invisible. *Taller*

Taller per iniciar els nens en l'art contemporani. Ens aproparem a les arts plàstiques amb una sèrie de jocs, en els quals tots participarem, a partir dels colors, les textures, la música, els objectes i les paraules, tot cercant què sent cada u de nosaltres. Després un espectacle de mim en petit format ens farà viure de prop la poesia de les formes i dels colors.

Paraules amagades. Art i llenguatge. *Visita dinamitzada*

Diverses activitats i jocs d'empatia per despertar la fantasia i la creativitat a partir de les obres de la permanent. El llenguatge oral i corporal en els més petits i l'oral i l'escrit en els més grans seran els vehicles per expressar les històries i les paraules amagades dels quadres. En els més grans, el treball en equip i la posada en comú ens ajudaran a avançar en l'expressió de les emocions que l'art desperta.

Mira qui et mira. Els retrats de la col·lecció permanent. *Visita dinamitzada*

Uns contes en què els protagonistes són personatges dels quadres despertaran la nostra imaginació i ens ajudaran a mirar i a veure més coses. Després ens disfressarem com els personatges dels quadres, en posarem a la seva pell i a la seva època, imitarem les seves postures i les seves expressions, tot tractant de veure com se senten: contents, enfadats, seriosos... Amb una sèrie de jocs d'empatia i activitats d'expressió corporal i oral aprendrem a diferenciar expressions i sentiments de la cara i del cos.

Xip-xap al safareig. El safareig de la Font Nova. *Taller*

Aquest taller permet conèixer un safareig públic i treballar diversos aspectes relacionats amb l'aigua: moviment d'un objecte dins l'aigua, identificació dels elements que suren i que s'enfonsen, barreja de diversos elements amb l'aigua per comprovar-ne la transformació...

3. Les col·leccions

Museu del Quotidià. *Taller*

L'activitat Museu del Quotidià té per objectiu reflexionar sobre el valor del patrimoni, sobretot del que ens és més proper, el patrimoni quotidià. Aquesta experiència permet als participants ser protagonistes actius al museu, ja que el treball a l'entorn dels objectes que ells mateixos aporten acaba formant part d'una exposició temporal instal·lada al Museu d'Art i al Museo d'Història.

Descobreix la joia del Museu. Visita guiada

Cada any amb motiu del Dia Internacional dels Museus, els Museus Municipals exhibeix una peça que, per la seva importància, originalitat o per ser d'ingrés recent, destaca entre totes les que formen els fons dels museus. Amb la visita analitzarem què té de singular la peça triada i en quin moment cultural i històric va ésser creada.

Els primers pobladors (del neolític a l'Edat del Ferro). Visita guiada

A través de la visita a la sala per observar els diferents objectes procedents de diversos jaciments arqueològics, s'explica la vida en la prehistòria a la zona del Vallès. La cabana permet manipular tota classe de reproduccions d'estrils prehistòrics.

Els rituals de la mort i les ofrenes a la prehistòria. Taller

Les necròpolis prehistòriques són una font important d'informació. A partir de l'observació de dues reproduccions d'enterraments prehistòrics (una inhumació i una incineració) i els seus aixovars es parla de ritus, creences i es fa un treball d'identificació dels ossos de l'esquelet. També es realitza un penjoll.

Els colors de la natura. Taller

Les manifestacions artístiques en la prehistòria ens apropen als pensaments d'aquestes comunitats. El taller comença amb una introducció al tema, a partir d'un audiovisual. Després es fa el treball pràctic, que consisteix en la preparació de pintures amb pigments naturals, fabricació de pinzells vegetals i realització d'un mural amb motius inspirats en representacions prehistòriques.

Viure a la prehistòria: les eines i el foc. Taller

Els estrils (ganivets, puntes de fletxa, punxons...) que ens han quedat de les comunitats prehistòriques del Vallès ens parlen de la seva forma de vida; gràcies a aquests estrils podem reconstruir els seus processos de fabricació. El monitor fa demostracions de talla de sílex i d'encesa de foc i després els participants fabriquen una eina de sílex amb mànec de fusta.

Una recepta prehistòrica: un àpat artesà i natural. Taller

L'agricultura era una de les activitats més importants entre les comunitats prehistòriques. La tria de llavors per a la sembra i l'emmagatzematge del gra per a èpoques de males collites eren primordials per a la supervivència del grup. Es treballa de forma pràctica els processos per a la obtenció d'aliments: mòlta de blat amb un molí manual, preparació de la massa amb la farina obtinguda i fruits secs i cocció de les galetes en un forn de lloses, per menjar-se-les cobertes de mel.

Teixir un cistell... prehistòric. Taller

S'expliquen els diferents atuells, especialment els de vímet, que de fet no s'han recuperat gairebé mai en els jaciments arqueològics. Finalment els participants teixeixen una cistella amb fibres vegetals, utilitzant tècniques prehistòriques.

El treball de l'argila a la prehistòria: els atuells ceràmics. Taller

Per conèixer una altra forma de vida basada en l'aprofitament dels recursos. S'expliquen especialment les tècniques de fabricació de ceràmica a mà. S'elabora una peça de ceràmica seguint les tècniques i els models dels atuells de l'exposició del museu i utilitzant per a les decoracions punxons d'os i petxines.

Sota un sostre de bruc: viure un dia en una cabana prehistòrica. Taller

El taller proposa passar tot un dia al museu practicant diverses activitats relacionades amb la prehistòria, per obtenir-ne una visió completa. Després de la introducció general al tema de la prehistòria, els participants fan els tallers que prèviament hauran escollit..

La cultura ibèrica i la romanització. Visita guiada

La romanització va significar la desaparició de la cultura ibèrica i la imposició d'un sistema de vida del que en som hereus directes. La visita permet observar els diferents objectes procedents de les excavacions arqueològiques que ens parlen de la vida dels ibers i els romans al Vallès: els atuells per guardar cereals, les eines del camp, les joies, les vaixelles, els elements arquitectònics...

Una casa ibèrica de fang i bruc. Taller

La tècnica emprada en època ibèrica per a la construcció de cabanes era ben elaborada. A través de l'activitat, que consisteix a fer la maqueta d'una cabana amb toves de fang i branques vegetals, es treballa el tema de la forma de vida a la protohistòria.

Escriure una carta a un laietà. Taller

El taller familiaritza els participants amb la cultura ibèrica. Especialment es treballa l'aspecte de l'alfabet iber i l'activitat consisteix a transcriure un text inventat en aquest alfabet i reproduir-lo sobre una plaqueta de plom utilitzant un punxó.

El mosaic de Neptú. Taller

La cultura romana es troba a la base de la nostra pròpia cultura i, per tant, són molts els punts de contacte que podem descobrir acostant-nos als objectes que han quedat dels romans. La part pràctica consisteix en la composició i realització del mosaic romà inspirat en el de Neptú procedent de la vil·la romana de la Salut, sobre un suport de fusta, utilitzant tessel·les blanques i negres.

Sabadello, el naixement d'una vila (segles XI-XV). Visita guiada

La visita és un recorregut per conèixer la forma de vida dels pagesos, terrissaires, artesans, mercaders que van viure en el petit nucli de cases al voltant de l'antiga església de Sant Salvador a l'època medieval

Com era Sabadell fa mil anys? Taller

Els participants fan un joc de recerca d'imatges per l'exposició. Es pinten i retallen les siluetes d'edificis i personatges del Sabadell medieval. Es fa un mural que representa el paisatge de l'època. Els personatges es munten com un titella.

Manuscrits, tinters i pergamins. Taller

L'activitat es centra a treballar l'època medieval a través de l'escriptura (qui escrivia, què s'escrivia...) utilitzant diferents reproduccions de textos originals (pergamins o documents en paper). També es confeccionen les plomes d'escriure amb càm, es prepara la tinta i es fa un text manuscrit.

Lliures i sous al mercat. Fes una moneda medieval. Taller

El mercat està en l'origen de moltes poblacions catalanes i a través seu és possible conèixer com es vivia en època medieval. Sabadell també va néixer al voltant d'un mercat setmanal. Es treballen els productes, els sistemes de mesura i els

d'intercanvi. S'encunyen monedes per percussió i es confecciona un moneder amb teixits tradicionals.

Manufactura i menestrals. L'època moderna (segles XVI al XVIII). *Visita guiada*

Durant els segles XVI, XVII i XVIII es posen les bases econòmiques i socials per fer el salt cap a la industrialització. Aquests canvis, que van significar el final del feudalisme i l'entrada a un món més divers que anomenem modern, es poden exemplificar amb el cas de Sabadell.

La manufactura de la llana a Sabadell, del segle XVI al XVIII. *Visita guiada*

La visita a la sala ens explica cada un dels processos que s'aplica a la llana des que s'obté del xai fins a convertir-se en teixit. Aquests continguts serveixen per entendre els antecedents de la indústria llanera sabadellenca.

Alerta, arriba en Rocaguinarda! Una aventura de bandolers. *Taller*

El fenomen del bandolerismo va provocar l'organització de la vila per a la seva pròpia protecció. El taller explica per què van aparèixer els bandolers, què feien i com se'ls atrapava, tot plegat en el context de l'època moderna.

L'època moderna. Un joc de rol. *Taller-joc*

L'activitat s'articula al voltant de l'exposició dedicada a l'època moderna i consisteix a reproduir aspectes de l'organització social i política a través d'un joc de tauler. Els alumnes es reparteixen per grups que representen diferents estaments i realitzen una sèrie de proves relacionades amb la seva condició i amb el patrimoni d'època moderna de la ciutat.

Les rajoles dels oficis del segle XVIII. *Taller*

La diversitat d'activitats econòmiques i per tant d'oficis és una de les característiques de l'època moderna (segles XVIXVIII). Parlar dels gremis i la seva força econòmica ens explicarà el creixement de la vila. Es treballa sobretot l'ofici de terrisser.

Pagesos, paraires, terrissers. El joc dels oficis. *Taller*

La diversitat d'activitats econòmiques i per tant d'oficis és una de les característiques de l'època moderna (segles XVI-XVIII). A partir del joc els alumnes reproduïen els principals oficis de l'època, que van podar les bases de la revolució industrial.

Teixint. *Taller*

A través del taller és possible conèixer tots els processos necessaris per a la fabricació d'una peça de teixit de llana, des de l'esquilada del xai fins als acabats, i com han evolucionat aquestes feines al llarg del temps. Es fa un exercici pràctic.

El vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat. *Visita guiada*

La visita al vapor Buxeda Vell s'inicia amb un audiovisual per entrar en l'ambient de la industrialització a Catalunya i a Sabadell. Després la visita segueix pels diferents espais de la sala de la màquina fins a arribar a la Wolf de 1906.

Descobreix la col·lecció permanent del Museu d'Art de Sabadell. *Visita guiada*

Recorregut guiat per l'exposició permanent del Museu d'Art, en què podrem apropar-nos a l'obra i a la personalitat dels artistes més representatius de l'art sabadellenc. El recorregut s'inicia amb els academicistes de la segona meitat del XIX i arriba fins a l'any 1936. La visita ens permet observar les obres des de diversos punts de vista,

les temàtiques, els estils, les influències mútues, la vinculació amb l'art català i les circumstàncies particulars en què varen ser produïdes cadascuna.

Els Turull reben visites. Una casa fàbrica del segle XIX. *Visita participativa*

Amb la visita a la casa fàbrica Turull ens submergirem en l'ambient burgès del segle XIX, coneixerem les estances públiques i privades de la casa, els mobles i la decoració. Tot en el context de la industrialització de Sabadell. Per mitjà de l'observació i el diàleg, els alumnes s'aproparan a aquest moment històric cabdal en la història de Sabadell, veuran com era la manera de viure de la burgesia del XIX i el paper que homes i dones i tenien, tot comparant-ho amb l'actualitat.

Mira qui et mira. Els retrats de la col·lecció permanent. *Taller*

S'expliquen uns contes als infants en els quals els protagonistes són personatges dels quadres centrant així la mirada sobre les obres, alhora que el relat ens submergeix en el Sabadell d'aquell temps. Després, un educador, amb l'ajut d'objectes, materials i jocs participatius, ens ajudarà a prendre consciència i a expressar les emocions i els sentiments que les obres ens desperten i ens farà notar la varietat de maneres en què els artistes s'expressen. S'ofereix material per continuar treballant a l'aula.

Sóc retratista. *Taller*

L'objectiu d'aquest taller és veure les possibilitats plàstiques de la tècnica del retrat. Primer de tot mirarem amb atenció alguns dels retrats que hi ha al museu, ens preguntarem qui eren, què volien dir-nos, quins aspectes en sobresurten, ens fixarem amb les tècniques, colors i recursos que va fer servir l'artista. Després veurem diverses maneres de fer el nostre propi retrat o el d'un company.

Els nostres paisatges. *Taller*

Taller per introduir els alumnes en la representació del paisatge i les seves significacions. Per mitjà de la visualització, l'observació, la conversa, el joc i el treball sobre diferents paisatges, tant d'interiors com d'exterior, es parlarà d'allò que volia dir-nos l'artista, quines tècniques emprava, quins colors, quines textures, quina llum...

Estudi d'un quadre: "El corpus de sang". *Visita participativa*

Taller per introduir els alumnes en la representació del paisatge i les seves significacions. Per mitjà de la visualització, l'observació, la conversa, el joc i el treball sobre diferents paisatges, tant d'interiors com d'exterior, es parlarà d'allò que volia dir-nos l'artista, quines tècniques emprava, quins colors, quines textures, quina llum...

Escenaris d'art. Sabadell del meu record. *Taller*

Nou taller de teatre amb titelles, en què els personatges i els escenaris s'han extret de quadres del Museu d'Art. Les històries que s'hi expliquen estan ambientades en el Sabadell de principis del segle XX i s'han extret del llibre de Marian Burguès *Sabadell del meu record*.

Imatges en moviment. Video i debat. *Taller*

L'objectiu d'aquest taller és aproximar-se a l'art contemporani mitjançant la força i la presència de la imatge en moviment, no només en les pràctiques artístiques actuals, sinó també en la nostra pròpia vida quotidiana. S'observaran algunes obres per

després mantenir una conversa amb el suport i les aportacions de l'educador. Després, per grups i seguint unes pautes i temàtiques donades, crearem la nostra història i buscarem la millor manera d'explicar-la, per finalment fer-ne un vídeo.

4. Els museus al territori

L'origen de Sabadell: un riu d'històries. *Itinerari*

Sabadell és una ciutat d'origen medieval, nascuda al voltant d'un mercat i una petita església... L'itinerari ens permet descobrir els antecedents d'aquesta petita vila, que es situen al voltant del castell d'Arraona i la parròquia de Sant Feliu d'Arraona, actual capella de Sant Nicolau.

De Sant Feliu d'Arraona a Sant Nicolau *Visita guiada*

L'actual ermita romànica de Sant Nicolau va ser, fins al segle XIV, la parròquia del medieval terme d'Arraona i estava consagrada a Sant Feliu l'Africà. La visita al lloc permet familiaritzar-se amb el topònim *Arraona* i conèixer la evolució d'aquest territori fins a la desaparició del nom per passar a anomenar-se Sabadell.

L'horta Major. Una horta d'origen medieval al Ripoll. *Itinerari*

L'horta Major té un origen medieval i és possible veure'n l'extensió, els sistemes de reg i parlar dels productes que s'hi conreaven. S'explica la transformació de la zona pel que fa a l'aprofitament agrícola, preindustrial i industrial.

L'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria i el paratge de la Salut. *Visita guiada*

La situació elevada del paratge de la Salut ens permet observar l'entorn i explicar breument les diferents fases de poblament a la zona, que s'inicia amb un assentament romà del qual encara és possible veure'n algunes restes de murs. A partir d'aquest context, s'explica la construcció de l'ermita i la seva funció com a morberia que va donar lloc al culte a la Mare de Déu de la Salut.

Sabadell a l'època moderna (segles XVI-XVIII). *Itinerari*

Passejada pel centre de la ciutat per observar la trama urbana de l'època moderna, la plaça Major i els carrers que il·lustren la forma de vida de la vila del segle XVI al XVIII i l'antic emplaçament de les muralles. Es visita la Casa Duran

La Casa Duran *Visita guiada*

La Casa Duran es construí al final del segle XVI, quan Sabadell era una petita vila de carrers estrets. La seva arquitectura és conseqüència directa de les seves funcions: residencial (salons, cambres, jardí) i productiva (celler, cups, estable, fàbrica de sabó). La visita permet conèixer aquests espais lligats a la vida econòmica i la història de la família Duran, que fou molt destacada en la vida pública de la ciutat.

Un pou en una maleta. El pou de glaç de Sant Oleguer. *Taller*

Com funcionava un pou de glaç?, d'on s'obtenia el gel?, com es transportava i per què es feia servir? L'activitat inclou exercicis amb puzzles, amb vinyetes, de dibuix al natural, d'orientació amb brúixola, de càlcul de capacitat... i permet la visita a l'interior del pou.

El molí de Sant Oleguer. *Visita guiada*

El molí de Sant Oleguer és l'edifici industrial històric situat més al sud del Ripoll en passar per Sabadell. Les obres de reforma que s'hi han fet s'han completat amb diferents actuacions de restauració i amb la reconstrucció dels principals elements tecnològics que s'hi han conservat. El recorregut per l'interior de l'edifici permet conèixer la història, l'evolució i el funcionament del molí i la visita a l'exterior mostra la impressionant roda —també reconstruïda— que, moguda per l'aigua, generava la força hidràulica que movia els embarrats.

El pou de glaç de Sant Oleguer. *Visita guiada*

Es visita l'interior del pou i s'explica com funcionava un pou de glaç, d'on s'obtenia el gel, com es transportava i per què es feia servir.

Els forns i obrador de ceràmica dels Escaiola (segle XVIII). *Visita guiada*

Al segle XVIII Sabadell era una vila coneguda per la seva producció de ceràmica. Es fabricava en forns especialitzats com els que s'han descobert a cal Ventura. La visita descobreix com funcionaven aquests forns i quin tipus de ceràmica s'hi coïa.

El campanar de Sant Fèlix. Una visita participativa. *Visita participativa*

El campanar va ser construït pels vilatans del segle XVIII i, a més de funcions religioses, en tenia de socials. La visita permet conèixer l'origen, l'evolució i el funcionament del campanar i des de dalt contemplar una bona vista de Sabadell.

L'enigma del vapor. *Visita teatralitzada*

Dos personatges vinculats al Vapor Buxeda Vell, l'empresari i un treballador, viuran situacions relacionades amb la seva feina diària al voltant de la màquina de vapor i intentaran solucionar els problemes que se'ls plantejen. Prèviament es passa un audiovisual sobre la industrialització de Sabadell.

Sabadell, segle XIX. *Itinerari*

L'actual fesomia de la ciutat de Sabadell es decideix al segle XIX, quan apareixen noves infraestructures (el ferrocarril...), nous barris (l'eixample) i nous edificis dedicats sobretot a l'activitat tèxtil (vapors, despatxos tèxtils...). El recorregut inclou una visita al vapor Buxeda Vell.

Mirades sobre el cementiri. El cementiri de Sant Nicolau. *Itinerari*

L'evolució de la ciutat industrial va tenir el seu paral·lelisme en la ciutat dels morts: el cementiri. A les grans fàbriques i cases senyorials els fabricants van afegir un mausoleu, moltes vegades dissenyat per artistes reconeguts. El recorregut permet conèixer els altres cementiris (el dels dissidents...) i observar les diferents actituds davant la mort al llarg del temps.

Sabadell: aigua i entorn. Taller de la Torre de l'Aigua. *Taller*

El taller proposa diversos exercicis relacionats amb aspectes tècnics i de funcionament del dipòsit, la distribució i necessitat d'aigua, aspectes arquitectònics relacionats amb el modernisme i s'observa la ciutat i el rodal des del mirador.

La Torre de l'Aigua. *Visita guiada*

La Torre de l'Aigua és un dipòsit elevat i la visita ens permet conèixer el seu complex funcionament, el context històric en què es va construir i gaudir d'una panoràmica inusual de la ciutat i el rodal des del mirador.

El safareig de la Font Nova. *Visita guiada*

Quan les cases no tenien aigua corrent les minyones i les obreres feien la bugada als safareigs públics: cantaven, discutien i sobretot “feien safareig”. El safareig de la Font Nova és, a més, una peça de l’arquitectura modernista.

El modernisme a Sabadell. *Itinerari*

El recorregut es fa pel centre de la ciutat per tal d’observar els principals edificis modernistes, la seva l’arquitectura, els elements decoratius, els usos pels quals foren edificats i veure quines funcions tenen actualment. L’itinerari s’inicia davant de l’Hotel Suís i segueix pel carrer de la Indústria i carrers adjacents, on es conserven la major part d’edificis modernistes de la ciutat, i finalment es visiten els edificis de l’antiga biblioteca del carrer de Gràcia i de l’antiga Escola Industrial.

Reixes i rajoles, arquitectura i ornamentació. *Itinerari*

Un recorregut per observar diferents detalls ornamentals que es conserven en molts edificis de la ciutat. Es comenten els diferents corrents arquitectònics i les diferents tècniques per a la decoració de les rajoles.

Visitem un polvorí de la guerra. *Visita guiada*

A l’aeroport de Sabadell es pot visitar el polvorí que es van construir durant la guerra civil conjuntament amb nou refugis. S’utilitzava per a guardar municions i peces dels avions, com les del “xato” un avió de guerra que es fabricava a Sabadell, prop de l’aeroport. Dins s’hi ha instal·lat una exposició que explica els detalls de com es va construir i de com es feia servir.

Espais i símbols de poder. *Itinerari*

Durant el període 1931-1945 Sabadell, com la resta del país, va viure un període molt convuls: la II República, la guerra civil i una dura postguerra. Molt dels fets d’aquells anys van passar en espais i edificis que encara es conserven: la Rambla, la plaça del Dr. Robert, el campanar de Sant Fèlix, el carrer de Gràcia, la via de Massagué... En el recorregut ens aturarem en aquests indrets i explicarem alguns dels fets singulars o anecdòtics que hi varen passar.

Escultures al carrer... quina hi ha prop de l’escola? *Xerrada i itinerari*

L’activitat s’inicia amb una explicació il·lustrada, que es fa a la mateixa escola, sobre les escultures als carrers de Sabadell. Es parla de què és una escultura, quines tipologies hi ha i quina pot ser la seva significació. L’educador fa un repàs per la història i les escultures més significatives de la ciutat. Després, se surt al carrer i es fa un treball centrat en una de les escultures que es trobin prop de l’escola. Es tracta de conèixer els motius pels quals es va instal·lar, quan, qui en va ser l’autor, i treballar sobre la temàtica de l’obra en si (tema, tècnica, com està col·locada amb relació a l’espai que l’envolta...).

5. Històries de Sabadell

Històries del carrer. *Itinerari*

Les anècdotes i vivències dels ciutadans formen part de la història de Sabadell, però poques vegades queden escrites i sovint es perden en l’oblit. L’itinerari és una passejada pel centre de la ciutat escoltant esdeveniments curiosos que ens parlen del caràcter sabadellenc d’altres èpoques i d’altres costums.

Saps què feia la teva besàvia? Itinerari

Aquest recorregut pel centre de la ciutat ens acosta a les vides i històries de molts personatges femenins de la ciutat que han restat en l'oblit o a l'ombra dels seus contemporanis.

Sabadell, escrit i descrit. Itinerari

Un passeig per la història literària de Sabadell des de finals del segle XIX fins a mitjan XX, mostrant els espais més emblemàtics que van ser testimoni de les iniciatives creatives de narradors, dramaturgs i cronistes. Redescobrim la ciutat a través de les descripcions que n'han fet reconeguts poetes i prosistes com Agnès Armengol, Joan Oliver (Pere Quart), Joan Vilacasa, moceen Camil Geis i Feliu Formosa, entre altres. La ruta també té en compte la important tasca d'impulsors de publicacions, impressors, libreters i moviments creatius (com el que va abanderar la Colla de Sabadell) durant un període de gran efervescència cultural.

Viatgem per la història de Sabadell. Teatre

L'activitat consisteix en un recorregut per la història de la ciutat a partir d'una obra de teatre. Aquesta activitat ofereix a l'alumnat la possibilitat de conèixer a través de diferents gags moments clau de la història de Sabadell i el seu territori des de la prehistòria fins al segle XIX.

Viure en una cova al segle XX. Les coves de Sant Oleguer. Visita

Recentment s'han adequat tres de les coves que es van construir als marges del riu Ripoll durant la postguerra. A partir d'aquestes coves s'explica el fenomen migratori de la dècada dels anys 40 del segle XX: les causes que el van provocar, les condicions de vida dels emigrants, la resposta de les institucions a les necessitats dels nousvinguts. També és una bona ocasió per parlar dels moviments migratoris de finals del segle XX i reflexionar sobre els moviments de les persones en totes les èpoques històriques.

Les riuades de 1962. Itinerari

En el recorregut "Les riuades de 1962" mostra com són les avingudes del riu, com les hortes ja són des dels seus inicis terrenys inundables, on i quines destrosses es van produir arran de les riuades del 1962 i com es va fer la reconstrucció. A partir d'aquest succés es parla de les instal·lacions industrials, de les coves, de les barraques i de totes les estructures que les riuades van destruir. Finalment es reflexiona sobre formes de viure i treballar tan diferents de les actuals però tan properes en el temps i l'espai.

6. Exposicions temporals

Made in Sabadell. Visites guiades

Per a visitar l'exposició s'ofereixen diferents activitats segons les franges d'edat:

—*Made in Sabadell?* La Musa t'ho explica (Educació Infantil i Cicle inicial de Primària)

—Sabies que... tu ets *Made in Sabadell?* (Cicle Mitjà i Cicle superior de Primària)

—Per què som com som? *Som Made in Sabadell* (ESO)

—Visita guiada a l'exposició (per a grups de batxillerat i adults)

7. Altres.

La publicació recull en format “banner” activitats que no s’inclouen en els altres apartats.

Would you like to know Sabadell?

Visitar els indrets més emblemàtics de la ciutat i fer-ho en anglès és una bona pràctica de “listening and comprehension” ... **Are you in? It will be fun!**

Vols ser arqueòleg? Una professió possible. Xerrada a l'escola

Xerrada d'orientació professional En què consisteix una excavació arqueològica? Sabeu els diferents professionals que hi intervenen?

ANNEX: RELACIO D'ENTITATS I PERSONES QUE HAN CEDIT DOCUMENTACIÓ A L'AHS

Acadèmia Catòlica de Sabadell
Aero Club Barcelona-Sabadell
Agrupació Astronòmica Sabadell
Agrupació Coral "La Industrial"
Agrupació cultural Folklorica Sabadell Sardanista
Agrupació de Veïns de Ca n'Oriac
Agrupació de Veïns de Gràcia
Agrupación Andaluza S. Sebastián Ballesteros
Agrupación de Poetas de Sabadell
Agrupacions Professionals Narcís Giralt
Ajuntament de Matadepera. Patronat Municipal Cultura Matadepera
Alberti i Barberà, Pilar
Alstom
Àmbit Galeria d'Art
Amics de l'Art Romànic de Sabadell
ANABAD
Argelaguet i Badia, Mercè
Arxiu Administratiu de Terrassa
Arxiu Fotogràfic de Barcelona
Arxiu Històric Comarcal Terrassa
Associació Catalana d'Esperanto-Kataluna Esperanto Asocio
Associació d'Antics militants i simpatitzants del PTE i de la JGR
Associació d'Antics Militars de la República
Associació d'Arxivers de Catalunya
Associació de Bipolars i Depressius del Vallès
Associació Pares CP Joanot Alisanda
Associació Sabadell Memorial (ASM)
Associació Vallès Amics de la Neurologia
Avellaneda Camins, Jaume
Badia Bisbal, Andreu
Balart i Marfany, Ramon
Barberà i Canudas, Jaume
Bengoechea, Soledad
Biblioteca Vapor Badia
Borri Ferran, Maria Teresa
Borri Ferran, Montserrat
Busoms i Doménech, Josep
Caba i Arnella, Núria
Caba i Camprubí, Josep
Calvet i Puig, M. Dolors
Canals de Difusió, SL
Candidatura d'Unitat Popular
Capellas Cabanes, Carles
Càritas Sabadell
Carné i Grané, Isidre
Casañas i Guri, Lluís
Caudevilla Pastor, Jesús

Centre de Normalització Lingüística
Centre d'Estudis Molletans
Clapés Flaqué, Lluís
Clerch Regull, Magdalena
Col·legi de Notaris de Catalunya
Colomer i Llobet, Trinitat
Colomer, Víctor
Confraria del Sant Crist
Consorti Corporació Sanitària Parc Taulí
Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
Cots i Moner, Jordi
Deu i Baigual, Esteve
El Corte Inglés
Entesa per Sabadell
Escrivà Moscardó, Cristina. L'Eixam Edicions
Església Evangèlica Baptista del Redemptor
Fau Codolà, Eugeni
Fernández Martín, Laura
Flos i Travieso, Núria
Font Pujol, Teresa
Foraster Cladellas, Manuel
Fundació Bosch i Cardellach
Fundació Cipriano García-Arxiu CONC
Fundació Gas Natural Fenosa
Fundació La Mirada
Fundació Noguera
Fundació Rafael Campalans
Garcia i Planas, Joan
Garriga Gusi, Josep O.
Grup d'Estudis Locals St. Cugat
Institució Bíblica Evangèlica Catalunya
Izard Gavarró, Mireia
Izquierdo Lirón de Robles, Antoni
Jiménez Aguilera, Antonio
Jiménez i Pérez, Raquel
Jiménez Mier y Terán, Fernando
Kolektivo Esperantista Komunista
Kultura Asocio Esperantista
Laudo, David
Llibre Viu
Lliga dels Drets dels Pobles
Lliga Protectora d'Animals de Sabadell
López Cañadas, Juan
Magem Niubó, Joan
Mañosa Rifé, Montse
Martín Hervás, Manuel
Masot i Arasanz, Josep
Massó Català, Joaquim
Mayor Pujadas, Vicenç
Mercadé Vergés, Jaume
Miquel i Fageda, Marcel

Moles Benet, Joan
Molinero Ruiz, Josefina
Monistrol Pons, Joan. Movifot
Morera Morera, Teresa
Morera, Maurici
Museu Arxiu de Santa Maria. Centre d'Estudis Locals de Mataró
Nauestruch
Obra Social Caixa Sabadell
Orquestra Simfònica del Vallès
Pardo Navarro, Isabel
Parròquia de la Puríssima Concepció
Parròquia de Sant Jordi
Pladevall Fontanet, Tomàs
Pol i Ustrell, Marcel·lí
Ramon Clusella, Antoni
Renom Gimferrer, Eulàlia
Renom i Pulit, Esteve
Renom Pulit, Mercè
Ribas Oliver, Rafael
Ribera i Pinyol, Josepa
Ribes Garolera, Sebastià
Rios Masanell, Joan
Roca, Jordi
Rosselló Muñoz, Joan
Ruiz Díaz, Teresa
Sales i Favà, Lluís
Salvador Padrosa, Montserrat
Sauquet i Canet, Xavier
Saura Conesa, Simón
Serra Martí, Moisès
Serrano i Blanquer, Jordi
Síndic Municipal de Greuges de Sabadell
Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia
Societat Coral Recreativa El Ciervo
Sorolla i Artola, Antoni
Teatre del Sol
Traç d'Art
UGT-FSP Vallès Occidental
Unió Excursionista de Sabadell
Unnim. Obra Social
Uyà i Puigmartí, Rafael
Valls i Vila, Jaume
Vázquez Forrellad, Antoni
Vega i Castellví, Mercè
Via gràfica
Vila i Gimferrer, Jacint
Xipell i Oliver, Jaume